NATIONAL LIBRARY
OCT 27 1969
BIBLIOTHÈQUE NATIONALE

192/A/20/4r

THE LATVIAN NEWSPAPER FOR CANADA AND U.S.A.
Published twice weekly by the Latvian Relief Society of Canada "Daugavas Vanagi"
Business Office: 491 College St., Toronto 174, Ontario, Canada
Editor-in-Chief: ALFRĒDS VIŅČELS
Telephones: 921—7121; 465—7902
United States Editorial Offices:
New York: Editor — V. IRBE
4035 Rombouts Ave., Bronx N. Y. 10466, U.S.A.
Chicago: Editor — I. ŠĪMANE,
5524 N. Luna Ave., Chicago, Ill. 60630, U.S.A.
SATURDAY, OCTOBER 11, 1969

LATVIJA AMERIKĀ

69. N-RS SESTDIENA, 1969. GADA 11. OKTOBRIS 19. GADS
SECOND CLASS MAIL REGISTRATION NUMBER 2249 Cena 25 centi

LATVIEŠU LAIKRAKSTS AMERIKĀ
Iznāk divas reizes nedēļā — trešdienās un sestdienās.
Izdevējs — Latviešu aprūpes biedrība Kanadā „Daugavas Vanagi"
ATB. REDAKTORS: ALFRĒDS VIŅČELS
Redakcija: 125 Broadview Ave., Toronto 250, Ont., Canada; tālr. 465—7902
Birojs: 491 College St., Toronto 174, Ont., Canada; tālr. 921—7121
Ņujorkas redakcijas vaditājs: V. IRBE
4035 Rombouts Ave., Bronx N. Y. 10466. U.S.A.
Tālrunis 994—7917
Čikagas redakcijas vaditāja: I. ŠĪMANE,
5524 N. Luna Ave., Chicago, Ill. 60630,
U.S.A., tālrunis 774—5744

Vēl ciešākā kopsolī

ASV UN KANADAS DV ZEMES VALŽU KOPSĒDE HAMILTONĀ

Gadskārtējās Kanadas DV dienās, kuŗas notik 4. un 5. oktobrī Hamiltonā vietējās DV nodaļas izkārtojumā, ietilpa arī abu kaimiņvalstu zemes valžu kopsēde. Tajā pārrunāja vairākus jautājumus, kuŗu risināšanā vēlama abu zemju cieša sadarbība un kopīgi atzinumi. Jau līdzšinējā sadarbība abu zemes valžu starpā vienmēr bijusi draudzīga un teicama, bet nule notikušā sēde to vēl vairāk nostiprināja DV organizācijas mērķu sekmēšanai. Kaut kopsēdei bija vairāk informātivs raksturs, tomēr kuplais dalībnieku skaits un vispusīgā domu izmaiņa liecināja, ka iztirzātajos jautājumos vienādi ieinteresētas kā Kanadas, tā arī ASV zemes valdes. Pēc Kanadas DV valdes ārējās informācijas daļas vadītāja O. Ieviņa referāta par „kultūras apmaiņu" un sakaru uzturēšanu ar okupēto Latviju, it sevišķi pēc pēdējā laikā dažādos gadījumos dzirdētajām domām, ka sakaru veicināšanai ar dzimteni būtu jāsadarbojas arī ar okupētās Latvijas oficiālajām iestādēm un partijas funkcionāriem, sēdes dalībnieki atzina, ka šāda sadarbība ir nevēlama un noraidāma.

Piemiņai no šīs kopīgās sēdes Kanadas DV valdes pr-dis E. Krūka pasniedza ASV valdes locekļiem un apvienību pārstāvjiem prof. P. Jurēviča grāmatu „Dzīve un likteņi". No ASV sēdē piedalījās zemeņ valdes pr-dis A. Valters, kultūras daļas vadītājs un DV apvienības Detroitā pr-ks A. Tīdemanis, sporta vadītājs un DV apvienības Ņujorkā pr-ks J. Lācis, zemes valdes biedrzinis E. Treimanis no Bostonas un DV apvienības Bafalo vicepr-ks V. Malējs, bet no Kanadas DV zemes valdes pr-dis E. Krūka, zemes valdes, revīzijas komisijas un goda tiesas locekļi, kā arī vairāku DV nodaļu priekšsēži un darbinieki, kopskaitā 20 sēdes dalībnieku. Kopsēdē un DV dienās piedalījās arī tāls viesis — DV kopas Halifaksā priekšsēdis vplkv. A. Silgailis.

Plašākās pārrunās kopsēdes dalībnieki pakavējās pie DV organizācijas īpašuma Bērzaines Vācijā, kuŗu apsaimnieko Rietumvācijas DV zemes valde, kas atzinusi, ka Bērzaines galvenā ēka, kuŗā iekārtota arī kara invalidu atpūtas mītne, prasa lielākus remontus, bet, ja piekritīgās vācu iestādes dotu būvatļauju, tad izdevīgāk būtu celt jaunu divstāvu ēku, kas izmaksātu ap 100.000 dol. Tā kā Bērzaine ir visas DV organizācijas īpašums, tad līdzekļu sagāde piekrīt centrālajai valdei, sazinoties ar atsevišķo zemju valdēm. Taču Bērzaine atrodas dabas aizsardzības apvidū, tādēļ visu laiku kopš tās iegādāšanas pastāv grūtības būvatļaujas dabūšanā. Tādēļ Bērzaines jautājumā turpmākai plānošanai nepieciešami visu zemju ieskati. Lietišķās pārrunās sēdes dalībnieki atzina, ka Bērzaines nākotne izšķirama atkarā no tīri praktiskas dabas jautājumiem un saimnieciskās izmantošanas iespējām. Ja neizdotos dabūt atļauju jaunas ēkas celšanai, tad izdevīgāk pašreizējo īpašumu pārdot un meklēt citu lielāku centru tuvumā ar aprēķinu, lai tā izmantošana atbilstu organizācijas prasībām un saimnieciski atmaksātos. Pašreizējās ēkas ir pārāk nolietotas, lai to kapitālremonts atmaksātos. Šo jautājumu jau iepriekš bija pārrunājusi arī ASV DV zemes valde, nākot pie līdzīga atzinuma.

No DV organizācijas goda biedres Elzas Klaustiņas ASV saņemts Latvijā plaši pazīstamās Baltās puķes akcijā izdotu pastkartīšu komplekts ar puķu attēliem, ieteicot šādas kartītes izdot arī tagad, ko varētu veikt kā saimniecisku pasākumu, ja izdošanu kopīgi uzņemtos ASV un Kanadas zemes valdes. Tādēļ vienojās jautājumu izšķirt tuvākajā nākotnē pēc iespēju apspriešanas. Šīs kartītes būtu piemērotas dažādiem apsveikumiem, tādēļ tām varētu būt labs noiets arī vispārējā tirgū. Tās būtu pagatavojamas pēc mākslinieku darinātiem metiem un ļoti labā kvalitātē. Komplektā būtu 10 dažādu kartīšu ar puķu motīviem.

Īsākās pārrunās sēdē pakavējās arī pie jau agrāk apsvērtā ierosinājuma par īpašām nozīmēm ilggadējiem DV organizācijas biedriem. Par šādas nozīmes vēlamību izteikti dažādi ieskati, bet tagad, tuvojoties DV organizācijas 25 gadu darbības atcerei, jautājums kļūst aktuālāks un nozīmīgāks. Speciālas nozīmes pasniegšana biedriem, kas organizācijā darbojas 25 gadus, nebūtu uzskatāma par apbalvojumu, bet vienīgi cieņas apliecinājumu pret biedriem-dibinātājiem un nākotnē pret ilggadējiem biedriem. Tām nebūtu arī nekāda sakara ar līdzšinējām zelta nozīmēm un atzinības rakstiem, kuŗus kā apbalvojumus piešķir par nopelniem organizācijas darbā.

Kanadas DV valde nolēma kļūt par atbalstītāju nodibinātās Baltijas pētījumu veicināšanas apvienības darbā, bet ASV valde par to lems vēlāk. Kanadas valdes pr-dis E. Krūka vēl informēja kopsēdes dalībniekus par DV globālo dienu sarīkojumiem, kuŗi paredzēti 1971. gadā laikā no 26. jūnija līdz 4. jūlijam Toronto. Rakstnieku cēlienā piedalīšanos jau apsolījis dzejnieks Andrejs Eglītis Zviedrijā, bet vēsturiski patriotisku uzvedumu, kas ietilps Lielajā jundā, sagatavos režisors Reinis Birzgalis, piedaloties Bostonas latviešu teātŗa un DV teātŗa Kanadā dalībniekiem. Kanadas DV valdes skaņu plašu fonda vēl šai gadā izdos 4. plati ar latviešu karavīru dziesmām, bet kā jaunus pasākumus Ziemsvētku dziesmu skaņu plati un īpašu plati bērniem, kuŗa domāta latviešu valodas zināšanu stiprināšanai.

Slēgtā sēdē, kuŗa ilga nepilnu stundu, pārrunāja Kanadas DV apgāda un laikraksta jautājumus, galvenokārt sakarā ar ievadītās

(Nobeigums 4. lpp.)

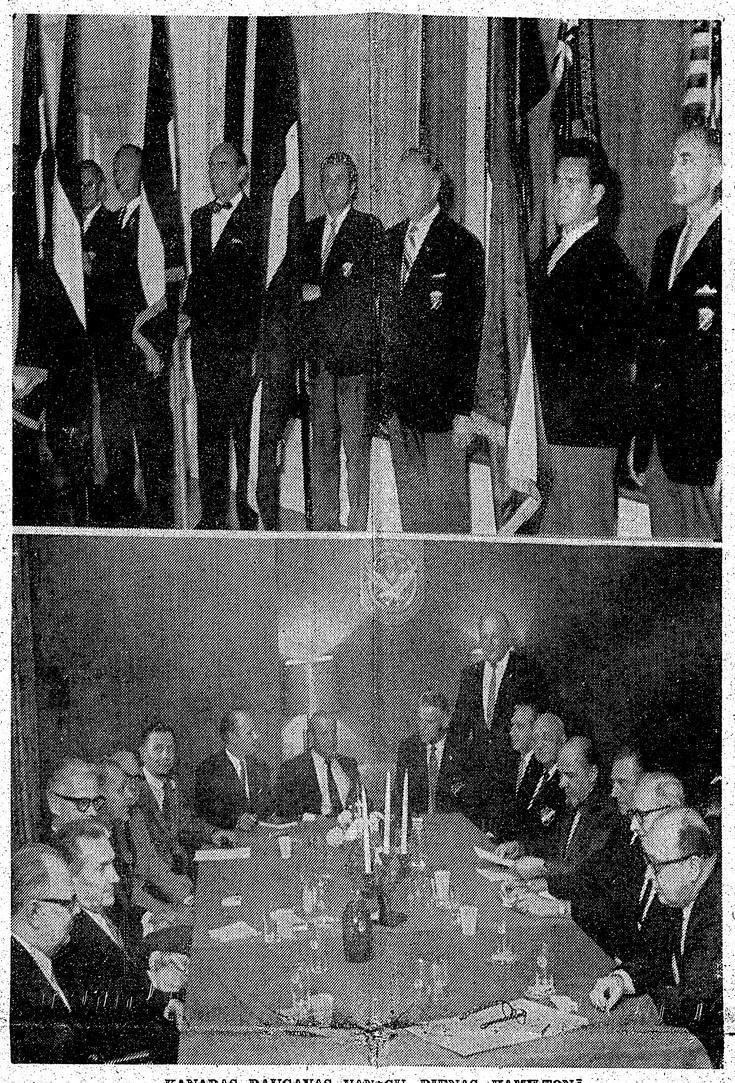

KANADAS DAUGAVAS VANAGU DIENAS HAMILTONĀ

Augšā: daļa karogu Lielajā jundā; no labās — A. Amoliņš, V. Tuklers un E. Reinis ar DV organizācijas tradīciju karogu, kādreizējo Latviešu leģiona 32. pulka kaujas karogu; aiz viņiem nodaļu pārstāvji ar saviem karogiem — I. Krūziņš (Hamiltona), T. Bērziņš (Londona), J. Celms (Niagara) un A. Simsons (Kičenera). — Apakšā: Daļa no ASV un Kanadas DV zemes valžu kopsēdes dalībniekiem un preses pārstāvjiem; no kreisās uz labo — A. Vinčels, A. Kvēps, R. Britāls, O. Ieviņš, V. Grāvelis, E. Jaunzars, E. Krūka, A. Silgailis, A. Valters, J. Gailītis, E. Treimanis, A. Tīdemanis, M. Čulītis, R. Noritis, K. Bencons un J. Lācis. Foto: J. Liģers

Mazi ciniši valdes darbā

KRITISKS AMERIKAS LATVIEŠU APVIENĪBAS DARBĪBAS VĒRTĒJUMS ŽURNĀLISTA SKATĪJUMĀ

Amerikas latviešu apvienības jaunā valde jau darbojusies apmēram trešo daļu no sava pilnvaru laika — četrus mēnešus. Pēdējā valdes sēdē 13. septembrī Vilmingtonā kasieris U. Kariņš ziņoja, ka ALAi nav līdzekļu, bet sēdē tomēr līdzekļu vākšanas iespējas neapskatīja. Ar šādu stāvokli nav apmierināta finanču komisija, kuŗa bija sagatavojusi plānus jaunajai līdzekļu vākšanas akcijai. Pēc sēdes dzirdēja šīs komisijas locekļu pārrunas par ieteikumu sasaukt speciālu ALAs valdes sēdi vai vismaz kādu sēdi, kuŗā piedalītos ALAs prezidijs un finanču komisija, par datumu minot oktobŗa sākumu. Par šādas sēdes sasaukšanu tomēr nekas nav dzirdēts.

Ja financiālais stāvoklis ir kritisks, kā varēja lasīt laikrakstos, tad rodas jautājums, kādēļ ar līdzekļu vākšanu kavējas, bet ja nav nekādas steigas to darīt, tad jāautā, kādēļ jāuzsver, ka ALA bez līdzekļiem. Varētu domāt, ka ASV latviešu centrālajā organizācijā līdzekļu vākšanai pieiet ar lielu rūpību, lai, varbūt, plānotā akcija dotu tiešām labus rezultātus. Līdzīgi notika ar Latvijas dibināšanas 50 gadu atceres vajadzībām domāto līdzekļu vākšanu, kad arī pārdomām par veidu veltīja ilgu laiku, kad likās, ka ALAs prezidijs vēlētos rūpīgi pārdomāt trīs jaunāko valdes locekļu priekšlikumus. Ar mazu nokavēšanos līdzekļu vākšanas plānu jubilejai tomēr pieņēma. Varbūt līdzīgi pašreiz ir ar paredzamo līdzekļu vākšanas akciju ALAs darbībai.

Varētu teikt, ka priekšsēža un valdes locekļu attieksmes šogad ir neparastākas. Priekšsēdis ļauj valdes locekļiem runāt, cik tie vēlas, bet pats gandrīz nekad nemu vai priekšlikumus, ļaujot, lai tie izkristallizējas pārrunu ceļā. Daudz laika prasīja valdes locekļu pārrunas par Amerikas Balss latviešu raidījumu laika samazināšanu, bet nevienam nebija priekšlikuma, kā to vislabāk varētu novērst; pārrunās varēja pat manīt, ka daudziem nav ne nojautas, kas būtu darāms. Agrākos gados priekšsēdim vienmēr bija attiecīgā jautājuma kopsavilkums un dažādi ieteikumi. Varētu būt, ka vecās valdes laikā priekšsēdim bija vairāk iespēju pārrunāt jautājumus ar priekšsēža vietnieku, bet tagad jaunā valde apspriežamos jautājumus pārrunā savā starpā iepriekšējā vakarā bez priekšsēža piedalīšanās. Tomēr 13. septembŗa sēdē pirmo reizi šādas valdes pārrunas nebija notikušas. Bet tā varētu būt arī priekšsēža labi pārdomāta taktika, lai jaunie valdes locekļi mācītos, ka viņiem vajadzīga pieredze. Jeb vai, varbūt, priekšsēdis domā, ka viņa priekšlikumus valdes vairākums varētu noraidīt? Droši vien, nākotnē par to varēs spriest noteiktāk.

Pēc pašreizējās darbības liekas, ka labi panākumi ir informācijas birojam, kaut tas sācis strauji augt apmēros un drīz varētu sasniegt kādas valdības iestādes lielumu. Taču informācijas birojam ALAs kongresā Filadelfijā piešķīra papildus līdzekļus, reizē ar to darbība var būt aktīva, bet liels nopelns pie tā ir arī biroja vadītājam I. Spilneram, kuŗu dažreiz apzīmē arī par informācijas direktoru.

Apmēros pieaudzis arī kultūras birojs, bet vēl vairāk audzis šī biroja priekšlikumu skaits. Kaut ALAs kasē līdzekļu nav, priekšlikumu ir tik daudz, ka varbūtējo kopīgo izdevumu lielumu nevar izsaka dzirdēto domu kopsavilkumā, tie izkristallizējas pārrunu ceļā. Daudz laika prasīja valdes locekļu pārrunas par Amerikas Balss latviešu raidījumu laika samazināšanu, bet nevienam nebija priekšlikuma, kā to vislabāk varētu novērst; pārrunās varēja pat manīt, ka daudziem nav ne nojautas, kas būtu darāms. Agrākos gados priekšsēdim vienmēr bija attiecīgā jautājuma kopsavilkums un dažādi ieteikumi. Varētu būt, ka vecās valdes laikā priekšsēdim bija vairāk iespēju pārrunāt jautājumus ar priekšsēža vietnieku, bet tagad jaunā valde apspriežamos jautājumus pārrunā savā starpā iepriekšējā vakarā bez priekšsēža piedalīšanās. Tomēr 13. septembŗa sēdē pirmo reizi šādas valdes pārrunas nebija notikušas. Bet tā varētu būt arī priekšsēža labi pārdomāta taktika, lai jaunie valdes locekļi mācītos, ka viņiem vajadzīga pieredze. Jeb vai, varbūt, priekšsēdis domā, ka viņa priekšlikumus valdes vairākums varētu noraidīt? Droši vien, nākotnē par to varēs spriest noteiktāk.

Pēc pašreizējās darbības liekas, ka labi panākumi ir informācijas birojam, kaut tas sācis strauji augt apmēros un drīz varētu sasniegt kādas valdības iestādes lielumu. Taču informācijas birojam ALAs kongresā Filadelfijā piešķīra papildus līdzekļus, reizē ar to darbība var būt aktīva, bet liels nopelns pie tā ir arī biroja vadītājam I. Spilneram, kuŗu dažreiz apzīmē arī par informācijas direktoru.

Apmēros pieaudzis arī kultūras birojs, bet vēl vairāk audzis šī biroja priekšlikumu skaits. Kaut ALAs kasē līdzekļu nav, priekšlikumu ir tik daudz, ka varbūtējo kopīgo izdevumu lielumu nevar izsaka dzirdēto domu kopsavilkumā, tie izkristallizējas pārrunu ceļā. Daudz laika prasīja valdes locekļu pārrunas par Amerikas Balss latviešu raidījumu laika samazināšanu, bet nevienam nebija priekšlikuma, kā to vislabāk varētu novērst; pārrunās varēja pat manīt, ka daudziem nav ne nojautas, kas būtu darāms. Agrākos gados priekšsēdim vienmēr bija attiecīgā jautājuma kopsavilkums un dažādi ieteikumi. Varētu būt, ka vecās valdes laikā priekšsēdim bija vairāk iespēju pārrunāt jautājumus ar priekšsēža vietnieku, bet tagad jaunā valde apspriežamos jautājumus pārrunā savā starpā iepriekšējā vakarā bez priekšsēža piedalīšanās. Tomēr 13. septembŗa sēdē pirmo reizi šādas valdes pārrunas nebija notikušas. Bet tā varētu būt arī priekšsēža labi pārdomāta taktika, lai jaunie valdes locekļi mācītos, ka viņiem vajadzīga pieredze. Jeb vai, varbūt, priekšsēdis domā, ka viņa priekšlikumus valdes vairākums varētu noraidīt? Droši vien, nākotnē par to varēs spriest noteiktāk.

Pēc pašreizējās darbības liekas, ka labi panākumi ir informācijas birojam, kaut tas sācis strauji augt apmēros un drīz varētu sasniegt kādas valdības iestādes lielumu. Taču informācijas birojam ALAs kongresā Filadelfijā piešķīra papildus līdzekļus, reizē ar to darbība var būt aktīva, bet liels nopelns pie tā ir arī biroja vadītājam I. Spilneram, kuŗu dažreiz apzīmē arī par informācijas direktoru.

Apmēros pieaudzis arī kultūras birojs, bet vēl vairāk audzis šī biroja priekšlikumu skaits. Kaut ALAs kasē līdzekļu nav, priekšlikumu ir tik daudz, ka varbūtējo kopīgo izdevumu lielumu nevar izsaka dzirdēto domu kopsavilkumā, tie izkristallizējas pārrunu ceļā. Daudz laika prasīja valdes locekļu pārrunas par Amerikas Balss latviešu raidījumu laika samazināšanu, bet nevienam nebija priekšlikuma, kā to vislabāk varētu novērst; pārrunās varēja pat manīt, ka daudziem nav ne nojautas, kas būtu darāms. Agrākos gados priekšsēdim vienmēr bija attiecīgā jautājuma kopsavilkums un dažādi ieteikumi. Varētu būt, ka vecās valdes laikā priekšsēdim bija vairāk iespēju pārrunāt jautājumus ar priekšsēža vietnieku, bet tagad jaunā valde apspriežamos jautājumus pārrunā savā starpā iepriekšējā vakarā bez priekšsēža piedalīšanās. Tomēr 13. septembŗa sēdē pirmo reizi šādas valdes pārrunas nebija notikušas. Bet tā varētu būt arī priekšsēža labi pārdomāta taktika, lai jaunie valdes locekļi mācītos, ka viņiem vajadzīga pieredze. Jeb vai, varbūt, priekšsēdis domā, ka viņa priekšlikumus valdes vairākums varētu noraidīt? Droši vien, nākotnē par to varēs spriest noteiktāk.

Bet tās vēl nav visas kultūras biroja problēmas. No biroja darbiniekiem nāk ziņas, ka no literārās sekcijas vadības atteicies dzejnieks Gunars Saliņš, ko apstiprināja arī kāds ALAs valdes loceklis. Valdei tas nav ziņots. Tomēr nepatīkamāko pārsteigumu sagādājusi tēlotājas mākslas sekcija. Parasti sekciju vadītājus izrauga biroja vadītājs, un ALAs valde tos apstiprina. Tēlotājas mākslas sekcijā vadītāja vēl nav, jo mākslinieko pastāv domu dažādība. No kultūras biroja puses ir divi kandidāti — A. Krūkliņš un A. Treibergs, no kuŗiem vienu vēlēšanu ceļā izraudzīšot paši mākslinieki. Tāds gadījums, laikam, ir pirmo reizi ALAs vēsturē, kad sekciju vadītāju izrauga ar vēlēšanām.

ALAs valdes locekļi saņēmuši gleznotāja Jāņa Gaiļa 25. septembrī rakstītu vēstuli, kuŗa norādīts, ka 14. septembrī grupu vadītāju apspriedē nolemts, ka katra mākslinieku grupa izraudzīs savu kandidātu: Ņujorka, Dzintarzeme, Filadelfija un Toronto. Tikai divi kandidāti neesot saskaņā ar vienošanos. Izteiktas arī šubas, vai J. Zuntaks Toronto zināms, ka šāds kandidāts izraugāms. A. Krūkliņa ziņotais mākslinieku skaits esot 240, ko J. Gailis arī apšauba.

Izglītības biroja vadītājs J. Blumbergs izsūtījis ASV latviešu organizācijām aicinājumu ziedot labākajiem atsevišķo katēgoriju skolēniem nopelnu stipendijas pārbaudījumos, kuŗi notika šāgada pavasarī un kuŗu rezultāti jau izziņoti. Šīs speciālās balvas pasniegtu Latvijas valstssvētku aktos kopā ar uzvarētāju balvām.

Jau aizvadītā Latvijas jubilejas gada ietvaros ALAs sporta birojs izdos Latvijas sporta vēsturi, ko iespiedīs apgāds Grāmatu draugs. Nezinot sīkumus, liekas neparasti, ka ALA piemaksā grāmatas izdošanai apgādam, kuŗu uzskata par materiāli vislabāk nostādīto, kuŗam reklāmā nesagādā lielas galvassāpes un kuŗa grāmatas īsākā vai garākā laika posmā vienmēr izpērk. Jeb vai apgāds šo grāmatu tikai iespiedīs ALAs uzdevumā, bet tās izdevējs būs ALA? Reizē ar to izgaisīs sporta biroja vadītāja A. Zāģera sapnis sūtīt ASV latviešu izlases basketbolistus uz Austrāliju, kas bija aprēķināts par apmēram 7000 dol.

Nekādu problēmu nav A. Rituma vadītajam ALAs aprūpes birojam. Tāds gadījums, laikam, ir pirmo reizi ALAs vēsturē, kad sekciju vadītāju izrauga ar vēlēšanām.

ALAs valdes locekļi saņēmuši gleznotāja Jāņa Gaiļa 25. septembrī rakstītu vēstuli, kuŗa norādīts, ka 14. septembrī grupu vadītāju apspriedē nolemts, ka katra mākslinieku grupa izraudzīs savu kandidātu: Ņujorka, Dzintarzeme, Filadelfija un Toronto. Tikai divi kandidāti neesot saskaņā ar vienošanos. Izteiktas arī šubas, vai J. Zuntaks Toronto zināms, ka šāds kandidāts izraugāms. A. Krūkliņa ziņotais mākslinieku skaits esot 240, ko J. Gailis arī apšauba.

Izglītības biroja vadītājs J. Blumbergs izsūtījis ASV latviešu organizācijām aicinājumu ziedot labākajiem atsevišķo katēgoriju skolēniem nopelnu stipendijas pārbaudījumos, kuŗi notika šāgada pavasarī un kuŗu rezultāti jau izziņoti. Šīs speciālās balvas pasniegtu Latvijas valstssvētku aktos kopā ar uzvarētāju balvām.

Jau aizvadītā Latvijas jubilejas gada ietvaros ALAs sporta birojs izdos Latvijas sporta vēsturi, ko iespiedīs apgāds Grāmatu draugs. Nezinot sīkumus, liekas neparasti, ka ALA piemaksā grāmatas izdošanai apgādam, kuŗu uzskata par materiāli vislabāk nostādīto, kuŗam reklāmā nesagādā lielas galvassāpes un kuŗa grāmatas īsākā vai garākā laika posmā vienmēr izpērk. Jeb vai apgāds šo grāmatu tikai iespiedīs ALAs uzdevumā, bet tās izdevējs būs ALA? Reizē ar to izgaisīs sporta biroja vadītāja A. Zāģera sapnis sūtīt ASV latviešu izlases basketbolistus uz Austrāliju, kas bija aprēķināts par apmēram 7000 dol.

Nekādu problēmu nav A. Rituma vadītajam ALAs aprūpes birojam.

(Nobeigums 8. lpp.)

Pēteris Grods

Tikai komerciālisms?

Preses darbinieku un literātu kongress Katskiļu kalnos šai vasarā bija notikums, kuŗa īstenojums bija nepieciešams jau sen. Taču labāk vēlāk nekā nemaz. Kongress uzrausa daudz pārdomājamu tematu un daļēji, šķiet, ieviļņoja sastāvējušus ūdeņus. Interesanti bija referāti un pārrunas, bet tās atklāja arī, ka kaut kas būtu pārvērtējams. Te gribētos uzsvērt dzirdēto domu, ka laikraksts ir tikai komerciāls uzņēmums, kas pārdod ziņas. Nepārprotami, ka neviens preses izdevums nevēlas ciest zaudējumus, bet gan vēlas pietiekami lielu lasītāju pulku, lai nodrošinātu izdevumam materiālo bazi. Bet tā ir medaļas viena puse, un mēs nevaram tādēļ atzīt, ka laikraksts ir tikai komerciāls pasākums. Varbūt tāds ir amerikāņu uzskats, un, no tā vadoties, viņu lakraksti par katru cenu cenšas uzturēt un savākt jo lielāku lasītāju pulku, lai izdevums izvērstos par peļņas uzņēmumu. Katrai medaļai tomēr ir arī otra puse, un mēs to nedrīkstam un nevaram ignorēt: tas ir izdevuma saturs. Kas gan viss atrodams amerikāņu laikrakstos un žurnālos, lai tikai izdevējiem izdotu peļņas maki! Cik šajos izdevumos audzinoša, ideoloģiskā — tas cits jautājums. Laikam gan smagākā tiesa gulstas uz dažāda apmēra sludinājumiem, kuŗi laikrakstiem ienes milzīgu peļņu. Protams, to racionāli izmantojot, varētu uzlabot izdevuma saturu. Bet bieži vien izdevējiem trūkst intereses šai virzienā. Amerikāņu uztverē laikraksts ir un paliek tikai komerciāls pasākums.

Bet kā ar mums? Vai drīkstam ieiet šo ceļu, mēģinot spodrmāt tikai medaļas vienu pusi? Vai neesam citādā situācijā un apstākļos, kas liek mums iedegties ideoloģiski un nevis sapņot un censties pēc tā, lai iespiestā vārda izdevumi ienestu krietnu ārtavu personīgo vajadzību un iekāres apmierināšanai?

Neviens nevar apgalvot, ka mūsu stāvoklis būtu līdzīgs iezemiešu situācijai. Viņiem ir sava valsts ar visām tās tiesībām, priekšrocībām un iestādījumiem. Viņiem atkrīt kaut kāda cīņa par brīvību. Viņi nav nekā zaudējuši no savas valstiskās suverenitātes, un tauta diendienā iesaistīta rutīnas darbā bez jebkādām fnudamentālām problēmām.

Mūsu situācija ir pretēja. Kaut liela trimdinieku daļa jau kļuvusi par ASV un Kanadas pilsoņiem, mēs tomēr ik brīdi atceramies savu izcelsmi, jo mums ir sāpes par to, ko esam zaudējuši. Mūsu sirds ir pilna nemiera un spīts. Bieži vien esam bijuši spiesti pieņemt svešas valsts aizbildniecību, lai iekļūtu darbā savā profesijā, vai nu tas būtu lokālās, pavalsts vai federālās valdības dienestā. Mēs tomēr esam paturējuši savu cīņas ideoloģiju, būdami arī svešas valsts pavalstnieki.

Neviens to mums nav liedzis, kaut arī nereti esam dzirdējuši pamācības, ka mums būtu jāaizmirst pagātne, jāieaug tagadnē un jāraugās nākotnē ar iezemiešu acīm.

Mūsu specifiskā situācija tomēr katēgoriski prasa kaut ko citu, no kā nedrīkstam atkāpties: būt lojāliem iepretim patvēruma valstij, bet tai pašā laikā arī cīnīties savas tautas un tās brīvības labā. Tieši šis moments ienes mūsu preses izdevumos nepieciešamo ideoloģisko noslieci, jo bez ikdienišķu lietu apskates vai palasīšanās mums nepieciešama kaut kāda akcija pašu zemes brīvības labā. Nepietiek vienīgi ar lietu aprakstīšanu, norišu uzskaiti un ikdienas gaisotni, kas ap mums. Komerciālajām tendencēm pāri liekama ideoloģiska aktivitāte, jo mums bez pašu dzīves svešumā vēl ir kāds mērķis, kas paceļas pāri sīkajām lietām, kuŗas mums ik brīdi atgādina un skubina uz vēl lielāku darbību.

Viss apgulsies un apklusīs, ja mēs paši atteiksimies saukt lietas īstajā vārdā. Svešo zemju iedzīvotājiem pavisam maz intereses mūsu sāpēs. Viņi justos priecināti, ja nekas vairs neatgādinātu, ka mums ir savi mērķi savas tautas labā. Tādēļ mūsu preses izdevumiem — žurnāliem, bet jo sevišķi laikrakstiem — laiks pārslēgties no vienīgi komerciālajiem principiem uz idejisku darbību, no dažkārt patikamas palasīšanās vai laika kavēkļa uz kaut ko dziļāku, rosinošu un noderīgāku, kas met laipu uz tautas sāpēm dzimtenē, modina tur vairāk cerības un ticības. Un ne tikai tur; arī mums pašiem svešumā nepieciešams lielāks ideoloģiskais spriegums, lai mēs neatslābtu domāt, rīkoties un lolot iecerես virzienā, kas ved uz lielo mērķi. Tādēļ dabīgi uzraušas jautājums: kur palicis ievadraksts mūsu preses slejās, kas Latvijas neatkarības laikmeta presē it kā noteica paša laikraksta ideoloģisko virzienu? Mēs dzirdam deklarācijas par neatkarīgu laikrakstu, tātad — apolitisku un bez kaut kāda spraiguma. Vai vispār mūsu apstākļos var būt jebkāds neatkarīgs laikraksts? Vai tam nav jābūt vismaz nacionālpolitiskam, liekot saturā arī aizmirsto ievadrakstu?

Neesmu kompetents spriest par izdevumiem, kas iznāk Austrālijā, jo to nav manā ricībā. Bet savs vārds sakāms par laikrakstiem un žurnāliem Ziemeļamerikas krastā, kuŗus lasu un kuŗu saturam sekoju visus aizvadītos trimdas gadus. Cik gan bijis to reižu un gadījumu, kad prese pagājusi garām zīmīgām neatkarīgās Latvijas dienām, no kuŗām taču vēl tagad uz mums dveš kāda slavena pagātne, kas neapšaubāmi dod ierosmi un piemēru mūsu šāsdienas cīņām un vajadzībām, skaidrojot nākotnes iespējas. Vai šie dzīvie avoti nav aizbērti? Vai rakstiem un ievadrakstiem par tiem nevajadzētu obligāti parādīties laikrakstu slejās?

Šai vietā un reizē jāuzsver, ka Kanadas Daugavas Vanagu izdotais laikraksts „Latvija Amerikā", tāpat šīs organizācijas centrālās valdes izdotais mēnešraksts, visā savā pastāvēšanas laikā atļāvis un cienīgi ierādījis vietu savās slejās ideoloģiskiem un nacionālpolitiskiem rakstiem, kas rosina lasītājus nopietnām un nosvērtām pārdomām un spriedumiem: ko es savos apstākļos, rocībā un izpratnē varu darīt, lai sekmētu lielā mērķa reālizēšanos, vai lai uzturētu sāpes sirdī, jo tikai tās vedina uz nemieru un cīņu?

Komerciālas aplēses nekad nav bijušas abu minēto izdevumu pamatā, bet gan apņemšanās un vēlēšanās uzturēt un veidot lasītāju intereses nacionālpolitiskai cīņai. Pašreiz mums nevar un nedrīkst būt nekādas neitrālas nostājas. Mēs neesam devušies svešumā vienīgi tādēļ, lai paglābtu savu mantību, tiksmināto materiālajos ieguvumos, spriestu un gudrotu, kā labāk iekārtoties vēl nepasakāmi garajam trimdas laikam. Mums ir pienākums arī iepretim savai tautai dzimtenē, izjust kopīgo sāpju rūgtumu, drošināt un cerēt, ka, svešumā dzīvodami un strādādami, darīsim visu iespējamo lielās nelaimes pārvarēšanai. Šai ziņā preses izdevumi var darīt daudz, pat ļoti daudz, ja tie no tikai komerciālajiem aprēķiniem vairāk pārslēgtos uz ideoloģisko cīņu.

Der atcerēties laika posmu, kad vēl atradāmies Vācijas nometnēs. Daudzās vietās, pat vismazākajās latviešu bēgļu nometnēs, tolaik iznāca dažādi izdevumi. Dažkārt vāja, pabālā iespiedumā, pat dažu desmitu eksemplāru skaitā. Bet kāds bija šo izdevumu saturs? Vai tiem šodien varam pretim likt izdevumus, kas tikai komerciālu aprēķinu dēļ iznāk trimdā? Nometņu biļeteni, avīzītes un avīzes bija pilni ideoloģiska strāvojuma un sprieguma. Ilgas pēc zaudētās tēvzemes un brīvības bija daudz atklātākas, drošākas un prasīgākas nekā tās mums ir tagad. Nacionālpolitiski raksti parādījās gandrīz vai katrā izdevumā. Un tos lasīja, tiem uzticējās, tos gaidīja. To-

(Nobeigums 8. lpp.)

Latvijas konservātorijas 50 gadu

Vēl nebija Latvijas brīvības cīņas beigušās, Kurzeme un Latgale vēl smaka svešu karapulku varā, kad tikko atbrīvotajā Rīgā nerimstīgie latviešu kultūras darbinieki jau stājās pie augstāko mācības iestāžu organizēšanas. Pirmās apspriedes par konservātorijas dibināšanu notika profesora Jāzepa Vītola dzīvoklī, Parka ielā 4, kur sapulcējās daži mūziķi sagatavot iesniegumu izglītības ministrijai. Bez namatēva apspriedēs piedalījās Latviešu operas pirmais diriģents Pāvuls Jurjāns, komponists Nikolajs Alunāns, vijolnieks Jānis Lazdiņš (vēlāk sūtnis Beļģijā) un Edgars Rode (Latvijas konservātorijas pirmais bibliotekārs). Šis mazais iniciātoru pulciņš faktiski uzskatāms par Latvijas konservātorijas pamatu licējiem. Viņu ierosinājumiem konkrētu virzienu deva Latvijas valdības 1919. gada 20. augusta lēmums dibināt konservātoriju, oficiāli ieceļot prof. Jāzepu Vītolu par konservātorijas direktoru. Nikolajs Alunāns, diemžēl, nepiedzīvoja konservātorijas atklāšanu. Viņš mira tā paša gada septembrī.

Neticami ātri konservātorija prof. J. Vītola vadībā izveidojās par pilnvērtīgu augstāko mūzikas mācības iestādi ar labu paidagogu un administrācijas sastāvu. Pirmie konservātorijas mācības spēki kompletējās no Rīgā dzīvojošajiem mūziķiem un paidagogiem, pietiekami skaitā mācību uzsākšanai visās instrumentālajās un teoriju klasēs. Viņu vidū bija vairāki plaši pazīstami estrādes māksliniekī: Ada Benefelde, Pauls Sakss, Pauls Šuberts, Pāvuls Jurjāns, Pauls Jozuus, vijoļvirtuozs Edmondo Lučini. Konservātorijai piešķīra bijušās Aleksandra ģimnazijas telpas Kr. Barona ielā 1.

1919. gada 9. septembrī notika pirmā Latvijas konservātorijas padomes sēde. Šo mūsu kultūras dzīvē vēsturisko sēdi protokolēja konservātorijas kancelejas darbvede Anna Mīlberga — pašreizējā „Londonas Avīzes" darbvede Anna Blūma. Viņa ir vienīgā vēl dzīvā šīs sēdes dalībniece. Viņa bija arī pati pirmā, kas pieteicās konservātorijas dziedāšanas nodaļā un tika uzņemta Pāvula Jurjāna klasē. 1927. gada konservātorijas padome viņu ievēlēja par Latvijas konservātorijas administrātori, šo amatu viņa veica līdz 1944. gada rudenim, tikai ar nepilna gada pārtraukumu 1940./41. mācības gadā.

Golca - Bermonta uzbrukums Rīgai, ar kara darbību pašā pilsētā, pārtrauca iesāktos uzņemšanas pārbaudījumus un mācību uzsākšanu. Tos atjaunoja novembra beigās, bet netraucētu darbību Latvijas konservātorija varēja uzsākt tikai 1920. gada janvārī. Atklāšanas aktā 11. janvārī Nacionālās operas koris Paula Jozuus vadībā dziedāja šim svētku gadījumam J. Vītola komponēto dziesmu „Līgai" (Ed. Virzas teksts), patiešām vienu no J. Vītola spožākajām un monumentālākajām koŗa dziesmām.

Gandrīz visi mūsu tā laika mūziķi bija studējuši Pēterpils konservātorijā. Prof. J. Vītols, vēlākais Rimski-Korsakova pēcnieks, tur bija ievēlēts par mācības spēku jau 1886. gadā. Tā gluži dabiski mūsu jaunās konservātorijas mācību sistēma bija pieskaņota Pēterpils konservātorijas prasībām un principiem. Līdzīgi bija arī konservātorijas amatu apzīmējumi — direktors, inspektors u.c. Tomēr jau drīz pieņēma Rietumeiropas augstākajām mācību iestādēm piemērotos — rektors, prorektors, dekāns, profesors, docents. No Pēterpils konservātorijas arī mantojām brīvmākslinieka grada piešķiršanu tiem absolventiem, kas beiguši pilnu kursu speciālajā un visos obligātajos priekšmetos un kuŗiem ir arī vidusskolas gatavības apliecība.

Ar konservātorijas atklāšanu latviešu mūzikāli apdāvinātajiem jauniešiem pavērās izredzes nopietnu studiju ceļā iegūt vispusīgu akadēmisku mūzikas izglītību pašu zemē. Pims Latvijas neatkarības tas tikai retam izdevās. Tā laika šķēršļi un lielais risks spilgti attēloti prof. J. Vītola konservātorijas 10 gadu jubilejai veltītā rakstā: „... Mūzikas izglītības vadošie centri bija meklējami tālu no dzimtenes, tālu aiz Latvijas etnografiskajām robežām, un tādēļ sasniedzami tikai samērā nedaudziem laimes izredzētiem. Tālie ceļi, svešā valoda, visādie tolaiku aizspriedumi — kas gan tēviem likās nedrošāks nekā 'mūzikanta' bada maize? Un ko gan varēja ceļā līdzi dot, vienīgi labas pamācības, sausas maizes tarbiņu! Vajadzēja stipras paļāvības uz maz izpētītām dāvanām, lai izšķirtos par liktenīgo soli; un nav mazums tādu, kas izšķīras par vēlu — mūzika, sevišķi instrumentālmūzika, ir māksla, kas smaida tikai tam, kas nepalaiž acumirkli."

Pirmais Latvijas konservātorijas absolvents bija Edmondo Lučini vijoļklases audzēkņa Arvīds Noŗītis, atklātajā beigu pārbaudījumā atskaņojot Čaikovska vijoļkoncertu. 1922. gada maijā konservātoriju beidza pirmā pianiste Hilda Bēra, Paula Šuberta audzēkne, atskaņojot Čaikovska klavierkoncertu. (Hilda Bēra mira pagājušajā ziemā Anglijā.) 1922. gadā konservātoriju beidza arī pirmais dziedonis

Latvijas konservātorijas ilggadējais rektors profesors Jāzeps Vītols.

—Paula Saksa audzēknis Mariss Vētra, bet 1923. gadā beidza pirmie Jāzepa Vītola kompozicijas klases audzēkņi — Jēkabs Poruks, Jēkabs Graubiņš un Paula Līcīte.

Gara ir Latvijas konservātorijas beigušo virkne. Pēc enciklopēdijas ziņām, līdz 1939./40. mācības gadam Latvijas konservātoriju beiguši 646 audzēkņi, visvairāk klavieŗnodaļu — 274. Vislielākais audzēkņu skaits bija 1920./21. mācības gadā — 476. Pamazām tas samazinājās un 1939. gadā bija tikai 263. Lielais audzēkņu pieplūdums sākuma gados vispirmā kārtā izskaidrojams ar to, ka jaundibinātā mūzikas mācības iestāde vēl nevarēja izdarīt stingrāku audzēkņu izlasi. Bet arī jāatceras, ka ar Latvijas nodibināšanos izraisījās vispārēja tieksme dzīties pēc augstākās izglītības, lai vai kuŗā nozarē. Kas attiecas uz mūziku, tad daļa aspirantu nebija pietiekami izpratuši mūzikas mākslas nopietno profesiju.

Nekur, nevienā zemē, konservātoriju uzdevums nav producēt estrādes slavenības. Arī Latvijas konservātorija par savu galveno uzdevumu uzskatīja izaudzināt vispusīgi izglītotus mūziķus visās mūzikas disciplīnās, dot viņiem profesionālu kvalifikāciju. Jaunajai Latvijas valstij bija tiešām liela vajadzība pēc profesionāliem mūziķiem. Pagāja tikai nedaudz gadi, un Latvijas konservātorijas absolventi ieņēma tās darba vietas, kuŗas līdz tam bija aizpildījuši nespeciālisti vai sveštautieši. Ar laiku jauno latviešu mūziķu iespaids bija jūtams ne tikai Rīgā, bet pat attālākajā provincē. Viņu rosme un darbīgums izpaudās operā, orķestros, koŗos, vidusskolās, tautas konservātorijā, mūzikas skolās un studijās, baznīcās pie ērģelēm, patstāvīgos koncertos un mūzikas sarīkojumos. Atceroties lielo Latvijas konservātorijas beigušo pulku, kas toreiz — un arī vēl tagad — darbojās Latvijas pilsētās un novados, viņu čaklumu un degsmi, ar gandarījumu jāliecina par Latvijas konservātorijas lielo nozīmi un svētīgo darbu mūsu kultūras dzīvē.

Bet arī pašai konservātorijai bija nepieciešami jauni mācības spēki aizejošo paidagogu vietā. Pirmais konservātorijas absolvents, kas 1927. gadā uzņēmās vakanto trompetes klases vadību, bija Alfons Jermolovs. 1940-tajos gados bijušo audzēkņu skaits konservātorijas mācības spēku kollēģijā bija jau aptuveni divdesmit.

Katru nedēļu konservātorijas koncertzālē notika slēgtie vai atklātie audzēkņu vakari, bet katra mācības gada beigās atklātie pārbaudījumi, kuŗos audzēkņi publikas priekšā parādīja savas sekmes un atskaņotāju spējas. Krietni daudz bija to, kuŗu spēle darītu godu kuŗai katrai ārzemju konservātorijai.

Kā izcila mūzikas vienība jāizceļ Latvijas konservātorijas stīgu kvartets, kas ne tikai audzēkņus, bet arī visu Rīgas mūzikālo sabiedrību ievadīja kamermūzikas dziļumos. Bieži kvarteta koncertos piedalījās arī pasaules slavenības. Vēl pēc dzimtenes atstāšanas kvartetam (Noŗītis, Rušēvics, Vīnerts, Teichmanis vai Ozoliņš) bija izcili panākumi Vācijā, Anglijā un Zviedrijā. Patiešām jānoždelo, ka kvarteta dalībnieki emigrācijas burzmā izklīda pa dažādām zemēm. Kad britu BBC raidītājs gribēja aicināt viņus uz jauniem raidījumiem, kvarteta vairs nebija; tiešām zaudējums latviešu vārdam Rietumeiropas mūzikas pasaulē.

1944. gada rudenī prof. J. Vītola vadītā Latvijas konservātorija slēdza savas durvis. Daļa mācības spēku un daudzi audzēkņi, beigušie un nebeigušie, atstāja dzimteni. Kopā ar savu rektoru prof. Jāzepu Vītolu tie izklīda pa daudzajām zemēm. Samērā daudzi atraduši darbu savās profesijās — orķestros, kolledžās, universitātēs, mūzikas augstskolās, studijās. Daži iemantojuši vārdu starptautiskās mūzikas aprindās. Pie pēdējiem pieskaitāmi Atis Teichmanis — Freiurgas mūzikas augstskolā Vācijā, Tālivaldis Ķeniņš (kaut tikai neilgu laiku bijis Latvijas konservātorijā)— Toronto universitātē un karaliskajā konservātorijā Kanadā, Jānis Kalniņš — Fredrikstaunas mūzikas kolledžā Kanadā, Olģerts Bīštēviņš — simfoniskā orķestŗa diriģents Argentīnā, Arvīds Noŗītis — Vesterosā, Zviedrijā, Jānis Kalējs ar dzīvesbiedri Felicitu — Akadijas universitātē Kanadā, Alfreds Dunkels ar dzīvesbiedri Irēnu — Upsalas mūzikas skolā Zviedrijā, Valdis Zaķis — čella koncertmeistars Kīles operā Vācijā. Lai atceramies arī no Latvijas pirms kaŗa aizbraukušos absolventus — laureātus: Klīvlendas mūzikas institūta direktoru Viktoru Bābinu ASV un pazīstamo koncertpianistu Hermani Godesu. Jāatzīmē arī daudzo bijušo Latvijas konservātoristu rosīgā darbība latviešu kultūras dzīvē, organizējot dziesmu svētkus un koncertus.

Visu šo bijušo Latvijas konservātorijas audzēkņu darbība liecina par Latvijas konservātorijas augsto mūzikas līmeni. Apstiprinās prof. J. Vītola vārdi, kuŗus viņš teica, kad lieku reizi Libekas latviešu slimnīcā cilājām atmiņas un pārrunājām mūsu konservātorijas darbību 25 gados. Viņa kopsavilkums bija īss: „Mēs strādājām labi."

Un tā tas arī bija — Latvijas konservātorija bija labi strādājusi. Tās darbība bija guvusi uzticību un cieņu ne tikai pašu zemē, bet arī aiz Latvijas robežām. Prof. J. Vītola vārds bija pārāks par visiem Baltijas valstīs zināmajiem komponistiem. Nāca pie viņa mācīties kompoziciju visvairāk no Lietuvas, to vidū vēlāk izcilais komponists Vladas Jakubėnas, Lietuvas pašreizējais konservātorijas direktors Stapisļavs Vaiņunas, komponists Karosas. Ne viens vien Rietumeiropas slavens mākslinieks, iepazinies ar mūsu konservātoriju, atzina to par patiešām augsti kvalificējamu mākslas iestādi. Un prof. J. Vītols pats, iepazinies Šopēna konkursa laikā Varšavā (kur viņš bija žūrijas loceklis) ar Polijas valsts konservātoriju, pārbraucis Rīgā, lakoniski pateica: „Mums tur nav ko mācīties."

25 gadu laikā Latvijas konservātorijai bijuši divi rektori — prof. Jāzeps Vītols un prof. Pauls Jozuus; pieci prorektori — profesori Pauls Jozuus, Pauls Šuberts, Jānis Mediņš, Alfreds Ozoliņš un Jēkabs Poruks. Bet arī tajos divos gados (1935.—1937.), kad J. Vītols nebija rektors, viņa iespaids bija jūtams. Viņa lielo autoritāti neviens nevarēja apstrīdēt. Un jāsaka, ka pat vēl līdz šim mums nav parādījusies līdzīga mūzikas personība. Jānis Zālītis, suminot prof. J. Vītolu 70. dzimšanas dienā, vienreizēji izcēla viņa lielo nozīmi: „... Lielas zināšanas, piedzīvojumu bagātība, autoritāte bija vajadzīga operas darbības ievadīšanā dziļākā gultnē, tāpat valsts konservātorijas noorganizēšanā. Vītols šiem uzdevumiem bija īstā un vienīgā persona."

Prof. J. Vītola iespaids vēl arvien jūtams Latvijas konservātorijā, kuŗa tagad sauc Jāzepa Vītola konservātorija, par spīti tam, ka Vītols atteicās atgriezties. Dzimtenē un mira trimdā. Brīvībā dzīvodami, mēs varam būt objektīvi: cik zināms, konservātorija Rīgā darbojas ļoti rosīgi. Ieviesti arī daži jauninājumi, par kuŗiem J. Vītols būtu tikai priecājies. Prof. J. Vītols būtu arī laimīgs, redzot kompozicijas klasi savu bijušo audzēkņu rokās. Bet viņš nebūtu apmierināts ar tiem, kas priekšgalā:

(Nobeigums 3. lpp.)

LATVIJA

69. N-RS SESTDIENA, 1969. GADA 11. OKTOBRIS

GALVENĀ REDAKCIJA TORONTO

Atbildīgais redaktors — Alfrēds Vimčels, 508 Palmerston Blvd. Toronto 174, Ont.; tālr. 531-4533.

Vietējo ziņu redaktors — Krišs Sidars, 34 Pasadena Gardens, Toronto 325, Ont.; tālr. 766—2261.

REDAKCIJA EIROPĀ:

Vācijā — Pauls Strante, 44 Münster/Westf., Von Einem Str. 19

Redakcijai tiesības manuskriptus pēc vajadzības īsināt. Neizlietotos manuskriptus neuzglabā, bet uz vēlēšanos sūta atpakaļ, ja pievienota pastmarka (Kanadā) vai starptautiskais pasta kupons (citās zemēs). Ar autora vārdu vai iniciāliem parakstītajos rakstos izteiktās domas ir rakstītāja personīgs ieskats un ne katrā gadījumā atbilst arī redakcijas viedoklim.

Abonēšanas maksa Kanadā un ASV — par mēnesi $2.00, 3 mēn. $5.50, 6 mēn. $10.00, 1 gadu $18.00.

Atsevišķa numura cena 25 centi.

Sludinājumu maksa: sludinājumu daļā $2.20, bet tekstā $4.20 — $6.40 par 1 collas slejas telpu.

Latvijas konservātorijas ēka Rīgā.

HERMANIS KREICERS

Raibumi, raibumi

NO KAŖA STĀSTU CIKLA „NU ARDIEVU, VIDZEMĪTE!"

(Beigas)

Par tiem 10 nevaram vainot ne krievus, ne vāciešus, ne žīdus. Tas ir mūsu pašu kauns.

Bet pienāk vēl viens — vienpadsmitais.

No sarkanarmijas atpaliek daudz vietējo. Tie zina stāstīt, ka kritis mans brālis Kārlis.

Tas bijis leišmalā. Viņa vienība mitinājusies kādā muižā. Viņi jau dzirdējuši, ka nākamā dienā baltie vācieši nāks uzbrukumā. Nakti bijuši satraukti. Trumpojuši. Kārlis nekad netrumpojis, bet nu mazu laiciņu izmēģinājis roku, kā pats teicis. Viņam bijusi necerēta laime: visus apspēlējis.

— Skat' kāds! Nespēlē nemaz, bet, kā piesēstas, tā visus aptīra.

— Kad strādā, tad strādā, — viņš atsmējis.

— Bračiņ, tas nav uz labu. No tevis nāk nāves smaka.

— Kāda kuŗam tā smaka. Neko darīt.

Rītā baltie viņus tiešām iztriekuši no muižas un pamatīgi izkliedējuši. Kad salasījušies kopā, Kārļa nebijis. Pretuzbrukumā ieņēmuši muižu atpakaļ un atraduši Kārli parkā kritušu. Turpat baronu kapos aprakuši.

Tas pagaidām viss.

Zināju, kā sāp drauga nāve. Nu zinu, kā sāp brālis.

°°

Diena ir krāšņa, mirdz un zaigo. Mans mežs elpo zaļu, smaržīgu elpu. Nav arī vairs sevišķi jāuzmanās: pa ceļu uz austrumiem steidzas pēdējās sarkano vienības. Tās pašas ir visai nobijušās un tramīgas un nelīdīs mežā okšķerēt zaļos. Bet es nezinu, kur likties. Viss liekas piesātināts asiņainas dvingas.

Apsēstos uz sava celma. Palejā ganās govis. Jaunais suņuks Kāravs atnāk ciemos. Ar to esam labi draugi. Tā acis smej, tam tiktos paplosīties, kā dažkārt esam darījuši. Bet man ne.

— Kārav, Kārav, tu nezini, cik suniski darās cilvēki.

Kāravs omulīgi vicina asti un smej — nevar būt!

Pēkšņi klajumiņā izlec sīks zaķēns. Ieraudzījis mūs, mirkli apstājas, pakustina ausis un tad drāžas tālāk. Kāravs tam paķaļ. Netālu no krūmiem zaķītis pieplok aiz ciņa. Kāravs tam pāri, tad cērtas atpakaļ un pakampj mazo aiz skausta. Kārtīgi sapurinājis, Kāravs pašapzinīgi pienāk un nomet savu medījumu zālē.

— Ko tu teiksi? Vai nebija braši?

Zaķēns noraustās agonijā un ir beigts.

— Negribu redzēt. Vāc es prom!

Patiesībā prom vācos es, un draugs Kāravs paliek nesaprašanā par manu dīvaino izturēšanos.

Suns nevar pārtikt no zālītes un saknēm. Tas tā radīts. Kaut piejaucēts, suns kaut daļēji vēl paturējis kaķa, tīģeŗa, lauvas plēsoņa dabu. Vecais instinkts vēl palicis. Bet — kā lai attaisno vislielāko plēsoņu cilvēku?

Sāku pilnam ieskatīt cilvēka lielo divdabību, divkosību un liekulību.

Mūžam augstā kalnā
Veŗas cilvēka skats;
Mūžam dziļā lejā
Nogrimst cilvēks pats.

(J. Poruks)

Savās ilgās cilvēks tiecas visaugstākos augstumos, visdziļākos dziļumos, vistālākās tālēs. Rada reliģiju, mākslu, zinātni. Liekas, tiešām radības vainags, Dieva atspulgs un līdzība. Bet zem tā „lejā" — vismērkaķīgākais mērkaķis un ļaunākais plēsoņa. Ar dunci, indi un bendes cirvi, ar cietumiem un moku kambaŗiem, ar intrigām, demagoģiju un slepeno diplomātiju, ar kaŗiem un revolūcijām viņš ceļ un ārda valstis un baznīcas, verdzina tautas.

Ar tiem pašiem līdzekļiem un paņēmieniem viņš grib tautas — atbrīvot...

Kad tā nāks — Raiņa un Skalbes ilgotā patiesā brīvības revolūcija?

°°

No Rīgas līdz Latgalei sarkanie ir aizlaidušies bez kaujām, ja neskaita sīkas sadursmes ar zaļajiem. Ceļi ir tīri. Meži top tukši: visi, kas tur bija meklējuši patvērumu, atgriežas mājās.

Nevaru palikt mūžīgs mežinieks un, laikam, pēdējais atstāju „zaļo muižu". Pagastā jau sāk prātot, kur es aizkēries, ka vēl nemana. Ka tik neesot kur lauzis kaklu. Ieiešana mežā bija daudz vieglāka nekā iznākšana.

Ar dažu dienu atstarpi sarkaniem seko baltie, protams, arī bez kaujām. Kā oficiālajā atbrīvošanas kaŗa vēsturē lasāms, viņi ieņēmuši fronti līnijā Ērgļi — Vecpiebalga. Patiesībā tur nekādas frontes nav, viņi vienkārši sildās saulītē un atpūšas.

Jaunos ienācējus vērojam ar interesi. Diezgan lepni un pašapzinīgi. Vienu gan uzsveŗ: viņi neesot nekādi baltie, bet latvieši. Jā, kas tad ir baltie? — Vācieši un latvieši. Un sarkanie? — Krievi un latvieši. Šie tad nu ir latvieši vien, bez kāda piejaukuma.

Reizē ar tiem atgriežas mūsu mācītājs ar savu draugu Vickopfu. Mācītājs nosvērti cienīgs kā parasti, Vickopfs valodīgs joku plēsējs — arī kā parasti. Kā nācis, mācītājs tūdaļ sāk amata darbošanos, Jumurdas kapos apstāvēdams komūnistu nošauto Jāni Gūtu.

Soļoju uz kapsētu. No muguras mani panāk līnijdroška. Brauc mācītājs ar Vickopfu un laipnā kārtā aicina mani piemesties.

— Tātad, esi arī izdzīvojies pa „zaļo muižu"? — mācītājs sāk valodas.

— Izdzīvojos.

— Ko, šis ar'? —Vickopfs omulīgi triec. — Nu, kad mēs sarkanos esam aiztriekuši, lien no brikšņiem laukā. Dullus numurus esat gan te strādājuši. Ak, kā te vajadzētu tīrīt, kā vajadzētu tīrīt! Tie augoņi jāizoperē un jāizdara kārtīga dezinfekcija.

— Domāju, ka gana tīrīts. — Pastāstu sarkano un balto veikumus savstarpējā apšaušanās orģijā.

— Nu redzat — rēķins pavisam skaidrs. Septiņi pret trīs. Lai būtu taisnīgi, jānolaiž no kājas četri sarkanie.

— Sarkanie jau prom.

— Nu, tad veselīgi būtu novākt četrus pussarkanos, rozā, lai dabūtu tīru gaisu.

— Neticu, ka tā gaiss tiks tīrāks.

— Ko tad? Ļaut, lai tie rozā top sarkani? Tā to sērgu neiznīdēsim.

— Veicināt sarkano un rozā izbalsošanu. Ar šaušanām to nepanākt. Asinis prasa asiņu, atriebība atriebības. Nošauto piederīgie no baltiem taps rozā un rozā sarkani.

— Interesanti, kā tad jūs to domājat panākt? — ironiski vaicā mācītājs.

— Ar asumu izlīdzināšanu. Ar izpratnīgu rīcību. Ar kristīgu saudzību un humānitāti.

Mācītājs drusku iekaist.

— Tā? Brīnos, brīnos par jums, skolotāja kungs. Jūs taču esat arī oficieris. Vai jūs nezināt, ka tautas ārstniecībā praktizēja ragu likšanu? Vienkāršā tauta atzina, ka nelabās asinis jānolaiž. Un uz kristietību atsaukties te pavisam nevietā: komūnisti taču ir ateisti.

Mēs debatējam velti, katrs paliekam pie sava.

Bērinieku ir mazāk nekā cerēts. Tauta ir piesardzīga — labāk turēties maliņā, lai neviens neievēro. Gaisā vēl jūtama nedrošība — ko var zināt, kas vēl būs?

Apbedīšanas ceremonija arī nav iespaidīga. Mācītājs savu nodara gludi, bez sfomīšanās. Bet pulciņš zaļo visādos salasītos tērpos nav izskatīgs. Neveikls arī viņu atvadu salūts. Nav vēl latvisku komandu. Kā lai dabū šautenes pie pleca? Komandētājs improvizē.

— Nu! — viņš sauc pirmajai zalvei.

— Vēl! — otrai.

— Trešo! — trešai.

Arī runātājs neveikls, stomīgs. Vickopfs visu to vēro ar mazu, šķelmīgu smaidiņu.

Bet viens ir nepārprotams un īsts: sāpes par šo uń citiem upuriem. Sāpes abām naidīgajām pretējām pusēm.

Pēc ceremonijas sākas parastā apruināšanās par pēdējā laika baigajiem notikumiem. Par nošaušanām. Mani izprašņā par brāļa Kārļa nāvi. Vai zināms kas tuvāk?

Man netīk par to runāt. Negaidu izklīšanas. Gar Blomiem, Vēveŗiem, Pakšēnu ezeru dodos pa taciņu un lauku ceļiem uz māju.

Uz māju pie noskumušajiem tuviniekiem.

Skaistuma un vientulībā

IMPRESIJAS PAR JĀŅA JAUNSUDRABIŅA MEITAS APCIEMOJUMU

„Neņem puķes līdz, kad brauksi pie Lilijas," teica Vintera kundze, kas viņu apmeklē katru nedēļu, braukdama uz Bīlefeldu aprūpēt Vācijā dzīvojošos ārzemniekus. Tavu brīnumu, Lilijai vairs puķes nepatīk, — nodomāju sevī, — kaut viņas māja vienmēr bijusi it kā puķu dārzs. „Ne jau nu tieši nepatīk, bet, nespēdama tās apkopt, viņa nevar paciest, ka puķes ātri nobeidzas," paskaidroja padoma devēja.

Izdomājos visādi. Nē, bez puķēm braukt tomēr nevar! Pirms došanās uz staciju palūdzu Ministeres latviešu ģimnazijā Neiheuza kundzi iedot no sava dārziņa visskaistākās dālijas. Tās būs tik svaigas, ka ilgi nevītīs.

Kad tās aizvedu, Lilija Jaunsudrabiņa—Šteplera smaida. Patiešām, viņai vairs nav grieztu ziedu, bet vēl joprojām tā pati lielā augu bagātība podos uz palodzes, plauktos, uz balkona! Filodendrons ir viņas vismīļākā puķe.

„Tā mūsu ģimenes svētība," ska Lilija. „Jau mana māte tūlīt pēc apprecēšanās to iestādīja, arī man ar Vili tā bija mūsu mājas puķe, vienmēr, jau kopš Latvijas laika."

„Vai Kapri salā jums filodendrona vēl nebija?"

„Nē, nepaguvām iestādīt, iznāca pārcelšanās uz Bīlefeldu. Ja būtu tur palikuši pāris gadu, kā bija paredzēts, būtu bijis. Apskaties, kas par fantastiskiem caurumiem lapās! Tropu augs, lai lielajai lapai platne mazāka, lai vējš tiek cauri. Un acis priecājas par skaisto veidojumu."

Pastāstu, ka maza filodendrona atvasīte, kuŗu aizvedu uz viņas tēva Jāņa Jaunsudrabiņa mūzeju Minsteres latviešu ģimnazijā, jau izaugusi krietni liela. Tur patiešām gandrīz tropisks klimats tai saulainajā telpā, un filodendrons labi iederas rakstnieka ģimenes tradiciju saglabāšanai.

Mēs runājam tikai par puķēm, par šiem skaistajiem niekiem, lai nebūtu jāpieskaras svarīgajam, sāpīgajam jautājumam par Lilijas Štepleras veselību. Zinu, ka viņa vairs nevar celties no gultas. Kopējas grūti dabūjamas. Ja nekļūs labāk, būs jāatstāj šis skaistais dzīvoklis ar mīļajām lietām, kuŗas palīdz dzīvot.

„Varbūt vēl nebūs," viņa saka. „Kaut agrākā kopēja vakar aizgāja, taču izdevās dabūt citu. Tā nāks jau rīt. Redzēsim, kāda būs, cik ilgi paliks. Kaut man kļūtu tikai drusku labāk, kaut es varētu viena iztikt naktī..."

Tomēr pašreiz viņai jāgul dienu un nakti. Tas nākas grūti, jo viņas lielais prieks ir kustēšanās patika. Ne tikai ikdienā, tā vienmēr bijis arī uz skatuves.

„Man pašai vislielāko prieku uz skatuves sagādāja kustēšanās prieks," viņa atzīstas. „Katrā lomā ir jākustas savādāk, piemēroti personai, kuŗu tēlo. Kad tas izdodas, tad grūtības pāri. Šo prieku es sāku izjust jau agri bērnībā, kad spēlēja man rakstītās lomiņas tēva bērnu ludziņās. Kustības izkopu Kaukazā, mācoties divu direktrišu krievu meiteņu skolā. Jā, tā bija visglaunākā skola, kādu vispār esmu redzējusi! Tur bija jākustas skaisti, jātaisa galma reveranss, kad iznāca gaitenī sastapt vienu vai otru direktrisi. Tad — Zeltmaša dramatiskajos kursos Rīgā, vēlāk uz skatuves..."

Lilija Jaunsudrabiņa Štepleras.
Foto: J. Vinters

Daudz Lilijas Jaunsudrabiņas—Štepleras dzīvē bijis tāda skaistuma un prieka, kas vēl tagad padara bagātu viņas ikdienu, kad cits jau sen nogrimtu pelēcībā.

„Slimoju ne tikai tagad, bet jau vairākus gadus. Divus pēdējos man gājis pavisam grūti. Viena pati uz ielas jau neesmu varējusi iziet, kopš esmu atnākusi uz šo māju."

„Vai tev nav garlaicīgi? Vai nav briesmīga šī gulēšana pavisam vienai?

„Es gaidu... Es vienmēr gaidu. Četriem cilvēkiem ir mana dzīvokļa atslēga — Vilim, kopējai, žēlsirdīgai māsai un Strautnieka kundzei. Tie atnāk katrs savā laikā, Vilis pat divas reizes dienā... Es dzīvoju savā pasaulē ar visu to, kas ir ap mani.."

Tur viņā noraugas mātes portrets, tēva glezna 1910. gadā Neretas Kalna Miķelānos, tā sauktajā Jaunsudrabiņa „Neretas vasarā". Uz paaugstinājuma tēva galva ģipsī, tas pats Itermana veidojums, kas viņa kapa piemineklī Kērbekas kapsētā. Un tad — daudzas citas tēva gleznas pie sienām, arī Purviša, Kalves.

„Man ir vēl vairāk tēva darbu. Reizēm tos pārcilāju... Tēvs, vēl dzīvs būdams, teica, lai dodu prom, ko taupot. Nepārdevu. Nu slimojot, vairāk vajadzību, varētu pārdot, arī Purvīti un Kalvi. Paņem kādas gleznas līdz uz Jaunsudrabiņa mūzeju Minsterē; ja atnāk apmeklētāji, parādi."

Nāk māsa, uzticības ārste. Visi rūpējas, kāds būtu labākais atrisinājums, ja dzīvokli naktos atstāt. Varbūt uz kādu mītni, kur ir nakts māsa un pie gultas zvans. Varētu paņemt līdz savas mēbeles, gleznas un ģimenes svētību filodendronu? Vēl visu var labi apdomāt, — mierina māsa, jo rīt nāks jaunā kopēja.

Austra Rudzīte

Latvijas konservātorijas...

(Pārnesums no 2. lpp.)

Un galīgi nesamierināms J. Vītols būtu ar vispār mākslai uzliktajiem partijas dogmatiskajiem žņaugiem, ka tikai tie, kas zina marksismu-leņinismu (līdz 1953. gadam arī staļinismu) spēj komponēt un spēlēt tā, ka visa „pasaule brīnās".

Pabeidzot šo apceri par Latvijas konservātoriju, gribētos vēlreiz uzsvērt, ka ar lepnumu varam atskatīties uz tās darbību un panākumiem. Personīgi esmu bijis saistīts ar Latvijas konservātoriju no 1921. gada līdz 1944. gada liktenīgajām rudens dienām. Esmu piedzīvojis tās augšanu no pirmajiem diviem gadiem, kamēr atstāju dzimto zemi, pazinu visus tā laika konservātorijas mācības spēkus, gan studiju gados raudzīdamies uz tiem ar cieņu, gan vēlākajos gados tikdamies kolēģiālā sirsnībā. Ar interesi sekoju arī tam, kas tur notiek tagad un kā darbojas tagadējā konservātorija. Pasaulē jau no laika gala viss arvien mainās. Arī konservātorija reiz būs padota jaunām pārmaiņām, un tad tā būs atkal mūsu latviskās mūzikas Gaismas pils.

Helmers Pavasars

AICINĀJUMS AUTORIEM

Aicinām rakstniekus iesūtīt mūsu laikrakstam publicēšanai stāstus. Tāpat aicinām autorus Ziemsvētku numuram domātos darbus iesūtīt vēlākais līdz 1. decembrim. Redakcija

KULTŪRAS CHRONIKA

Zinātnieks Dr. Eduards Bailītis, kas pašreiz Kodolpētniecības ierīču ķīmiskās technoloģijas institūta Jīlichā vicedirektors (Institut fuer chemische Technologie der Kernforschungs - Anlagen in Juelich), publicējis savus jaunākos pētījumus brošūrā „Adsorption des Sauerstoffs an Silber wachrend der Bestrahlung der Flasche mit langsamen Elektronen". Dr. Eduards Bailītis ir rūjenietis, studijas iesācis Latvijas universitātē, bet pabeidzis Hamburgas universitātē ar Dr. rer. nat. gradu. Ievērību ieguvušais zinātnieks, kuŗš otra pasaules kaŗa laikā cīnījies Latviešu leģionā un Kurzemes cietoksnī smagi ievainots, ir jau vairāku zinātnisku publikāciju un jaunatklājumu autors. M. L.

Austrālijas latviešu 10. rakstnieku dienās no 31. oktobŗa līdz 2. novembrim Melburnā bez literārā gaidāms arī cits, neparastāks sniegums: rakstnieki, dzejnieki un žurnālisti šoreiz nolēmuši savus cienītājus iepriecināt arī ar pašu glezniecības darbiem.

Melburnas jaunā latviešu rakstniece Baiba Metuzāle, kuŗas spalvai pieder vairāki viencēlieni un fragmenti, šāgada teātŗa dienām Austrālijā sarakstījusi pirmo plašāko lugu — „Brāļi, labdien un ardievu!"

Sv. Andreja apvienotā baznīca, Londonā, Ontario, izsludinājusi sacensību klasiska rakstura ērģeļu mūzikas darbam, kas atskaņojams uz trīs manuāļu instrumenta. Darba atskaņošanas ilgums 20 minūšu Iesūtāmi vienīgi līdz šim neatskaņoti jaundarbi ar izvēlētu pseudonimu, isto vārdu pievienojot slēgtā aploksnē. Iesūtīšanas terminš 1970. gada 1. februāris, bet godalgu — 250 dol. ieguvušo kompoziciju atskaņos 1970. gada aprīlī minētās baznīcas festivālē „Baznīca un mākslas". Darbi iesūtāmi, kā arī tuvākas ziņas pieprasāmas: Organ Composition Competition, First St. Andrew's United Church, 350 Queens Avenue, London 14, Ontario. — Sacensībā var piedalīties Kanadas iedzīvotāji, neatkarīgi no pavalstniecības.

REDAKCIJAI PIESŪTĪTI IZDEVUMI

„Ceļa Biedrs" Nr. 7 (137), mēnešraksts kristīgai dzīvei, septembŗa burtnīca, Latviešu ev.-lut. draudžu apvienības Amerikā izdevums, redaktors J. Strautnieks, 16 lpp.

Herberts Sils „Tēlotāja māksla un vārds", ar autora darbu reprodukcijām un apvāka metu, H. Sila piemiņas komitejas un LAA kultūras fonda izdevums Salas apgādā 1968. gadā, 216 lpp.

Ausmā Jaunzeme

MEŽEZERS

Ikdienu mežezers mani sauc,
tik mans,
vēl citu neatrasts.
Cīnos stundu pār cilvēku pilnām ielām
autiņu pilniem lielceļiem
sarkanām ugunīm

Ezers ir miers,
peldu ātri cauri melnajai ēnai,
gaismas laukumu meklējot,
kur saule spīd cauri izcirtumam
un koku galotnēm,
tur šūpojos lēni
seju saulē

peldu meža pīļu rindai līdz,
spāres, zilganas-zaļas, pavada mani,
skatos augstajās eglēs, meklējot debesi
un stārus.

Droši ir te —
labāk kā Dienvidus Salās,
skaistajos koraļļu līčos.
Haizivju nav, nav zobaino zušu.
Tik maigas zāles man vijas ap kājām.

No klusā ezera aizejot, atrodu strautu,
sekoju tam,
vareno eglu svētnīcai cauri,
zagu papardes.

Pēteris Aigars – dzejnieks un cīnītājs

Neviens nav pastāvējis,
kuŗam pietrūkst gara,
Kam nav vairs slāpju
augstāk kalnā kāpt.—
P. Aigars

Jau 65 gadi aiztecējuši mūžībā kopš dienas, kad 1904. gada 10. oktobrī Tērmaņu dzimtā piedzima dēls Herberts.

Laimas māte mazajam Herbertam bija ielikusi šūpulī skaistu balvu. Tā nebija rokām tautstāma, jo tā bija gara bagātība, glabājama, kopjama un citiem tālāk dodama.

No zēna pieaugot par jaunekli, Herberts Tērmanis ķērās pie spalvas, lai izteiktu to, ko juta sevī skanam. Ar pirmo dzejoli, kuŗu publicēja laikraksts „Latvijas Kareivis" 1926. gadā, viņš pieņēma rakstnieka vārdu Pēteris Aigars. Tagad, atskatoties uz 65 dzīves gadiem, Pēteris Aigars droši var teikt, ka savā dzīvē un darbā ir augstā godā turējis Laimas mātes šūpulī likto balvu, jo viņa devums latviešu literātūrai ir ievērojams. Izdoto grāmatu vidū ir gan stāsti, gan romāni, gan dzejoļu krājumi. Lielu daļu sava laika viņš veltījis arī avīziecībai.

Rakstnieka darbi atspoguļo viņa domas, viņa dziļāko būtību. Ja paskirstam Pētera Aigara darbus, vienalga, vai tie ir dzejoļi, stāsti vai ievadraksti, tos visus vieno kāda kopīga saite — patiesība. Viņš ir vienmēr patiess pret sevi un citiem. Un atminā skan rakstnieka vārdi, kuŗus viņš teica, kādreiz satiekoties Anglijā: „Rakstnieks nedrīkst patarīt sevi pat par viscildenāko nodomu dienderi, ja šie nodomi nesaskan ar viņa sirdsapziņas balsi." Otra P. Aigara darbu iezīme ir dziļa iejūta savas tautas liktenī, kuŗu viņš skata ciešā sakarībā ar citu tautu likteņiem. Pēc viņa domām, lai kur latviešu rakstnieks atrastos, viņš nedrīkst aizmirst savas tautas un sava laika sirdspukstus un saraut sakarus ar Eiropas kultūru.

Pēteris Aigars ir dzejnieks, bet viņš ir arī cīnītājs. Kā dzejnieks viņš meklē skaistumu. Viņam nav sveši modernās dzejas meklējumi, tomēr viņš pieder pie tiem dzejniekiem, kas paši atraduši savu izteiksmi un savu skolu. Viņš neatdarina nevienu, viņa dzeja ir viņš pats. Un viņa dzeja nav rakstīta tikai skaistumam — tā ir dziļākas domas apgarota, un tieši tas tai piešķir īpatu pievilkšanas spēku. Par dzeju pats Pēteris Aigars reiz izteicās: „Daudzus elkus, kuŗu priekšā dejo mūsdienu merkantelisma priesteŗi, nākamās paaudzes sagraus, dusmu brāzmojumiem trakojot, bet dzejas rāmais ezers arvien atspoguļos ir sauli, ir mākoņus, ir cilvēku rūpju sagrauztās vai prieka un mīlestības apskaidrotās sejas. Dzeja un dzīvība ir māsas."

Savos romānos, bet visvairāk savos ievadrakstos Pēteris Aigars ir cīnītājs. Viņš cīnās par individa un tautas patstāvības saglabāšanu. Viņš cīnās pret varu, kas grib šo patstāvību iznīcināt. Viņš cīnās par ideju un par savu pārliecību. Bet viņš nekad neuzsāk strīdu ar tiem, kas viņu centušies pārprast, jo šādu strīdu uzskata par neauglīgu. Tam viņš veltījis šādas rindas:

„Par muļķi smieties,
meļa mēli pelt
Vai sievu tenkas
apstrīdēt ar prātu,
Ir ūdeni no akas
sietā smelt...
No visa tā lai Dievs
mūs pasargātu."

Pēteris Aigars augsti tur nacionālisma karogu, bet līdzās tam viņš stāda kristīanismu. Pēc viņa domām tikai tur, kur nacionālas iezīmes ir saplūdušas ar kristīanismu, radušies patiešām lieli rakstniecības pieminekļi. Kristīanisma iezīmes ir arī P. Aigara darbos. Tās spilgti izpaužas šais īsajās rindās:

„Jo mēs vairāk dodam,
Bagātāki kļūstam;
To, ko neatrodam,
Nemeklējot gūstam."

Savā dzīvē un darbos Pēteris Aigars lūkojas pāri tagadnei uz nākotni. Viņa ticības apliecība ir: „Latviešu tauta, valoda un dzeja dzīvos!"

Savu 65. dzimšanas dienu rakstnieks, kuŗa pastāvīgā dzīvesvieta ir Anglijas galvaspilsētā Londonā, sagaidīs Toronto, Kanadā. Rakstnieku godinot, DV Toronto nodaļa 17. oktobrī plkst. 8 DV namā rīko Pētera Aigara vakaru, kuŗā viņš runās par tematu „Nacionālisms kā vēstures virzītājs", kā arī lasīs savus jaunākos darbus no pašreiz izdodamā dzejoļu krājuma „Zaļie zīmnieši", kuŗā rakstnieks saka: „To, ko nesaredz skats, meklē dvēselē pats, Pats sev burvis un zeltkalis būsi."

Lidija Auzāne—Tīcmane

Pēteris Aigars

Pēteris Aigars

NEMIRSTĪGAIS NEMIERS

ROMĀNA „ATKUSNIS SĀKĀS OKTOBRĪ" II DAĻA

(28. turpinājums)

„Jūsu viedoklis ir tikai pa daļai pareizs. Sociālisms ir atrisinājis daudzas neatminētas mīklas, un pēc piecdesmit gadiem pasaule izskatīsies pavisam citāda. Es nedomāju sociālismu pēc Maskavas parauga, bet īsto, kas atraisīs cilvēku no nevajadzīgiem ikdienas pienākumiem, no nevajadzīgas atkarības..."

„Bet cilvēks vēlas būt atkarīgs, viņš nespēj atraisīties no savas tautas, savas ģimenes un savas apkārtnes iespaidiem. Arī viskailākā vara ir spiesta ievērot vienkāršo simtmiljonu visniecīgākās vēlmes..."

„Piedošanu, man patlaban nav iespējams koncentrēties. Oksfordas ielas krustojums. Turpināsim šo tematu vēlāk," Liepaskalns izvairījās no atbildes.

Novietojuši blakus ieliņā zaļo limuzīnu, abi vīrieši devās uz Café Royal.

Virpuļdurvis ieveda viņus klusinātas gaismas apglāstītā telpā. Šķīli grima mīkstās biezās grīdsegās. Telpā dvesmoja kafija. Pie sienas bija brīvs divvietīgs galdiņš.

„Ko pasūtināsim?" jautāja Liepaskalns, burtodams ēdienu karti.

„Vakariņas man paredzētas pie mātes, kaut vai kafiju un tēju..." atbildēja Imants, atlaidies mīkstajā ādas atzveltnī. Viņam radās izjūta, ka gatavotos dēkainam ceļojumam vai nirienam nepazīstamā dzelmē. Pienāca viesmīlis un pieņēma pasūtījumu: divas kafijas un dažas dāņu maizītes.

Liepaskalns nolika ēdienu karti un pacēla skatienu pret savu kaimiņu:

„Es nemaz nezinu, no kuŗas vietas lai iesāku. Jūsu tēvs, būdams īsts latviešu patriots, man uzticēja kutelīgus jautājumus. Pirmkārt, jūs zināt, ka mūsu zemē trūkst dzīvā spēka, attīstās rūpniecība, bet darba roku nav gana. Pie mums ierodas no citām republikām gan lietpratēji, gan salašņas. Rīgā ar katru gadu sveštautiešu procents pieaug. Jūsu tēvs, un ne vien viņš, bet arī vairāki apzinīgākie partijas vadības vīri domā, ka trimdinieku jaunajai paaudzei būtu pienākums palīdzēt aizpildīt tukšumu, kuŗu atstājušas kaŗa sekas, emigrācija. Mums trūkst veselas paaudzes. Un šo iztrūkumu nevar aizstāt kārtējais iedzīvotāju pieaugums. Ir nepieciešami vismaz divdesmit gadi, kamēr izaugs jaunā maiņa, bet līdz tam laikam nevaram gaidīt. Ir jāsper noteikti pašaizsardzības soļi jau tagad.

Protams, es runāju kā privāta persona, es runāju kā latvietis, kas nobažījies par savas tautas nākotni. Jūs varat manam viedoklim piekrist vai nepiekrist, bet tāda ir īstenība, kuŗai mēs ik dienu ar šausmām lūkojamies acīs. Staļina upuŗus nevienam vairs neatmodināt, nevienam vairs neatmodināt arī tos, kas aizgājuši bojā Salaspils nometnē līdz 1944. gada rudenim. Divu dzirnu akmeņi mūs ir maluši, vēl nav pilnīgi samaluši, bet tomēr iedragājuši. Vakar negribēju runāt par šīm problēmām, kur klāt jūsu sieva, jo tās nav lietas, kuŗas viegli panesamas jūtīgai sievietes dvēselei, bet mums, kā vīriem, par šīm liktenīgajām parādībām ir jārunā.

Mēs nevaram nogāzt Maskavas varu, vienīgi sadarbojoties ar to un izkaŗojot soli pa solim savai tautai izdevīgākus dzīves apstākļus, varam kaut ko darīt latviešu labā. Viens no mūsu lielākajiem balstiem bija rakstnieks Vilis Lācis, bet tam, nabagam, kājā sākušies asinsriņķošanas traucējumi. Pēc ārstu ieskatiem, stāvoklis ir bezcerīgs, šī slimība nav ārstējama, tikai uz laiku palēnināma tās attīstība. Ja jūsu tēvs ir Rīgā, tad tas tomēr ir Viļa Lāča nopelns. Sociālisms ir ceļams uz nacionālas bazes, pie šīs atziņas ir nonācis arī rakstnieks. Maskavai tas nav gluži pa prātam, jo divas nacionālas bazes neatrodas gluži vienā un tajā pašā līmenī. Te negribot var izraisīties pretrunas, interešu pretišķības, bet Chruščovs ir spiests atzīt vēstures prasības. Staļiņa vardarbība bija jānosauc īstā vārdā, tā bija jānosoda un cietušajiem jādod gandarījums, jārehabilitē tie, kas nevainīgi nogalināti.

Tik tālu viss tagad ir kārtībā, paliek tikai mīkla, kā staļinisms varēja izkūnoties no mācības, kas, likās, sola brīvību visām tautām un rasēm un visiem cilvēkiem vienlīdzību? Mēs paši vēl neesam tikuši galā ar šo rebusu. Šī mīņāšanās uz vietas, un mīņāšanās nav beigusies, ir radījusi zināmu ideoloģisku vākumu, arī latviešu sabiedrībā. Kapitālisms nesolas atklāt jaunas perspektīvas, bet sociālismu no vecuma nespēka var glābt tikai reformas, cilvēkiem un tautām jādod lielāka neatkarība.

Tāda īsos vārdos ir platforma, uz kuŗas stāv Rīgā apzinīgākie cilvēki, to vidū arī jūsu tēvs. Man liekas, uz šīs platformas, kas ir gana plaša, atrastos vieta arī labam skaitam svešumā izaugušo latviešu. Negaidu atbildi no jums jau šodien, tie ir pārāk nopietni priekšlikumi, bet šī platforma ir vienīgais glābiņš mūsu tautai, kuŗa tik daudz cietusi un nevajadzīgi upuŗējusi savas asinis. Ungārijas revolūcija nedeva cerēto un nevarēja dot, jo tā novirzījās par daudz pa labi. Turklāt neviens no Rietumu draugiem nesteidzās palīgā maģāriem, neviens nekad citu dēļ nelec ugunī. Kas mums cits atliek, kā likt kopā pašiem savus vājos spēkus un mēģināt pastāvēt? Viss, ko jums tagad saku, domāts tikai jums vienam."

Viesis no Rīgas nolaida acis, nervozi žņaudza pirkstus, it kā šī atzīšanās no viņa būtu prasījusi milzīgu garīgu piepūli. Īstenībā pateikts bija tikai nedaudz.

Imants Liepa uzmanīgi sekoja svešiniekam. Daži viņa teicieni atgādināja pērnruden dzirdētās frazes, bet viņa vārdos bija savs kodols. Tikai vienu Imants neaptvēra: kādā kārtā Vilis Lācis bija ieinteresēts glābt tēvu no izsūtījuma? Viņš skaidri atcerējās rakstnieka biografiju, ko bija lasījis tikai pirms neilga laika. Tur vairs neslēpa, ka Lācis jau kopš 1928. gada bijis kompartijas biedrs... Tajā pašā laikā viņš darbojās pilsoniskos laikrakstos, publicēja patriotiskus ievadus, bija ielavījies latviešu politiskās un literatūras izlases pašā galotnē. „1938. gada vasarā Vilis Lācis no Pabažu Cepļiem, partijas uzdevumu pildot, pārceļas uz Rīgu un iekļaujas pagrīdes darbā." Tā rakstīts biografijā. Bet kas bija 1938. gads latviešu komūnistiem Krievijā? Šausmu un bēru gads. 1938. gadā nošāva bez vainas dzejnieku Linardu Laicēnu, tikai tādēļ, ka viņš bija Rietumu lējuma sociālists un tuvs radinieks sarkanās armijas komandierim Robertam Eidemanim. 1937. gadā Maskavā slēdza latviešu apgādu Prometejs, slēdza latviešu teātri, laikrakstus, žurnālus, sadedzināja naktī latviešu bibliotēkas ne vien Maskavā, bet visās latviešu kolonijās, kas bija izkaisītas pa plašo Krieviju. Apcietināja un nogalināja ne vien latviešu politiķus, kuŗi darbojās partijas vadībā, bet rakstniekus, māksliniekus, aktieŗus, skolotājus. Šajā gadā likvidēja latviešu sekciju pie kompartijas. Un 1938. gadā Vilis Lācis, par spīti visam, sekodams partijas aicinājumam, pārceļās uz Rīgu un iesaistījās partijas pagrīdes darbā...

(Turpinājums sekos)

Liels apmeklētāju saplūdums kokļu dienās Toronto

Kokļu dienas 4. un 5. oktobrī Toronto bija modinājušas lielu sabiedrības interesi, tā ka visi sarīkojumi to ietvaros bija labi apmeklēti. Kokļu svētkus Latviešu namā ievadīja no ASV iebraukušā kokļu gatavotāja K. Dravnieka priekšlasījums par kokļu formām un ornamentiem, ilustrējot to ar daudzu diapozitīvu demonstrējumu. Referents aplūkoja kokļu veidus un ornamentus dažādās tautās, it sevišķi pakavējoties pie lietuviešu, igauņu, somu, lapu un krievu darinājuma un rotājuma, kuŗi ziemeļniekiem un dienvidniekiem ir atšķirīgi. Galvenais priekšnosacījums — koklei jābūt vieglai; jo tā vieglāka, jo labāka skaņa Priekšlasījumu noklausījās ap 50 apmeklētāju, to vidū daudz jaunatnes.

Ņujorkas kokļu un dziedātāju ansambļa vadītājs A. Jansons otrā dienā Latviešu namā vadīja pārrunas par kokļu koncertprogrammas izvēli un repertuāra iestudēšanu, bet koklētāju informācijas centra vadītājs V. Kārkls no Vašingtonas runāja par koklētāju kustību Ziemeļamerikā. Informācijas centrs jau apzinājis ap 300 koklētāju ASV un Kanadā. Sekojošajās pārrunās kokļu darināšanas techniskajos jautājumos paskaidrojumus sniedza kokļu meistari Konstantins Dravnieks no ASV, Rudolfs Zalamans no Sv. Katrīnām un Kārlis Staško no Ošavas. Referāts un pārrunas ieilga līdz vēlai pēcpusdienai.

Turpat Latviešu namā 4. oktobŗa rītā atvēra arī kokļu izstādi — tirdziņu, kuŗš turpinājās visu svētku laiku. Izstādes mākslinieciskio sakārtojumu bija veicis gleznotājs Ģirts Tiltiņš. Visapkārt zāles sienām uz galdiem bija sarindotas vecākas un jaundarinātas kokles, kuŗas vēl smaržoja pēc svaiga koka, tāpat kokļu materiāla — koku paraugi. Eksponātiem pievienotās cenas svārstījās no 8 — 90 dol., atkarā no kokļu lieluma un izstrādājuma. Materiāls bija bērzs, egle, kļava ciedra, riekstu koks, ozols un pīlādzis. Pie dažiem paraugiem bija atzīme: „Latvijas bērzs". Apmeklētāji ilgi pakavējās pie kokļu eksponātiem, nenociešoties pieskarties arī stīgām, kuŗas maigi ieskanējās. Bijušais Rīgas ģildes daiļkrāsotāju amata meistars Ernests Bukults no ASV bija atvedis koncerta cītaru — piano līdzīgu mūzikas instrumentu, kuŗu demonstrēja kā vienīgo šāda veida instrumentu ASV. Viņš to sācis gatavot jau Latvijā.

Pirmās svētku dienas vakarā Bickford Park vidusskolas zālē notika koklētāju koncerts, kuŗā piedalījās ansambļi un atsevišķi koklētāji no Kanadas un ASV, kā arī meiteņu dziedāšanas ansambļi Rota un Dzintars Almas Skudras—Kārkliņas vadībā. Kopkoncertā piedalījās ap 50 koklētāju, kuŗu sniegumu noklausījās ap 450 apmeklētāju.

Otras dienas vakarā turpat notika Bruno Skultes jaunā baleta „Koklētājs un velns" pirmizrāde Toronto latviešu biedrības tautas deju kopas Dīdžancis dalībnieku izpildījumā. Choreografiju bija devuši Zigurds Miezītis, Valda Briede un Sarmīte Butāne, bet mūzikālā vadība atradās Andreja Jansona ziņā. Dekorācijas un kostīmu metus gatavojis gleznotājs Evalds Dajevskis, kuŗš jau divas nedēļas iepriekš bija ieradies Toronto, lai paveiktu visu nepieciešamo. Vairāk nekā 600 vietu lielā zāle bija izpārdota, tā ka daudziem interesentiem nācās doties neapmierinātiem mājup, ieejas kartes vairs nedabūjot un izrādi neredzot. Šādu gadījumu Toronto latviešu sarīkojumos bijis visai maz.

Par sarīkojumu daļas izkārtošanu bija rūpējusies Toronto kokļu ansambļa Alsunga vadītāja Ilze Šmita, bet kokļu izstādi, referātus un pārrunas kārtoja Sarmīte Butāne.

Aina no B. Skultes jaunā baleta „Koklētājs un velns" otrā cēliena, kas rāda kāzas velnu pilī: centrā līgava (Valda Briede), no viņas pa kreisi līgavainis (Edvīns Kalviņš), bet pa labi līgavas tērpa krāšņumu apbrīno divi mazie velnēni. Foto: J. Liģers

—rs

Top divas jauna veida DV skaņu plates

IESKAŅOŠANĀ PIEDALĀS VAIRĀK NEKĀ 150 DALĪBNIEKU. — VELTE LATVIEŠU BĒRNIEM

Lielākais pārsteigums Ziemsvētkos latviešu skaņu plašu mūzikas cienītājiem, varbūt, būs pašreiz topošā jaunā Kanadas DV skaņu plate „Ziemsvētku dziesmas". Tas būs pirmais šāda veida izdevums DV skaņu plašu serijā, kuŗa ieskaņošanā piedalās vairāk nekā 150 izpildītāju diriģenta Arvīda Purva mūzikālajā izkārtojumā un vadībā: Sv. Andreja draudzes koŗa 70 dziedātāju, DV vīru koŗa Kanadā 20 dalībnieki ar diriģenta Imanta Saksa iestudētajām dziesmām, īpaši šim gadījumam sakomplektētais bērnu koris ar 42 balsīm, kas šādā veidā debitē pirmo reizi diriģenta A. Purva vadībā (vecumā no 6 — 17 gadiem), izlases stīgu orķestris ar 11 mūziķiem un ap 10 solistu — Anita Grigale—Rundāne (ērģeles), Pēteris Geistauts un Skaidrīte Leja (dziesmas) un citi.

Jauno skaņu plati izgatavos „Stereo" un „Mono" veidā, un tajā būs dzirdami arī Ziemsvētku zvani un Kārļa Studenta dzejolis „Atkal smaržo egļu zari", kuŗu deklamēs Andris Grants. Visi ieskaņošanas darbi gandrīz jau paveikti un beigsies 17. oktobrī ar pēdējo „uzņēmumu", lai jau novembrī jaunā skaņu plate būtu iegādājama. To katrs latviskās mūzikas un dziesmu cienītājs varēs iegūt arī Kanadas DV tradicionālajā Ziemsvētku tirdziņā decembŗa pirmās nedēļas nogalē DV namā, Toronto..

Drīzumā pārdošanā būs arī jaunā skaņu plate ar Reiņa Birzgaļa zīmētu apvāku „Velte latviešu bērniem". Tajā ieskaņotas divas Tonijas Krūkas raidāmludziņas „Mazais Jānītis grib būt liels vīrs" un „Jāņiša piektā dzimumdiena" ar 7 dziedamām rotaļām. Izpildītāji—TLB sestdienas skolas un TLTA ģimnazijas 9 audzēkņi komponista Imanta Saksa mūzikālajā ietērpā un Hugo Miķelsona režijā, piedaloties pianistei Olgai Muceniecei.

Kanadas DV pirmā izdotā skaņu plate ar latviešu kaŗavīru dziesmām guva tik lielu piekrišanu, ka pēc tās katru gadu iznāca vēl pa platei, trešo pēru veltījot Latvijas dibināšanas 50 gadu atcerei, bet pašreiz jau gatava ceturtā plate ar kaŗavīru dziesmām, līdzīgi pirmās un otras ieskaņojumam. Bez šīs plates Kanadas DV šogad izgatavo jau minētās abas jaunā satura plates — bērniem un Ziemsvētkiem.

Platē izdotās latviešu kaŗavīru dziesmas tagad skan pāri visiem kontinentiem, arī okupētajā Latvijā, un, kā izteicās Kanadas DV valdes pr-dis E. Krūka, pat Indoķīnā! Pirmās trīs DV skaņu plates izplatītas 11.000 eksemplāros, un reta ir latviešu māja, kur mūzikas albumā nebūtu arī šo DV ieskaņojumu.

Daudziem skaņu plašu mūzikas cienītājiem, varbūt, nav priekšstata, cik daudz pūļu, rūpju, pašaizliedzīga darba un arī līdzekļu prasa plašu ieskaņošana. Jūtīgais skaņu uztvērējs kāri „uzsūc" visas skaņas, arī tās, kuŗas nav vajadzīgas, bieži pat normālai ausij nedzirdamas. Tāpēc ieskaņošanas telpā visi „slīd" uz pirkstgaliem, ar apspiestu elpu, un nedod Dievs, ja kāds izpildītāju vai technisko darbinieku vidū slimo ar iesnām...

Sv. Andreja baznīca Toronto, laikam, nevienā dievkalpojumā nav bijusi tik klusa kā septembŗa pēdējās svētdienas vakarā, kad veica priekšpēdējo ieskaņojumu jaunajai DV Ziemsvētku platei. Liekas, šis ieskaņojums prasīja visvairāk uzmanības, jo skaņu lenti iedziedāja bērnu koris, kuŗā 42 dziedātāju vidū bija arī pavisam jauniņi, jau sākot ar 6 gadiem, taču disciplīna, kuŗu uzrādīja mazie koristi, bija tiešām teicama, kaut daudzus jau māca nogurums, un miegs un žāvas bija aizturamas ar roku.

Vecāki, kuŗi mazos dziedātājus bija pavadījuši, uzmanīgi klausījās viņu sniegumā, svinīgi skanēja ērģeles, stīgu mūzika un populārā Ziemsvētku dziesma „Ak, eglīte, ak eglīte", kuŗu katrs bērns zināja no galvas. Trūka tikai pašas mirdzošās eglītes. Bet dziedāt pie savas eglītes ģimenē, brāļu un māsu vidū, lai izpelnītos dāvanu, ir pavisam kas cits. Diriģents A. Purvs bija gan stingrs, tomēr aiz savām melnajām raga acenēm draudzīgi smaidīja. Bailes mazos nemāca, jo — cik reižu jau nebija stāvēts viņa priekšā! Bet — kad savādajos aparātos iemirdzējās sarkanā guntiņa un gaisā izslējās abas diriģenta rokas, nedrīkstēja ne pakustēties, kur nu vēl krist tādā nelaimē, kā iekāsēties... Bija tikai jādzied un jādzied, lai, dziesmai beidzoties, apsēstos turpat uz pakāpieniem un tūlīt noklausītos tikko dziedāto. Ientes atskaņojumu. Un dziesma skanēja pavisam vareni un skaļi. Ja laipnajam „onkulim" ar melnajām acenēm atskaņojums tomēr nelikās pietiekami labs, bija atkal jāraušas kājās un jādzied tā pati dziesma vēlreiz, kamēr A. Purvs jutās apmierināts.

Tad darbam beigas, un bērni kā zvirbuļu bars izspurdza priekštelpās. Ceļā pagadījās ņiprs meitēns: „Kā tevi sauc?"

Mazā draudzīgi atsmaidīja: „Visi mani sauc par Ilzīti, bet es esmu Ilze!"

„Vai tev tikai viens vārds?"

„Nē, divi — arī Kraujiņa."

„Vai tavs tētis arī dzied?"

„Viņam vienmēr kaut kur jāskrien!"

„Un kur tētis dzied?"

„Visur, kur daudz cilvēku; brīžiem arī viens pats, mājās. Tad es ieju laukā."

„Un cik tev gadu?"

„Astoņi, drīz būs deviņi," Ilzīte priecīgi atzina, pretēji citām dāmām, neņenšoties savu aizvadīto gadu skaitu slēpt.

„Skolā arī ej?"

„Divās — latviešu un kanadiešu, jau trešo gadu."

„Vai tev patīk latviski mācīties?"

„Patīk," Ilzīte apstiprināja.

Ilzīte ir vīru ansambļa Kalvis un DV vīru koŗa dalībnieka E. Kraujiņa meita un jau agri sākusi uzņemt tēva dziesminieka gaitas.

Turpat gadījās saskrieties arī ar Dr. A. Pērkonu, koklētāju un stabulētāju ansambļa Auseklītis vadītāju, kas arī dzied DV vīru korī. Taču šoreiz viņš Ziemsvētku plates ieskaņošanai atvedis trīs savas meitas — 5 gadus veco Zintu, 8 gadus veco Zaigu un 13 gadu veco Dzintru.

Ābols nekrīt tālu no ābeles! Taisnība atkal šim teicienam.

K. S.

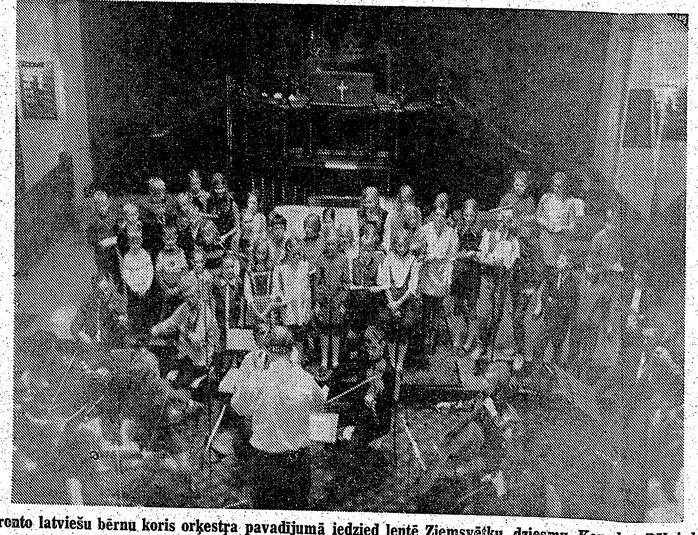

Toronto latviešu bērnu koris orķestŗa pavadījumā iedzied lentē Ziemsvētku dziesmu Kanadas DV izdodamajai skaņu platei; priekšplānā vidū — diriģents Arvīds Purvs. Foto: V. Cinis

Vēl ciešākā kopsolī

(Pārnesums no 1. lpp.)

publiskās akciju sabiedrības dibināšanu.

Kā jau minēts, sēdē pārrunāja arī pašreizējo stāvokli sakarā ar Latvijas apmeklējumiem organizētā veidā un „kultūras apmaiņu". Kā O. Ieviņš ievadreferātā norādīja, šādi sakari uzskatāmi par mūsu pretkomūnistiskās un Latvijas brīvības cīņas graušanu. Ja individuālie Latvijas apmeklējumi atzīstami par personīgu lietu, pret ko nevarētu būt iebildumi, organizētie braucieni turpretim ir jau pielāgošanās okupētās Latvijas amatpersonu un režīma prasībām. It sevišķi jaunajā paaudzē jau dzirdēti ieskati, ka sakari būtu uzņemami arī ar Latvijas varas iestādēm un partijas amatpersonām, bet tas var kļūt bīstami mūsu nacionālo mērķu sekmēšanai. Pārrunās sēdes dalībnieki atzina, ka jaunatnes interese par Latviju un latviešu tautu ir saprotama, tādēļ kā vecāku, tā arī organizāciju pienākums ir rūpēties, lai jaunatne informāciju un priekšzināšanas iegūtu no nacionāli un ideoloģiski pareiziem avotiem.

R. N.

ANDREJSONS
APDROŠINA
463-7313

Pēterim Dreimanim 90 gadu

Kanadas latviešu skolotāju senioram 11. oktobrī piepildās 90 mūža gadu. Vēsturnieks, audzinātājs un sabiedriskais darbinieks Pēteris Dreimanis piedzima Kusas pagasta Bikās 1879. gada 11. oktobrī kā saimnieka jaunākā atvase. Viņa bērnība aizritēja tipiskā Vidzemes centrālās apgstienes lauku sētā. Te jau no mazatnes viņš auga darbā un pienākuma apziņā; īpašības, kas viņu pavadījušas visu mūžu. Pēc vietējo skolu un Rīgas pareizticīgo garīgā semināra beigšanas Pēteris Dreimanis iestājās Tērbatas universitātē studēt vēsturi. Universitāti viņš beidza 1906. gadā ar kandidāta gradu. Tad arī sākās viņa skolotāja gaitas, kas, liekas, bija viņa mūža īstais aicinājums. Tiešās attieksmēs ar jauniešiem klasē viņš jutās vislabāk, vēlākos gados vairākkārt noraidīdams administratīva rakstura paaugstinājumus. Pirmā darba vieta bija Valmieras skolotāju seminārs. Tad sekoja darbs Arensburgā (Sāmsalā), Liepājā un Rīgā, bet pirmā pasaules kaŗa apstākļi viņu aizveda uz Krieviju. Pēc atgriešanās Latvijā 1920. gadā darbs turpinājās Rīgas 1. pilsētas ģimnazijā, Rīgas valsts technikumā, Rīgas skolotāju institūtā un Rīgas pilsētas Vilja Olava komercskolā. Vienu gadu viņš mācīja vēstures metodiku arī Latvijas universitātes paidagoģijas nodaļā.

Pēteris Dreimanis ir ievērojams metodiķis. Tādēļ viņu bieži aicināja ja skolotāju konferencēs referēt par vēstures metodiku. Viņa pirmā grāmata par vēstures metodiku iznāca krievu valodā 1914. gadā, vēlāk to izdeva arī latviski. Sekoja vispārējās un Latvijas vēstures grāmatas skolām. Vēl pirms 12 gadiem iznāca P. Dreimaņa „Latvju tautas vēsture" latviešu skolām un pašmācībai, kuŗa šogad piedzīvos trešo izdevumu. Pēdējos gados

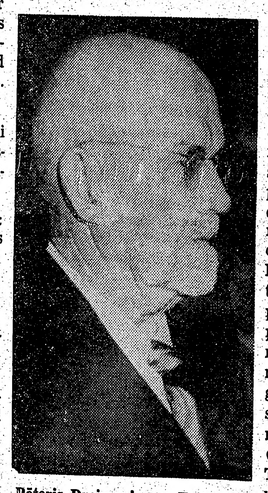

Pēteris Dreimanis Foto: JAK

viņš vairāk pievērsies vispārējiem latviskās audzināšanas jautājumiem. LNAK izdevusi divus viņa rakstu krājumus: „Ģimene un tās bērnu audzināšana" (1966. g.) un „Latvju tautas attīstība un nacionālisms" (1968. g.).

Blakus paidagoģiskajam darbam P. Dreimanis nodevies arī Latvijas vēstures pētīšanai. Publicēti viņa pētījumi par Viestartu, tautas atmodas laika saimniecību un sabiedrību un par zemnieku cīņām Vidzemē. Viņš bijis rosīgs arī sabiedriskajā darbā, darbodamies Nacionālo skolotāju savienībā, tai pašā laikā rakstīja dienas presē un ilgāku laiku vadīja Latvijas radiofona informācijas un priekšlasījumu daļu. Visi šie pienākumu kalni liecina par lielām darba spējām.

Otrs pasaules kaŗš atkal aizrāva P. Dreimani no dzimtenes, bet nemazinājās rosmi un vēlēšanos kalpot savai tautai skolas un sabiedriskā laukā. 1948. gadā, no Vācijas ieradies Kanadas Londonā, viņš bija LNAK dibinātāju vidū un tās padomes loceklis līdz pēdējām vēlēšanām, kad vairs nekandidēja. Nodibinājis Londonas latviešu skolu, viņš to vadīja līdz 1962. gadam. Līdz pat pēdējiem gadiem P. Dreimanis aktīvi darbojies Londonas latviešu kopā un lasījis referātus skolotāju konferencēs. Kaut 1958. gadā izdotajā atmiņu grāmatā „Dzīves virpulī" autors rezignēti saka, ka, sasniedzot 78 gadus, ilgi vairs nebūs iespējams kaut ko pozitīvu darīt un laiks nolikt spalvu, tas tomēr, paldies Dievam, nav noticis. Viņš arvien vēl turpina rakstīt, un raksti „Latvija Amerikā" slejās un citā periodikā liecina, ka viņš joprojām dzīvi seko un domā par mūsu skolu un sadzīves problēmām.

Atzinīgi novērtējot Pēteŗa Dreimaņa lielo devumu un nozīmi, Ziemeļamerikas latviešu kultūras fonds 1964. gadā viņam piešķīra goda diplomu par veikumiem audzināšanas darbā. Savas vecuma dienas sirmais audzinātājs ar dzīvesbiedri pavada dēla prof. A. Dreimaņa, LNAK padomes prezidija priekšsēža, ģimenē Londonā.

Lai ar šīm rindām cildināts cienījamais latviskās kultūras kopējs un sargātājs, kas uzticīgi visu mūžu kalpojis savai tautai un tēvzemei!

J. Mežaks

TORONTO ZIŅAS

● Pēc Pļaujas svētku dievkalpojuma 5. oktobrī, kuŗu ar pāris dziesmām kuplināja draudzes koris, dāmu komitejas baznīcas sarīkojuma zālē bija rīkojusi draudzes pēcpusdienu ar kafijas galdu. Archibīskaps A. Lūsis runāja par baznīcas stāvokli dzimtenē, atzīstot, ka pēdējo 5 gadu laikā tas zināmā mērā uzlabojies, jo mācītājus vairs neuzskata par liekēžiem vai kaitniekiem. Arī viņu materiālais stāvoklis uzlabojies, ja tā var teikt, jo tiem atļauts strādāt fizisku darbu, kaut arī tikai ar izpildkomitejas atļauju, ar cerību uz nelielu vecuma pensiju. Arī bērniem vairs nav jācieš tēva „grēku" dēļ: piemēram, pašreizējā okupētās Latvijas archibīskapa dēls ir diriģents Jelgavas simfoniskajā orķestrī, bet meita pianiste, kuŗa koncertējusi arī dažās citās komūnistiskās valstīs. Nevarēdami reliģiju pilnīgi iznīcināt, komūnisti palaiduši grožus mazliet vaļīgāk arī citā nolūkā: baznīcai jāaicina uzturēt un atbalstīt valsts varas autoritāte, jo jaunajā Latvijas baznīcas satversmē ir pants, kas noteic baznīcas pakļautību un paklausību valsts varai. Ir arī noteikums, ka draudzes sapulce ir pilntiesīga pie jebkuŗa dalībnieku skaita, kas nozīmē, ka sapulcē ieradušies 3 locekļi tiesīgi nolemt draudzes likvidēšanu... Kopš 1960. gada nav izdota neviena garīgo rakstu vai dziesmu grāmata. Atļauts izdot vienīgi baznīcas kalendāru, bet arī tajā dodami mesli valsts ideoloģijai, tā, piemēram, nomelnojot Kanadas latviešu draudžu stāvokli. Draudžu stāvoklis visbēdīgākais ir laukos. Ja agrāk katrā pagastā bija vismaz viena draudze, tagad zināms kāds mācītājs, kas apkalpo 5 pagastus, bet pērn šai draudzē nav kristīts neviens bērns, nav iesvētīti jaunieši vai salaulāts kāds pāris. Atļauts tikai mirušos izvadīt uz kapsētu. Pilsētās stāvoklis mazliet labāks, bet tur vairāk draud baznīcu atsavināšana. — Draudzes pēcpusdienā bija apskatāmas arī kādas 20 grāmatas, kuŗas Latvijā izdotas reliģijas apkaŗošanai. N. Ambers savukārt parādīja dažus izdevumus, kuŗus baznīcas izdod brīvajā pasaulē, lai grautu brīvību, radītu naidu, chaosu un paklautību ārdošajiem elementiem.

● Mirušajam Igaunijas konsulam Toronto Johanesam E. Markum veltīts aizlūgums notika 3. oktobrī Sv. Andreja baznīcā, goda sardzē stāvot viņa korporācijas piederīgajiem. Dziedāja sopŗāns Helma Bethema un igauņu vīru koris. No latviešu puses bija ieradušies Latvijas konsuls Montrealā V. Tomsons un LNAK valdes priekšsēža vietas izpildītājs T. Kronbergs, kuŗi kopā ar Sv. Andreja draudzes pr-ku R. Rozi nākošajā dienā piedalījās arī sēru dievkalpojumā, kuŗu, tāpat kā aizlūgumu, vadīja mācītāji O. Pello un O. Puhs. Dievkalpojumā goda sardzē pie šķirsta stāvēja visu igauņu korporāciju pārstāvji, tāpat bija izlikti daudzie ordeņi, kuŗus aizgājējs savas dzīves laikā par nopelniem saņēmis. Aitāŗa telpa slīga ziedos, kuŗos gandrīz visos bija Igaunijas krāsas, bet divi bija Latvijas krāsās — konsula Tomsona un LNAK vainagi. Arī še dziedāja kāda igauņu soliste un jaukais koris. Tā kā nelaiķi izvadīja uz krematoriju, atvadrunas teica baznīcā. Vairāk nekā 30 runātāju vidū Latvijas konsuls Montrealā V. Tomsons apliecināja, ka Markus aiziešana ir liels zaudējums ne tikai igauņiem, bet arī latviešiem, jo viņš cīnījās par visu baltiešu brīvību. Arī latvieši sēro par savu sirsnīgo draugu. Tā kā no Ņujorkas bija ieradies arī Igaunijas ģenerālkonsuls Jāksons un bērēs piedalījās arī Lietuvas ģenerālkonsuls Dr. J. Žmuidzinas, Baltijas valstu konsuli izmantoja sēru gadījumu īsai apspriedei par kopīgiem jautājumiem. Īsā apspriedē sanāca arī Baltijas tautu centrālo organizāciju vadītāji. Sēru mielasts notika Igauņu namā.

● Kā jau ziņots, 10 oktobrī Toronto ierodas rakstnieks Pēteris Aigars no Anglijas, kuŗa priekšlasījumu par tematu „Nacionālisms kā vēstures virzītājs" un jaunāko dzejoļu lasījumu 17. oktobrī plkst. 8 vakarā DV namā rīko DV Toronto nodaļa. P. Aigars Toronto uzturēsies vienu vai divas nedēļas, būdams gatavs lasīt savus darbus arī citās vietās. Cik zināms, 19. oktobrī paredzēta viņa viesošanās Londonā, bet sarīkojuma vieta vēl nav zināma, tikai laiks — plkst. 2.30 pēcpusdienā. Rakstnieks apmetīsies pie sava brālēna A. Ticmaņa — 58 Morgan Ave., Thornhill, Ont.; tālr. 889—2291.

● Pēc Pļaujas svētku dievkalpojuma 5. oktobrī Sv. Andreja baznīcā, kuŗā dievvārdus teica māc. Ā. Čops, piedaloties arī svētdienas skolas audzēkņiem, draudzes dāmu komiteja ap 200 draudzes locekļiem un viesiem baznīcas sarīkojumu zālē bija klājusi galdus, pacienājot ar kafiju un cepumiem. Māc. Ā. Čops interesantā referātā pakavējās pie rakstnieka Jāņa Poruka darbiem, bet aktrise Alma Mača izjustā priekšnesumā sniedza daiļrunā J. Poruka tēlojumu „Brūklenāju vainags". Abiem pasniedza ziedus. Izlozēja tautisku spilvenu.

● Jūlija Popeļa gleznu izstādi Sv. Jāņa baznīcas zālē laikā no 20. — 28. septembrim apmeklēja 370 interesentu, kuŗi ierakstījušies viesu grāmatā. Pārdoti 20 darbi, bet lielāks skaits gleznu aizrunāts. Apmēram trešdaļa gleznu nopircēju bija kanadieši. Šī bija Jūlija Popeļa pirmā patstāvīgā izstāde. Sabiedrības pievērstā interese viņu pamudinājusi domāt par izstāžu izkārtošanu arī citos latviešu centros, lai parādītu savus darbus, kuŗos skarti daudzi gluži latviski temati, tuvi mūsu acij un sirdij.

● St. Džošifa slimnīcā ievietota LPB Kanadas kopas pr-ce Biruta Senkēviča, kuŗa 3. oktobrī pēkšņi saslima ielu dzelzceļa vagonā. Viņai slimnīcā nāksies pavadīt ilgāku laiku. Kādā citā slimnīcā ievietota arī dzejniece Elvīra Leja, kuŗa pārvesta uz Toronto no Montrealas.

MONTREALA

● Montrealas latviešu kreditsaiedrība izdarījusi dažus pārkārtojumus noguldījumu un aizdevumu procentu likmēs, sākot ar 1. oktobri. Par noguldījumiem uz noteiktu laiku, vismaz uz 2 gadiem, sākot ar 2500 dol. vai vairāk, maksās garantētu 6¼% likmi gadā. Naudu, protams, var izņemt arī pirms šī laika, ja rodas nepieciešamība, bet tādā gadījumā nemaksās augstāko procentu likmi. Par noguldījumiem līdz šai summai un par noguldījumiem katrā lielumā, kas nav noguldīti uz noteiktu laiku, procentus aprēķinās atkarā no sabiedrības peļņas tekošajā kalendāra gadā. Šo likmi apstiprina biedru sapulce pēc valdes izstrādāta projekta. Noguldījumi līdz 2000 dol. ir arī apdrošināti, un noguldītāja nāves gadījumā mantinieki saņem divkāršu summu vai atkarā no noguldītāja vecuma noguldīšanas brīdī. Likmes par personīgām vajadzībām piešķirtiem aizdevumiem noteiktas 1%, rēķinot no nenomaksātās summas lieluma mēnesī, bet aizdevumiem nekustamu īpašumu iegādei aprēķina 8½% gadā. Šī tomēr ir zemāka likme nekā līdzīgās aizdevumu iestādēs. Kreditsabiedrības budžets pašreiz nedaudz pārsniedz 125.000 dol. —ms

Toronto laviešu kreditsabiedrība

Latvian (Toronto) Credit Union Limited
491 College St., Toronto 174, Ont.
Telef. 924-2775
maksā
6% par noguldījumiem, 7 — 7½ par ilgterminā noguldījumiem
Kreditsabiedrība izdara visas parastās banku operācijas, izsniedz aizdevumus, izdara naudas pārvedumus un izsniedz ceļotāju čekus.
REIZĒ AR NAUDAS NOGULDĪŠANU VAI AIZDEVUMU IZSNIEGŠANU KREDITSABIEDRIBA IZDARA DZIVIBAS APDROŠINĀŠANU LIDZ $2000.00 vai $5000.00.
Birojs atvērts darbdienās no pl. 12 — 8 vakarā, sestdienās no pl. 9 — pl. 1 dienā.

PATEICĪBA

Nespēdami personīgi atbildēt uz līdzjūtības apliecinājumiem Vidvuda Zeltiņa nāves gadījumā, vēlamies ar šo izteikt pateicību visiem viņa tautiešiem par laipnību un uzmanību, viņu izvadot mūža dusā.

V. Zeltiņa ģimene.

Mazi ciniši valdes darbā

(Pārnesums no 1. lpp.)

rojam, bet tam nav arī ierosinājumu.

Bez lielajiem ALAs kultūras biroja plāniem lasītājiem vēl būs atmiņā kāds cits grandiozs ALAs plāns — par dokumentācijas centra celšanu vai ierīkošanu. Šo priekšlikumu ALAs valdes pr-dis P. Lejiņš paziņoja pērnā gada maijā, atklājot kultūras dienas Ņujorkā. To uzskatīja par tik svarīgu, ka pēc runas nobeiguma priekšsēdis meklēja laikraksta „Laiks" līdzstrādnieku J. Grīnblatu, lai viņam nodotu tikai vienā eksemplārā uzrakstīto runas tekstu, bet pārējie laikrakstu pārstāvji varēja rakstīt vai nerakstīt... Vai šis priekšlikums bija tikai Latvijas 50 gadu jubilejas sajūsmā izteikts, lai dotu latviešiem lielāku prieku un lielus virsrakstus laikrakstu pirmajā lappusē? Jeb vai tas bija nopietni domāts? Grūti iedomāties, ka doma bijusi nopietni domāta, jo pēc tās paziņošanas nav bijuši nekādi mēģinājumi to iedzīvināt. Nav radītas arī nekādas komisijas, kas šādu iespēju pētītu, nav ALAs sēdēs šādi plāni apskatīti, par tiem tikai runāts ALAs jubilejas kongresā Vašingtonā. Konkrēta rīcība vienmēr atlikta uz citu laiku, varbūt dažu sasprindzinājumu novirzīšanai, ja debates citos jautājumos kļūtu par karstām. Tādēļ jāpieņem, ka tas bijis tikai sajūsmas izraisīts priekšlikums, par kura īstenošanu nemaz nav domāts. Nekad arī nav minēta vieta, kur šādu dokumentācijas centru varētu celt. Ja būtu domāta Vašingtona, pašreizējā ALAs sēdekļa vietā, tad rodas jautājums, kas notiktu tad, ja ALAs valdes priekšsēdis dzīvotu kādā citā pilsētā? Vai tad šo dokumentācijas centru pārceltu uz jaunā priekšsēža dzīvesvietu, vai arī priekšsēdis pārceltos uz dokumentācijas centru?

Jāatzīmē arī ALAs informācijas biroja vadītāja I. Spilnera panākums, par sekciju vadītājiem ieteicot piecus dažādu ieskatu cilvēkus. T. Šmits un E. Dundurs ir ASV latviešu republikāņu apvienības amatpersonas, bet A. Bērziņš iepriekšējās ALAs valdes priekšsēža vietnieks, kas kopš Filadelfijas kongresa ALAs valdē vairs nedarbojas. J. Peniķis savukārt ir stratēģijas vadītājs ne vien informācijas birojā, bet nācis ar ieteikumiem arī jaunajiem valdes locekļiem, dažos gadījumos arī pirms kongresa, kad tie nebija vēl valdes locekļi. Dz. Paegle ir radiokuģa idejas autors, kādreizējais ALAs valdes locekļis.

Atzīmējama vēl kāda cita neparasta lieta: jaunā vai vismaz vidējā paaudze sākusi interesēties par ALAs darbību. G. Zeidenbergs bijis Vilimantikā un tur pārrunājis ar jaunajiem iespējami plašāku piedalīšanos ALAs darba veicināšanā, ko jaunie apsolījuši. Līdzīgi izteikušies Sirakūzu jaunieši. Jāgaida tikai, kā ALA šos piedāvājumus uzņems, kā palīdzību vai kā ALAs autoritātes ierobežošanu. Bez tam jaunieši pārrunājuši vairākus veidus, kā uzlabot ALAs finances.

Jaunajiem ALAs darbiniekiem vēl trūkst pieredzes uzticēto amata pienākumu veikšanai, un ar to, liekas, arī izskaidrojami daudzie priekšlikumi, kuri nav reālizējami līdzekļu trūkuma dēļ. Jaunie darbinieki gan grib rādīt, ka tie darbojas, bet — ja līdzekļu būtu pietiekami, arī agrākie darbinieki būtu veikuši daudz vairāk. Iegūtā pieredze, varbūt, arī mācīs, ka svarīgākas ir pašu problēmas, mazāk svarīga sadarbība ar kaimiņtautām kultūras laukā.

ALAs nākošā valdes sēde notiks 19. oktobrī Pitsburgā pēc informācijas darbinieku sanāksmes. Bet šī sēde, liekas, būs īsa, apskatot tikai pašus nepieciešamākos jautājumus.

V. Irbe

Kanadas DV valdes priekšsēdis E. Krūka (pa kreisi) Kanadas DV dienu laikā Hamiltonā piespraužot organizācijas augstāko apbalvojumu — zelta nozīmi virspulkvedim A. Silgailim.

Foto: J. Ligers

Karaviru devums tēvzemei

ALFREDA BĒRZIŅA RUNA ANGLIJAS DV DIENĀS HALIFAKSĀ

Anglijas DVF saimes 8. salidojuma Halifaksā otru dienu ievadīja māc. E. Bergmanis ar svētbrīdi, izlūdzoties Dieva palīdzību cīņai par Latvijas neatkarības atgūšanu. Rīkotāju aicināts, no ASV iebraukušais viesis — bijušais Latvijas sabiedrisko lietu ministrs Alfreds Bērziņš apbalvoja DV organizācijas darbiniekus. Organizācijas augstāko apbalvojumu zelta nozīmi saņēma Latvijas sūtniecības Londonā vadītājs T. V. Ozoliņš, Anglijas DVF valdes jaunatnes daļas referents I. Kažociņš un DVF valdes darbvedis A. Lazdiņš, bet DV centrālās valdes atzinības rakstus — Halifaksas nodaļas vanadžu kopas vadītāja Anna Liepiņa, Mančestras vanadžu kopas vadītāja Valentīne Berga, Līdsas vanadzes Olga Šulca, Anna Krieviņa un Paulīne Pelīte, Manfsīldas nodaļas vanags Boļeslavs Bisters, Ventas kopas dalībnieks Grosbārds, Lesteras nodaļas biedrs P. Lazdovskis, Līdsas nodaļas valdes loceklis J. Lērums, Derbijas nodaļas darbinieks E. Pumpainis, Svonsijas nod. biedrs P. Vanags un bij. Lemingtonas kopas darbinieks A. Vītoliņš, bet Bradfordas tautas deju kopai Sakta piešķirto atzinības rakstu, ilgu aplausu sumināts, saņēma kopas vadītājs K. Uskalis. Anglijas DVF valdes atzinības rakstus savukārt saņēma Maija Biseniece, Jāzeps Eglītis (abi Derbijas nodaļā), Jūlijs Vaivars (Līdsā) un G. Bruže (Piterborovā).

Kad visi apbalvotie bija sveikti sirsnīgiem aplausiem, vārds bija Alfredam Bērziņam, kas plašā un saistošā runā analizēja latviešu karavīru lielo devumu tēvzemei, sākot ar sirmo senātni un beidzot ar mūsu dienām. Pēc runas viesim nācās atbildēt uz daudziem jautājumiem, kuri skāra gan Latvijas patstāvības laiku, gan vēlākos okupācijas gadus. Pabeidzis atbildēšanu uz jautājumiem, A. Bērziņš pateicās DVF Halifaksas nodaļas vadībai, Anglijas DVF valdes pr-dim J. Frīsvaldam, vanadžu nozares vadītājai M. Ķeņģei un Latvijas sūtniecības vadītājam T. V. Ozoliņam ar dzīvesbiedri, kas viņu sirsnīgi uzņēmuši Anglijā. Piemiņai no šī salidojuma Halifaksas nodaļas pr-dis E. Miķelsons ASV viesim pasniedza krāšņu tautisku šķīvi ar attiecīgu ierakstu piestiprinātā sudraba plāksnītē.

Pēc šī draudzības un sirsnības apliecinājuma Anglijas DVF valdes sporta daļas vadītājs A. Freimanis lūdza Latvijas sūtniecības vadītāju T. V. Ozoliņu apbalvot sportistus, kuri guvuši labākās sekmes salidojuma sacensībās. Nobeigumā visi delegāti ar viesiem pulcējās kopīgās pusdienās.

☆

„Katras tautas dzīvē viens no svarīgākajiem jautājumiem ir tās brīvība un neatkarība, kuras izkarotāji vienmēr bijuši karaviri," augstāk minētās runas ievadījumā teica Alfreds Bērziņš. Tās attiecināms arī uz mūsu tautu jau kopš gadu simtiem un tūkstošiem. Spožākais piemineklis sacītā apstiprinājumam ir mūsu tautas dainas, kuŗās daudzkārt atrodam pieminētus karavīrus. Mēs zinām, ka šīs dainas nākušas no tā laika tautas pateicīgās sirds saviem karaviriem. Tā šiem senajiem karotājiem uzcelts garīgs piemineklis, kuŗu no paaudzes uz paaudzi esam nesuši tālāk.

Konkrētāk mūsu karavīru devumu tēvzemei varam skatīt jaunākajos laikos. Tos apceļot, A. Bērziņš kā pirmos pieminēja latviešu strēlniekus. Ja līdz tam reti kāds pasaulē bija dzirdējis latviešu vārdu, tad pēc vēsturiskajām kaujām pirmā pasaules kara laikā, kad 8 strēlnieku pulki Rīgas pievārtē apturēja ienaidnieku, latviešu vārds pārsalca visai Eiropai, ja ne visai pasaulei. To ar savu varonību un drošsirdību panāca latviešu karavīri, apliecinot latviešu tautas gribu cīnīties par savām tiesībām. Jaunas valstis nedzimst pašas no sevis, bet brīvība ir jāizcīna ar augstu cenu. Tā bija arī ar Latvijas brīvības cīņām, kad mēs ikviens bijām gatavi cīnīties. Ja tas tā nebūtu bijis, tad Latvijas neatkarības pasludināšanas akts būtu palicis tikai kails akts. Kalpaka bataljons vēl nebija armija, tikai nacionālās armijas sākums. No šī sākuma simtiem drīz vien tomēr radās tūkstoši, kas kaujas laukos nodrošināja Latvijas valsts ideju. Tas bija viņu devums. Cīņas laukos palika ap 2500 kritušo, kas tai laikā bija liels skaits.

Kas bija šie karavīri? Viņu pamatsastāvā ietilpa strēlnieki, kuŗi neaizgāja krievu pulkiem līdz uz krievzemi, kuŗp devās vienīgi komūnistu mācības apmulsinātie. Šķiet, ka galvenais iemesls viņu aiziešanai tomēr bija nevēlēšanās palikt zem vāciešiem. Vēlāk, kad no dzimtenes aizgājušie saņēma ziņu, ka Latvijā valda paši latvieši, viņi pēc maldu gadiem atkal vēlējās agriezties.

Ko deva Latvijas atbrīvošanas cīņas? Viens no lielākajiem devumiem bija brīvība un neatkarība. Mēs kļuvām par vienotu tautu pašu valstī. Šī notikuma lielums dzīvs vēl šodien — Latvijas tautas vienotība saglabājusies līdz pat šim laikam, un to vairs sagraut nevar. Mūsos izaugusi nācijas vienība, un mūsu nākotnes vizija ir viena un tā pati — karavīru devums ir neatņemams uz mūžīgiem laikiem.

Pieskaroties Latvijas neakarības pirmajiem gadiem, runātājs plašāk pakavējās un analizēja valdības izdotos likumus, kas ieveda sociālo taisnību un nodrošinājumu visiem iedzīvotājiem. Mazā Latvijas valsts šai ziņā iespēja to, ko daudzus gadus nespēja lielās valstis. Valsts vadītāji saprata, ka bez sociālās taisnības nav iespējama nacionālā vienība. Šo atzinumu jau 1918. gadā deklarēja Kārlis Ulmanis, teikdams, ka Latvija būs taisnības valsts, kuŗā nebūs nedz apspiesto, nedz apspiedēju.

Runu tālāk šķetinot, A. Bērziņš pakavējās pie otra pasaules kara un skāra jau daudzkārt dzirdēto jautājumu, vai šī kaŗa upuŗiem bijusi kāda jēga. Un tūdaļ sekoja atbilde: katrs leģionārs zina, ka šie upuri nebija velti. Kaut viņi bija ietērpti svešos formas tērpos, cīņas ideja tomēr bija tā pati — leģionāri necīnījās par Vācijas valsti, bet gan par to, lai draudzīgā komūnisma sistēma neatgrieztos mūsu zemē. Tā nebūt nav cīnītāju vaina, ka Latvija par jaunu nokluva komūnistu varā. Latviešu tauta kopā ar karaviriem darīja visu iespējamo, lai paliktu brīva. „Vai visi šie upuri bija velti?" otru reizi jautāja A. Bērziņš.

Mēs visi pašreiz stāvam lielas atbildības priekšā, pat daudz lielākas nekā paši apzināmies. Mēs nezinām, kāda būs nākotne. Svešumā ir grūti, bet dzimtenē ir vēl grūtāk. Mūsu pamatideja ir — saglabāt mūsu bērnus un pašiem sevi latviešu tautai. Galveno atbildi uz šo smago jautājumu var dot tikai tauta tēvzemē, un šī atbilde nav iepriecinoša. Daudzas tautas gājušas bojā, ja tās zaudējušas savu vitālitāti. Jau Latvijas neatkarības gados latviešu dzimstības procents nebija liels, bet tagad okupantu varā tas kļuvis vēl mazāks, bet mūsu zemē nemitīgi turpina iepļūst svešinieki. Lai kāda tauta varētu uzturēt savu eksistenci, katrā ģimenē jābūt caurmērā vismaz 2,2 bērniem, bet pašreiz latviešu ģimenēs ir tikai 1,4. Tas tādēļ, ka mūsu tauta zaudējusi dzīvošanas gribas instinktu — vitālitāti. Šī aina ir drūma un brīdinoša, un mēs apzināmies, ka še, trimdā, nekā nespējam grozīt. Bet mums tomēr nevajadzētu pajauties izmisumam, apzinoties, ka mūsu tauta vēsturē pārdzīvojusi daudzus traģiskus brīžus un tomēr mūsu senči ar savu vitālitāti zemi atkal piepildījuši. Viņiem bija intuitīva apziņa par tautas eksistenci. Arī pirmā pasaules kaŗa laikā mūsu tauta zaudēja 700.000 locekļu, bet turpmākajos gados mēs atkal atguvāmies un virzījāmies uz priekšu. Tāpat otrs pasaules kaŗš un komūnisma vara situsi tautas dzīvajā miesā jo smagas brūces — ap 160.000 deportēto, ap 40.000 (pēc V. Haznera datiem, ap 80.000. — Red.) palikuši kauju laukos, ap 120.000 devušies trimdā. Tautā nav vairs vitālitātes, jūtams kāds pagurums. No šī paguruma tomēr jātiek vaļā, — tas ir šī laika nopietnākais brīdinājums kā tautai dzimtenē, tā latviešiem trimdā. Ja tauta beigs eksistēt, tad arī visi karavīru upuri būs bijuši velti.

„Es ticu, ka šajā mūsu grūtajā brīdī tauta tomēr izturēs, tāpat kā tā izturējusi agrāk. Tā ir visu mūsu cerība, bet pirmā kārtā mūsu karavīru cerība. Cīņa par Latvijas neatkarību nav beigusies un nebeigsies, kamēr tā būs panākta. Lai Dievs dod spēku šai idejai sekot un to piepildīt!" runu pabeidza A. Bērziņš.

„Jautājiet, man nav noslēpumu," pēc runas aicināja Latvijas pēdējās legālās valdības ministrs. Klausītāji aicinājumam labprāt sekoja, lai saņemtu vai nu kompetentas atbildes, vai arī A. Bērziņa personīgos ieskatus dažādos jautājumos. Še tikai daļa no tiem.

Jautājums: Vai ministru kabinetā savā laikā bija kādas pārrunas par Latvijas armijas pretošanos Pad. savienības uzbrukuma gadījumā? Kādēļ bez viena šāviena ielaida āzijātu masas?

Atbilde: Atzīstu, ka 1940. gada 17. jūnijs bija pazeminājuma diena Latvijas virsniekiem un visiem karavīriem. Valdība tomēr ļoti plaši un rūpīgi apsvēra šo jautājumu. Bet mums nebija nekādu iespēju ārzemēs iegādāties ieročus un nebija arī nepieciešamās valūtas moderna apbruņojuma iegādei. Valdībai tādēļ bija jāizšķiras vai nu pret milzīgu pretinieka pārspēku pretoties ar armijas rīcībā esošajiem ieročiem, tā rakstot leģendu, bet liekot mūsu tautai iet bojā, vai arī, atsakoties no pretošanās, še bojā eju novērst. Valdība izšķīrās, ka leģendu rakstīt nedrīkstam.

Jautājums: Vai valdība neapsvēra radīt kādas pasīvas pretestības grupas, kuŗas okupācijas gadījumā darbotos pagrīdē?

Atbilde: Nekā tamlīdzīga valdība nelēma."

Jautājums: Vai nebūtu bijis labāk, ja prezidents Kārlis Ulmanis būtu izmantojis iespēju vēl pēdējā brīdī doties uz ārzemēm?

Atbilde: Tāda iespēja tiešām pastāvēja. Bet prezidents katēgoriski to noraidīja. Rīgā tomēr visai ātri izplatījās valodas, ka prezidents aizbēdzis. Atbilde uz šīm baumām bija prezidenta brauciens pa Rīgas ielām un viņa vēsturiskā deklarācija: „Palieciet savās vietās, es palikšu savā!" Un — vai gan, atrazdamies brīvībā ārzemēs, prezidents kaut ko iespētu darīt mūsu tautas un Latvijas labā? Ko gan šai ziņā iespēja Lietuvas prezidents Smetona? Arī viņam, tāpat kā mums visiem, ar viras katliņu rokā būtu bijis jāstāv rindā kādā bēgļu nometnē pēc dienišķās pārtikas devas. Nesalīdziniet Latviju ar mazo un iedzīvotāju skaita ziņā līdzīgo Izraēlu. Neaizmirstiet, ka tās īstenie noteicēji atrodas Amerikā.

Jautājums: Kāpēc savā laikā neka nedarīja, lai nodibinātu Baltijas valstu apvienību?

Atbilde: Pēc 1934. gada valdība centās šo domu aktivizēt, bet bez panākumiem, jo kavēklis bija Viļņas jautājums.

Jautājums: Kā izskaidrot, ka bijušais Latvijas ārlietu ministrs V. Munters komūnistu presē ievietoja nicinošus rakstus par neatkarīgo Latviju un tās sasniegumiem īsajos patstāvības gados?

Atbilde: Neaizmirstiet, ka pēc daudzu gadu izsūtījuma un sēdēšanas cietumos, atgriežoties dzimtenē, to jādara uz čekas pavēli. Bet neklausieties tenkās, tas atņem siltumu pret valsti, kuŗā esam dzīvojuši. Tā bija laba valsts.

Jautāums: Kādas jūsu domas par mūsdienu jaunatni?

Atbilde: Svešuma jauniešiem būt latviešiem ir daudz grūtāk nekā bija mums bērnībā. Nenosodiet šā laika jaunatni, nenoŗājiet to, bet meklējiet ar to draudzīgus dialogus, izvairoties no katēgoriskiem „jā" vai „nē". Kaut mūsu uzskati nesakristu, mums tomēr šie jaunieši jāizaudzina ar dedzīgām sirdīm. Cilvēks savā mūžā var mainīt ticību, var mainīt pavalstniecību, bet tautību nevar mainīt nekad.

Jautājums: Kādi jūsu ieskati par korporācijām? Vai tās nedistancējas no pārējiem un nenoraugās uz tiem „no augšas"?

Atbilde: Korporācijas ir slēgtas organizācijas. Nevajadzētu tās traucēt saglabāt savas tradicijas. Korporācijām trimdā ir liela nozīme: tās no saviem locekļiem prasa latviešu valodas zināšanas un visā savā sadzīvē lieto vienīgi latviešu valodu. Būtu labi, ja mēs neiedomātos, ka ir divas šķiras latviešu.

☆

„Jūs esat vairāk darba darītāji, ne runātāji, esat jauka draudzīga saime," šķiroties no Halifaksas, teica A. Bērziņš. „Cilvēku sabiedrībā draudzībai ir ļoti liela nozīme. Draugs ir tas, uz ko var paļauties katrā laikā, ko tas grūtā brīdī arī apliecina ar darbiem. Visa DV saime ir liela likteņa brālība. Draudzības lielā jēga ir glabājama un sargāma, lai tās siltums ir vienmēr jūsu vidū. Spītēsim gadiem un paliksim tik jauni, cik vien varam būt — jauni savās sirdīs!"

A. P.

Jaunas sejas un jauna valoda

Amerikas latviešu tautiskās savienības 51. gadasvētki Bostonā 20. septembrī iezīmējās ar jaunām sejām un jaunu valodu, kas dominēja visu sarīkojuma laiku un kuŗā uzmanīgi klausījās pārpildītā zāle. Pirmo reizi sabiedrības priekšā ar runu stājās jaunās paaudzes pārstāvis architekts Alfreds Žīgurs — jaunais ALTS priekšnieks. Runā viņš analizēja Bostonas latviešus, iedalot tos 3 grupās: vienā, kuŗi bez skaļuma apliecinājuši sevi par īstiem latviešiem, tic brīvās Latvijas idejai un uzņemas dažādus upuŗus; otrā, pie kuŗas pieder tie, kam rūp tikai personīgās dzīves baudas un kam vienalga, vai tāda Latvija ir bijusi vai būs, jo viņu dvēseles nevar satricināt palīgā saucieni no okupētās Latvijas; trešajā grupā ir pat tādi, kas, apciemojot dzimteni, it čakli palkalpo okupantiem, sagrozot patiesību savās radiorunās un noniecinot tos, kas ir uzticīgi brīvās Latvijas idejai.

A. Žīgurs vēl uzsvēra, ka „šodien latviešu jaunatne ir nacionālāka nekā jebkad. Tā nekaunās no tā, kas ir latvisks. Tā pacels mūsu sarkanbaltsarkano karogu pret dzimtenes zilajām debesīm. Tie laiki ir aizgājuši, kad mēs kaunējāmies un runājām nepareizu angļu valodu, kautrējāmies pateikt amerikāņiem, ka Jaltas nolīgums ir tikpat noziedzīgs darījums kā Molotova - Ribentropa līgums, kuŗu atgādinot, šodien demonstrē tautieši pie Apvienotajām nācijām Ņujorkā. Jaunatne pagājušajā gadā Berlīnē nebaidījās pateikt militārajām varām, ka ir gatavi iet cietumā par Latvijas brīvību. Lai šo viņu apņēmību lauztu, ASV ārlietu ministrijai vajadzēja sasaukt speciālu apspriedi, pat prezidentam vairākas reizes zvanīt uz sūtniecību Rietumvācijā. Ar lielu nepatiku lielvalstīm bija jākonstatē fakts, ka mūsu jaunatne nav pārtautota."

Runa izpelnījās spēcīgus aplausus. Sekoja Harvardas universitātes profesora J. Gablika vērtējums par pašreizējo latviešu stāvokli trimdā, pamatojoties uz prof. E. Dunsdorfa materiāliem grāmatā „Trešā Latvija". J. Gabliks apskatīja latviešu jauno paaudzi Rietumos un Latvijā, kā arī paaudzi, kuŗa mūs Latvijā vairs negaida atpakaļ, jo tā jau izmirusi. Mēs bieži negribam atzīt, ka savos uzskatos esam kļūdījušies un tai pašā laikā neesam pielāgojušies nākotnes prasībām. Pie „trešās Latvijas" vēl pieder ap 50% svešuma latviešu, kuŗiem jāveic turpmākie uzdevumi nākotnei, kaut tā nav spoža. Nākotnē mums jāievēro trīs sakāmvārdi: „Mazs cīnītis gāž lielu vezumu" un „Ko nevar celt, to nevar nest," citādi varam piedzīvot, kā A. Liepkalns raksta: „Kamēr zāle auga, govs nonika." Vai mums pašreizējā situācijā būtu jāpārāto par to, vai sunim ir vai nav dvēseles?

Prof. J. Gabliks uzsvēra, ka latviešu lieta jāpadara par vienu kopīgu, nevis sadalītu, tādēļ mums jāapvienojas un jānojauc viena otra organizācija vai draudze, lai saglabātos kā latvieši arī pēc 10 gadiem.

Pēc J. Gablika atzinuma sabrukusi arī cerētā Latvijas atbrīvošanas iespēja ar ASV vai Anglijas palīdzību, jo tās pašas vairs nespēj savus kuģus pasargāt no ienaidnieka un atbrīvot. Kā tad lai tās spētu Latviju atbrīvot? Savu zēlto mēs nodevām glabāšanā drošākajiem un uzticamākajiem draugiem, bet arī tā vairs nav. Referents lika atcerēties laiku pirms 50 gadiem, kad latviešu sarkanie strēlnieki nevarēja pieņemt domu, ka varētu iet kopā arī ar toreizējo ienaidnieku vāciešiem, kas tomēr tai laikā, kā vēsture liecina, bija pareizākais ceļš un kogaišredzīgi juta K. Ulmanis un J. Balodis. Aplami iedomāties, ka sarkaņa Ķīna ar saviem „mazajiem pīrādziņiem", kuŗus piespēlē savos raidījumos par Pad. savienības okupētajām Baltijas valstīm, dotu mums nākotnes atrisinājumu. Laiks ir pagājis, kas prasīja, lai mums šobrīd būtu tālredzīgi politiķi, kas spētu pieņemoties pasaulē notikušo spēku pārkārtojumam.

Klausītāji ar lielu uzmanību vērtēja katru vārdu, ko teica šis latviešu zinātnieks no Harvardas universitātes, kas nākotnē varēs būt viens no Latvijas cēlējiem. Šai sanāksmē dzirdētā valoda bija jauna un neparasta, bez frazēm, bez lielas raudzīšanās pagātnē, bet ar iecerēm nākotnē: kas būs rīt?

Dr. S. Valdmane ALTSai pasniedza kādu prof. J. Endzelīna grāmatu, kuŗu atvedusi no dzimtenes. Māc. F. Ruperts savienību godināja no latviešu skolas un Džamaika Plēnas draudzes. Turpinājumā uzstājās kokļu ansamblis ar jaukiem priekšnesumiem, kuŗos piedalījās jaunieši Līga Liepkalne, Egils Zālītis, Baiba Liepiņa, Linda Liepiņa, Zīle Kalniņa un Gaida Ozola. Sarīkojumā bija ieradušies arī ALAs kultūras biroja darbinieki, kuŗiem šai dienā Bostonā notika pirmā darba sēde.

O. Akmentiņš

SAVIENOTAJĀS VALSTĪS

GRAND RAPIDI

Elza Ziediņa un Emilija Cine pārcēlušās uz dzīvi Kanadā: pirmā devusies uz Toronto, bet otra uz Edmontonu.

Māra Robežniece beigusi Mičigenas valsts universitāti Lansingā ar B.A. gradu vēsturē un paidagoģijā. Ar jauno mācības gadu viņa sākusi strādāt Komstoka parka vidusskolā pie Grand Rapidiem, bet līdztekus turpinās studijas māstera grāda iegūšanai.

Grand Rapidos jau kopš iecelošanas sākuma gadiem darbojas divas latviešu skolas, abas pie pastāvošajām ev.-lut. draudzēm. Pirms vairāk nekā 10 gadiem ierosināja abu skolu apvienošanu, par ko dedzīgi iestājās vairāki audzinātāji un bērnu vecāki. Notika arī dažas kopīgas apspriedes, bet vienošanos nepanāca, jo, kā toreiz runāja, kaut kādi „spēki" to kavēja... Tagad šis jautājums atkal kļuvis aktuāls, jo pēdējos pāris gados Vienības draudzes sestdienas skolā audzēkņu skaits bijis mazs — ap 10, bet šai mācību gadā tikai 6, tādēļ atdzimusi doma par iekļaušanos otrā skolā, kuŗā skolēnu skaits ap 60. Ja šai skolai izdotos piesaistīt arī dažus audzinātājus no Vienības draudzes sestdienas skolas, tas būtu liels un pozitīvs ieguvums, jo nav paredzams, ka arī šai skolā nākotnē rastos audzēkņu pieaugums. Skolām paliekot dalītām, nevajadzīgi tikai kausētu audzinātāju darba spējas, kuŗi jau tā līdz šim nesuši lielus upuŗus. Mācoties lielākā pulciņā, ieguvums būtu arī bērniem. Piezīmējams, ka lielāko skolu, kuŗā mācās arī katoļu draudzes bērni, jau tagad apmeklē daži bērni no Vienības draudzes. Jautājuma risināšana nodota Vienības draudzes skolas vecāku padomes pr-dim E. Zušmanim, tādēļ pagaidām, kā paskaidroja līdzšinējā skolas pārzine Z. Lapsiņa, nevar nekā ziņot par mācību uzsākšanu.

V. Z.

KALAMAZŪ

Latviešu skolas vecāku gadskārtējā sapulcē 22. septembrī nepārstāvētas palika tikai 6 ģimenes. Sapulci vadīja vecāku padomes pr-dis A. Kajaks, protokolēja L. Kaugare. Skolas pārzine P. Skrupškele informēja, ka skolā pašreiz ir 49 skolēni, no tiem 11 vidusskolas kursā. Vecāku padomes darbība bijusi aktīva, jo uzkrāti līdzekļi no aizvadītā gada 896 dol. apmērā. Padomes pr-dis A. Kajaks izcēla Draudzīgā aicinājuma lielos panākumus, skolai katru gadu saņemot vairāk nekā 500 dol. Šī mācību gada budžetu pieņēma līdzšinējos apmēros, paredzot 52,50 dol. skolas naudu no ģimenes un maksājot draudzei par telpu lietošanu 2,50 dol nedēļā. Ievēlētā vecāku padome vēlāk kostruējās šādi: pr-dis U. Šmidchens, vicepr-de L. Kaugare, kasieris R. Ozoliņš, sekretāre V. Aistare, darbvede L. Klaumane, saimniecības vadītāja A. Puriņa un bibliotēkas pārzine I. Šmidchene. Revīzijas komisijā ievēlēja A. Kajaku. V. Vārsbergu un S. Gendrikovu.

Grand Rapidu latviešu kreditsabiedrības valde izraudzījusi Jāni Karpu par Kalamazū nodaļas aizvedumu piešķirēju. Viņš un sabiedrības kasieris A. Blankenburģis sastopami Latviešu biedrības namā (2319 Amherst St.) katru trešdienu no plkst. 5—7 vakarā. Kreditsabiedrības valdes loceklis ir J. Venners.

Dr. Ģirts Kaugars, runājot Latvijas universitātes dibināšanas 50 gadu atceres sarīkojumā 27. septembrī par tematu „Optimistisks nākotnes vērtējums", pieskārās pašreizējai svešuma latviešu dzīvei, apzīmējot to par „jaunu atmodas laikmetu", jo sācies jauns aktīvitātes laiks. Viņš izcēla arī ALAs „jauno maiņu", it sevišķi informācijas un kultūras laukā, izteicot cerību, ka nokārtosies arī financiālais stāvoklis, jo viss vēl atrodas plānošanas stadijā. Sarīkojumu ievadīja tenors P. Lielzuika, nodziedot J. Vītola komponēto Latvijas universitātes dziesmu. Sekoja filoloģes T. Daulberģas ievadruna, pieminot universitātes sākuma posmu. Pēc runas akta dalībnieki nodziedāja Latvijas himnu. Koncerta daļā 3 dziesmas dziedāja P. Lielzuika A. Siliņas klavierpavadījumā, bet 5 Kalamazū latviešu vīru koris R. Zuikas vadībā, no tām „Kā Daugava vaida" un „Naids" komponista A. Kalnāja ērģeļu pavadījumā. Sarīkojums bija labi apmeklēts, piedaloties arī akadēmiķiem no Grand Rapidiem.

GLADVINA

Šai Mičigenas pilsētā vienīgā latviešu ģimene ir Leopolds un Herta Kārkliņi, kuŗu dēlu Kimu nokristīja 21. septembrī, krustmātei esot Sandrai Miķelsonei no Kalamazū un krusttēvam Tālivaldim Lībantam no Grand Rapidiem. Tai pašā dienā kristītā Kima vecmāmiņa Albertīna Kārkliņa atskatījās uz 80 mūža gadiem. Par spīti gadu nastai, viņa ir moša gara, un skaistais puķu dārzs dēlā Leopolda mājā ir gavilnieces nopelns. Sava mūža lielāko posmu viņa aizvadījusi Madlienā, tādēļ arī jubilejas runā Madlienas skolas kādreizējais pārzinis V. Lībants izstaigāja atmiņās senās un skaistās dzimtenes vietas.

V. Boķis

TOWN & COUNTRY
REAL ESTATE LTD.
V PALMA PĀRSTĀVIS
377 Glengarry Ave., Toronto 12, tel. 782-7246

NEMAKSAJIET VELTI IRI. IZMANTOJIET MŪSU IZDEVĪGO KREDITĒŠANOS UN MAZĀS IEMAKSAS. IEPERCIET PASI SAVUS ĪPAŠUMUS!

Avenue Rd. — Lawrence: Atsevišķa 5 istabu dubultķieģeļu māja ar pagrabā izbūvētu atpūtas telpu. Privāts iebraucamais ceļš un garāža. Kopīgā cena $29.500.

Danforth — Broadview: Atsevišķa 8 istabu dubultķieģeļu māja, 2 vannas istabas, 2 virtuves, garāža. Kopīgā cena $28.570.

Avenue Rd. — Lawrence: Atsevišķs 5 istabu dubultķieģeļu bungalovs ar izbūvētu pagrabu. Ļoti labā stāvoklī. Garāža.

UZTICAMIEM MĀJU PIRCĒJIEM PALĪDZAM IZTRŪKSTOSO VAI VISU NAUDU IEMAKSAI SAGĀDĀT BEZ GALVINIEKIEM UZ 6 GADIEM UZ VISIZDEVĪGAKIEM NOTEIKUMIEM. ZVANIET MUMS NESAISTOŠAI INFORMĀCIJAI. MĀJAS LIELĀ IZVĒLE VISĀ PILSĒTĀ.

Indiāņi nav problēma, bet indiāņiem ir problēmas

ETNISKĀS PRESES KLUBA CEĻOJUMS PA ONTARIO PROVINCES ZIEMEĻIEM (4)

Ja ASV valdībai, iestādēm un daļēji arī sabiedrībai bieži vien jānodarbojas ar t. s. nēģeru problēmu, tad stipri līdzīga Kanadas valdībai un iestādēm ir indiāņu problēma, jo kā vieniem, tā otriem grūti iekļauties mums ierastajā dzīves ritmā un tradicijās, kuras veido sabiedrības resp. iedzīvotāju vairākums. Tāpat abām rasēm jau kopš senas pagātnes kā neatlaidīga ēna seko izglītības un arodu prasmes trūkums, kas tagad tik lielā mērā nosaka dzīves standartu. Protams, pēdējā laikā izglītību gandrīz vai „pumpē iekšā" kā nēģeriem, tā indiāņiem, bet tas attiecas tikai uz jaunatni, tātad — uz nākotni..

Mūsonī nācās sastapt ne vien vecās paaudzes indiāņus, bet arī jauniešus, kas ne vārda nerunā angliski. Pāris gadījumos mēģināju ar cilvēkiem aprunāties, bet tas neveicās tieši valodas dēļ. Pēc apģērba un izturēšanās spriežot, šie jaunie indiāņi, likās, bija iebraucēji no apkārtējiem rezervātiem un citu cilšu piederīgie. Citādi indiāņu jaunajai paaudzei angļu valodas trūkumu nevar pierakstīt, jo daudzos gadījumos bija izdevība sastapt gimnazijas audzēkņus no Timinsas, Kapuskēsingas un citām ziemeļu pilsētām, pat no Toronto. Kā jau iepriekšējos ceļojuma aprakstos minēts, indiāņu jaunajā paaudzē nav vērojama ne rašu, ne sociāla starpība.

Tikai pāris nedēļu pirms mūsu ierašanās Mūsonī bija atklāts izglītības centrs — grandioza celtne, moderni iekārtota ar visām ērtībām, kas var sacensties ar katru līdzīgu iestādījumu Toronto vai citā pilsētā. Tā pagaidām ir arī vienīgā mūra ēka Mūsonī, kuŗa valdībai izmaksājusi vairāk par 3 milj. dolaru. Izglītības centra galveno ieeju grezno uzraksti angļu un vietējo Krī cilts indiāņu valodā. Arī telpās pie sieņām un vitrīnās ievietotie uzraksti ir Krī cilts valodā. Vispār, vietējā indiāņu cilts valoda ir otra oficiālā, līdzīgi angļu un franču valodai cirkulē. Izglītības centrā bez pamatskolas paredzēta arī vidusskola, pamatizglītības kursi pieaugušajiem un dažādi arodkursi ar plašām un piemērotām darbnīcām. Tieši šo arodkursu dēļ vietējie iedzīvotāji šo grandiozo izglītības centru uzskata par nevajadzīgu un it kā zemē nomestu naudu. Viņu iebildumi daļēji arī saprotami. Mūsonī nav nevienas fabrikas vai daudzmaz nozīmīgākas darbnīcas, par rūpniecību parastajā nozīmē nemaz nerunājot. Arī būvniecība ir ļoti ierobežota, un to veic uzņēmumi no ārpuses. Tādēļ vietējiem iedzīvotājiem, ja arī tiem būtu izglītība un aroda prasme, darba izredzes ir ļoti mazas vai pat nekādas. Aizsiešana uz citām pilsētām savukārt nozīmētu iedzīvotāju skaita samazināšanos un šī centra saimniecisku apsikšanu. Pašreiz pilnā sparā gan notiek lidlauka būvdarbi, bet ar to domāts veicināt tūrismu, tātad — galvenokārt tirdzniecību, kuŗa, varbūt, tālākā attīstībā radītu arī nelielu rūpniecību un lielāku vispārēju saimniecisku uzplaukumu. Bet tas ir tālāk kas nākotnes jautājums.

Ne lauksaimniecība, ne dārzkopība kaut cik ienesīgā veidā Mūsonī un apkārtnē nav iespējama bargā klimata un augsnas nepiemērotības dēļ. Trūkst arī zemes pievedceļu, vienīgajām transporta iespējām esot dzelzceļam. Upes resp. ūdens ceļi praktiski nav izmantojami paisuma un bēguma dēļ. Līdzīgi apstākļi ir plašā apkārtnē, tādēļ dzīves dārdzība, it sevišķi pārtikas produkti, ir ļoti liela.

Iedzīvotāju vairums ir Krī cilts indiāņi, kas savā laikā pieveikuši pārējās ciltis un apmetušies še uz dzīvi. Viņu galvenā nodarbošanās ir medības un zveja. Zināmus ienākumus dod arī tūrisms, bet ne tādā mērā, lai no tā pārtiktu. Caurmērā ienākumus lēš 3000 līdz 5000 dol. gadā, bet tā kā lielākā daļa ir daudzbērnu ģimenes, tad valdības sociālie pabalsti ir drošākais dzīves pamats.

Mūsonī uzskatāms par civilizētu indiāņu centru. Hudsona ezera un Džēma līča krastos, kā arī apkārtējos mežos indiāņu rezervātu ir vēl daudz, kur, protams, dzīves apstākļi vēl drūmāki. Tā ir problēma, kuŗa nodarbina tiklab Kanadas federālo, kā arī piekritīgo provinces valdību. Indiāņu lietas Ontario provincē pakļautas sociālo un ģimenes lietu ministrijai. Ka tas nav viegli pārkožams tieksts, liecina laikrakstu ziņojumi un parlamenta sēžu atreferējumi. Indiāņu jautājums Ontario un tāpat arī visā Kanadā var kļūt par „politisku futbolu", bet šo problēmu iztirzāšana nav šī raksta nolūks.

Indiāņu ciemi kā Mūsonī, tā arī Mūsas Faktorijā gan cieši piekļaujas apdzīvotajam rajonam, tomēr atgādina savrupus geto. Tikai dažos gadījumos indiāņu būdas var apzīmēt par mājām, jo parasti tās ir dēļu saslietnes, uz koka pamata saslietas teltis vai arī tikai „vigvami" — no ādām darinātas teltis, visas parastās autogarāžas lielumā, bet tajās dzīvo lielas ģimenes, bieži vien 10 un vairāk cilvēku sastāvā. Vēl varētu piezīmēt, ka arī indiāņu ciemiem ir noteikts izbūves plāns, taču dabā pagaidām vēl nekas nav vērojams. Daļēji tas tādēļ, ka indiāņi savu mājvietu izrauga pēc senču paražām un brīvā izvēlē. Tā nav skatāmas nekādas īpašuma robežas, un liekas, ka neviens nav arī domājis par būvatļaujām vai izbūves plāniem, ja vien iestādes tam vispār pievērš kādu vērību. Indiāņu ciemā nav arī ūdens vadu, un tā nācās vērot jau sen aizmirstos lauku skatus, ūdeni pienesot spaiņos ar nēšiem pār pleciem. Mūsonī apmeklējuma nobeigumā, kad jau taisījāmies ceļā uz staciju, vietējo indiāņu vadītāji bija nākojuši mums „preses konferenci: Tomēr — vai nu ļoti ierobežotā laika, vai arī citu iemeslu dēļ — šī konference ne tuvu nedeva to pārskatu, kādu ieguvām privātās sarunās un sarunās pastaigās. Mūsas Faktorija un Mūsonī ir galvenais centrs 5 lielākajiem apkārtnes indiāņu rezervātiem Fortalbejā (Fort Albay), Kašečevanā (Kashechewan), Atavapiskatā (Attawapiskat), Viniskā (Winisk) un Džēma līcī (James Bay). Indiāņiem ir arī sava organizācija — James Bay Indian Agency, kuŗa veic kā sociālo, tā arī kultūrālo aprūpi. No apkārtējiem rezervātiem indiāņu bērni ziemās ierodas Mūsonī un Mūsas Faktorijas skolās un internātos, kuŗas uztur valdība un vietējās draudzes. Tā saucamā sabiedriskā pašdarbība un tradiciju kopšana ir viens no šīs organizācijs mērķiem.

Viens no labākajiem skatiem indiāņu ciemā Mūsonī.

Indiāņu galvenā nodarbošanās Mūsonī apkārtnē, kā jau teikts, ir medības, daļēji arī zveja un nelielus ienākumus dod arī tūrisms, ko nākotnē cer pastiprināt. Medību sezona ilgst no septembŗa līdz maijam. Medībās ietelp arī dzīvnieku ķeršana slazdos, ko savā laikā veiksmīgi pratis arī leģendārais dēku burtnīciņu traperis Vecais Vāverlijs. Noķertie kažokādu dzīvnieki — bebri, ūdri, ūdeles, lūši, lapsas, vilki un citi indiāņiem dod galvenos gada ienākumus, bet pārtiku nomedītie zaķi, bebri, brieži, aļņi, fazāni, pīles un zosis. Zvejniecībai nododas galvenokārt tikai pārtikas iegūšanai.

Medību laikā parasti divas vai trīs ģimenes dodas dziļi mežos, kur apmetas izgatavotos „vigvamos" un medību nometnēs. Darbā diena tad viriem sākas jau plkst. 5 rītā, bet beidzas ar nelieliem pārtraukumiem vēlā vakara stundā. Bieži vien palīgā ņem arī suņus, kas apkārtnē ir vienīgie mājas dzīvnieki. Izliktos slazdus pārbauda pēc vajadzības. Satikšmei indiāņi izmanto sniega kurpes, kamanas un slēpes, bet pēdējā laikā arvien biežāk motorkamanas, kuŗas arī vasarās rezdzamas pie indiāņu mājām vai uz ēku jumtiem Laba medību sezona dod caurmērā ap 300 bebru ādas, kuŗas pārvēršot naudā, iegūst 3000 — 5000 dol. Tā ziemās indiāņu ciemi it kā pamirst, jo tajos paliek tikai vecie ļaudis un bērni.

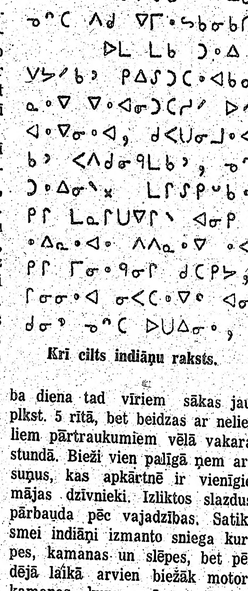

Krī cilts indiāņu raksts.

Pilnīgi atsevišķā klasē ieskaitāmas zosu medības, kuŗās indiāņi piedalās galvenokārt kā pavadoņi pilsētu mednieku „meistarklasei". Apkārtnē visvairāk sastopamas Kanadas zilās un baltās zosis. Pavasaŗos tās dodas uz savām perēšanas vietām ziemeļos, bet rudeņos atgriežas savās „ēdnīcās" ASV dienvidos. Šai laikā pat mazākie indiāņu bērni vingrinās zosu saukšanā, atdarinot to gaginājumu, lai pievilinātu tās medību vietām. Medību sezona parasti sākas 15. septembrī un beidzas oktobŗa beigās, kad uz plaši pazīstamajām Kanadas zosu medībām Mūsonī ierodas mednieku grupas pat no Jamaikas un Kalifornijas. Medības labprāt sekmē kā provinces, tā arī federālās valdības iestādes, sniedzot informāciju un palīdzot arī pavadoņu un apmešanās iespēju sagādē. Katram mednieku atļautā norma ir 5 zosis dienā. Laba pavadoņa jeb gida uzdevums ir palīdzēt izraudzīt piemērotāko medību vietu, pievilināt zosis šāviena attālumā, iegūtos medījumus sagatavot pēc mednieku norādījumiem, rūpēties arī par transportu uz medību vietām u. t. t. Par šādām zosu medībām runājot, gan jāpiemin pazīstamā paruna, ka labas lietas nav lētas, un lētas lietas nav labas Tā pirms vairākiem gadiem kādā savā rakstā pakavējos pie zosu medībām, kuŗās latviešu mednieki katra iegūtā zoss maksāja 82 dolarus... Bet — tās ir zosu medības!

Tikpat iecienītas Mūsonī apkārtnē ir arī pīļu medības, kuŗu sezonas medību noteikumi apmēram tādi paši kā zosīm. Tā izprieca, ko bauda izlepušie vai „sportiskie" pilsētu mednieki, indiāņiem kļūst par darbu un daļēju ienākumu avotu.

Vasarā indiāņi dzīvo vairāk vai mazāk bezdarbībā, tādēļ arī tūristiem, Mūsonī apmeklējot, var rasties nepilnīgs vai pat nepareizs priekšstats par indiāņu dzīvi un viņu problēmām, kuŗas nodarbina arī valdības iestādes.

R. Norītis

Kādas muļķīgas sirds piezīmes

IMPRESIJAS KĀDA CEĻOJUMA LAIKĀ

Kādreiz apnīk mīt tais pašās pēdās, redzēt tās pašas sejas apsevi jau kuŗu gadu, skatīt tās pašas ielas un telpas un darīt tos pašus sīkos mājas darbus ik dienas. Un tad paņemu laikrakstu un ieraugu sludinājumu, kas sola rādīt ko citu: citas sejas, citas vietas, citu pasauli — Portugāli, Spāniju, Maroku. Atliek tikai paņemt spalvu un uzmest dažas rindas uz papīra un apvaicāties, kas un kā, un tad atkal to aizmirsti, kamēr pienāk oficiāla atbilde ar sīku brauciena aprakstu, skaitļiem un visu citu. Kaut kāds akmens ir iekustinātš, un tas veļas un vienā dienā sēžu jau džetā, dodamās pāri okeanam uz Lisabonu, un pati neticu, ka tas tā ir. Lēcoša bezapvāršņa saule žilbina acis, un tad pēkšņi cauri mākoņiem atklājas zemes kontūras. Eiropa!

Reiz tik ļoti sāpēja sirds no tās šķiroties, kad jautāju par sevi un tām trim jaunajām dvēselēm, kuŗas vedu sev līdz: vai kādreiz vēl nāksim šo ceļu atpakaļ? Jā, viņi visi trīs jau katŗs savu reizi te bijuši, un tagad arī es pati, tikai mēs neviens Eiropā neieejam pa pareizajiem vārtiem. Tie ir aizslēgti ar burvju atslēgu, un vēl tas vārds nav atminēts, kas liks tiem atvērties, un, varbūt, tāpēc nolaižoties manī nav nekādu jūtu. Nekādu.

Un tad tas sākas. Sākas tas, kas kādā aukstā ziemas vakarā ir gribēts: ap mani ir citas sejas un citas vietas, pilsēta pēc pilsētas, krāšņas pilis, pasakaini dārzi, augstas un greznas katedrāles. No gidu lūpām birst garīgu un laicīgu valdnieku, prinču un augstmaņu vārdi, vēstures fakti un gadi, kauju apraksti, naudas vērtību, ugstumu un garumu mēri, kas visi noskrien gar ausīm. Uztver tikai acis, un mana muļķīgā sirds teic komentārus pati sev. Kājas pārstaigā grīdas, kuŗas karaļi minuši, un acis raugās spoguļos, kuŗos lūkojušās kronētas galvas.. Vai viņi bija laimīgāki par mani? Neticu. Viņi jau arī bija tikai cilvēki.

Blakus pilīm ir šauras ielas un mazi sašķiebti nami ar tērauda margām aizsegtiem logiem un balkoniem. Gandrīz katrā no tiem zied puķes, un es zinu, ka tai sievai, kas dzīvo šai namiņā, tās ir viņas sirds lolojums. Šai pussalā, kur ūdens tik dārgs, viņas puķei tā netrūks, kaut tas būtu nez' cik tālu jānes un lai cik ļoti izslāpušas mutes to gaidītu. Svētdienā viņa, melnās drēbēs tērpusies, apmeklēs katedrāli, kās reizē nospiež un pacilā ar savu varenību un greznību, un stiprinājusies viņa pazemīgi nes savu nedēļu līdz citai svētdienai, un tā visu mūžu. Atminā pārstaigāju mazas, baltas Latvijas lauku bazniciņas ar sarkaniem tornīšiem un tikvien greznības, kā altāra bilde un kāds kokgriezums ap kanceli, ceļos nometušos draudzi, kas maz domā par grēku, tikai zemojas Tam Kungam... Mēs esam vējos izkaisīti, bet viņai ir tā pati katedrāle kopš mātes, mātes mātes laikiem un tā pati ticība visam virs zemes un tur augšā.

Tomēr viss, ko es redzu, ir aizgājušu laiku godība un varenība. Te pāri ir gājuši romieši, goti, spāņi, portugaļi, arabi, kas visi cīnušies pilis un katedrāles pateicībā par izcīnītajām uzvarām. Tomēr, ja labi ieklausās, runa ir tikai par kaŗiem, asinīm un ciešanām, bet viņu vēsture ir te — akmenī, un vēl būs ilgi. Manas zemes senā vēsture bija būvēta no sveķota koka, kas izgaisa ar pēdējo uguns pārņemto paksi, un tāpēc mums nav ko uzrādīt —ne karaļu, ne viņu mīļāko pilis, ne priesteŗu mājvietas. Pasaules lielajā vēsturēs un kultūras grāmatā mūsu lapas ir izrautas, pāri palicis tikai tukstošiem mazu dziesmu. Kas bija pirms tām? Kā tās radās? Tikai augstā kultūras līmenī esoša tauta var radīt augsta līmeņa dzeju, bet mums nekas nav iekalts akmenī. Sevilas katedrālē ir Kolumba zārks tīrā sudrabā, un arī kokgriezums, kas grezno altāri, noklāts biezu tīra zelta kārtu, vēstī no tālās Amerikas, kad Kolumbs bija uz to izcirtis vārtus. Manas acis meklē tīru debesi cauri krāsainajiem logiem, kas pateic patiesību: šis pats zelts reiz greznoja inku un maiju tempļus, un tas pil no asinīm un posta. Un viss Tā Kunga vārdā...

Par spīti visam, šī tauta ir brīva, bet mana staigā ar noliektu galvu, tā nav iekaŗotāja, tā tikai gribēja apart savus tīrumus un dziedāt savas dziesmas. Kungs, kas Tu, droši vien, esi tur augšā tai neiedomājami augstajā kupolā, vai Tu redzi mani un vari atbildēt — kādēļ?

Kaut kad mēs esam arī Mirušo ielejā — Spānijas pilsoņu kaŗa Brāļu kapos. Tas ir vienreizēji skaists piemineklis, kuŗu cēluši mākslinieki vecumā zem 40 gadiem, tas ir—tie, kas paši cīnījās līdz. Tā ir brīva tauta, kaut pašreiz nabaga, un tā drīkst savus kritušos godināt. Toledo Alkazars ir atjaunots, apvīts ar varoņu stāstiem un leģendām. — Kādā tālā zemē smilšakmenī cirstie tēli drūp un apaug ar sūnām... Un kur mani baltie bāleliņi, kas apgūlās kur kuŗais un par kuŗu kapiem

(Nobeigums 7. lpp.)

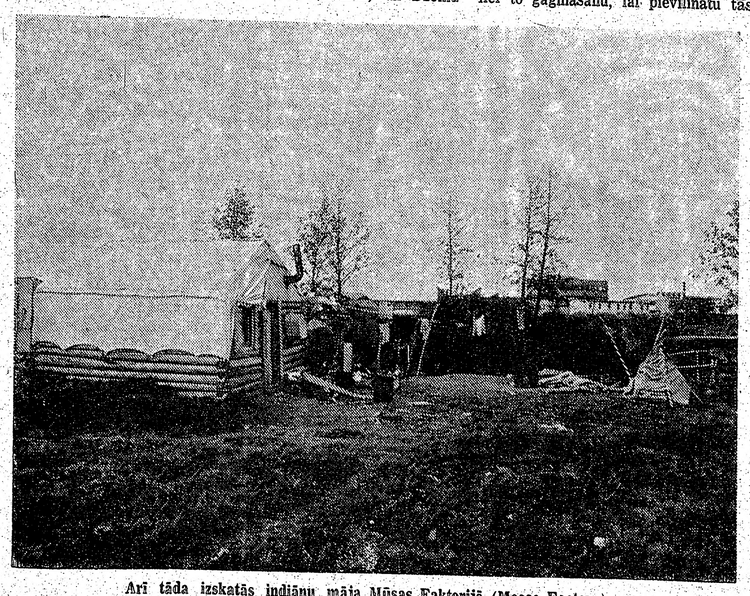

Arī tāda izskatās indiāņu māja Mūsas Faktorijā (Moose Factory).

SARĪKOJUMU KALENDĀRS

TORONTO

17. oktobrī — pl. 8. vakarā DV namā — Pēteŗa Aigara vakars. Rakstnieka priekšlasījums un jaunākie darbi.

18. oktobrī pl. 7 vakarā DV namā bijušā 3. Jelgavas kājn. pulka 50 gadu dibināšanas atceres sarīkojums.

18. oktobrī — pl. 7 vakarā Latviešu namā — TLMM kluba sezonas atklāšanas balle.

19. oktobrī pl. 6 vakarā — DVTK izrādīs lugu „Spoku vilciens" Latviešu namā.

No 24. oktobŗa — 2. novembrim tēlnieka Kopmaņa mākslas darbu izklāstījums Sv. Jāņa draudzes baznīcas telpās.

24. oktobrī — TLB inženieŗu un tehniķu kopas balle plkst. 8 vak. Inn on the Park.

25. un 26. oktobrī — Latviešu namā Kanadas latviešu teātŗa Toronto ansamblis izrādīs Māras Zaļāskalnes „Gandarījums" V. Pukata režijā.

26. oktobrī — pl. 3 pp. Walmer Road baznīcā Toronto baptistu draudzes 18. gadasvētki. Piedalīsies no ASV Bukskauntijas dr. koris un solisti un māc. Fr. Čukurs.

30. oktobrī — pl. 8 vakarā Latviešu namā pirmais Pārdomu vakars par reliģiski-psiholoģisku tematu „Kā cilvēks var noturēties vesels neveselā pasaulē?" Māc. R. Ekšteins.

1. novembrī — plkst. 7 vak. Latviešu namā latviešu kaŗa veterānu-strēlnieku grozīņu vakars ar priekšnesumiem un mantu izlozi.

1. nov. — pl. 7.30 DV namā DV Toronto nodaļas gadasvētki ar balli.

2. nov. — pl. 4 pp. DV namā karavīru daudzinājums.

5. novembrī pl. 8.30 vakarā Toronto latviešu koncertapvienības koncerts: Uga Grants — klavieres, Unitarian church auditorijā, 175 St. Clair Ave. W.

8. novembrī pl. 7.30 vakarā — tradicionālā Preses balle Casa loma pilī, Austin Terrace.

9. novembrī pl. 12 dienā — LPB Kanadas kopas 20 gadu jubilejas akts un rakstnieku cēliens Latviešu namā.

No 16. novembŗa — 23. nov. Antona Zvidra gleznu un skulptūru izstāde DV namā.

9. novembrī — plkst. 4 pēcp. Latviešu namā Gaujas gaidu vienības Mārtiņu vakars.

22. novembrī Eaton auditorijā — Latvijas valstssvētku akts plkst. 7. vakarā.

6. decembrī — pl. 7 vakarā Parkdale Collegiate — Dainas koŗa 20 gadu pastāvēšanas koncerts.

15. janvārī pl. 8.30 vakarā Toronto latviešu koncertapvienības koncerts: Kārlis Bauers—Zemgalis — bass - baritons, pie klavierēm Edīte Timermane, Unitarian Church auditorijā, 175 St. Clair Ave. W.

26. februārī pl. 8.30 vakarā Toronto latviešu koncertapvienības koncerts: Uldis Baumanis — vijole, pie klavierēm Džana Bat tipaglia, Unitarian Church auditorijā, 175 St. Clair Ave. W.

2. aprīlī pl. 8.30 vakarā Toronto latviešu koncertapvienības koncerts: Irma Kurme — soprāns, pie klavierēm Vera Leinvēbere, Unitarian Church auditorijā, 175 St. Clair Ave. W.

KIČENERA — VOTERLO

DV Kičeneras - Voterlo nodaļas gada svētku sarīkojums, š. g. 11. oktobrī, plkst. 7 vak. Ungāru kluba telpās, 3 jūdzes ziemeļos no Hespelleras (pie Waterloo-Wellington aerodroma). Programmā priekšnesumi, spēlēs E. Zakuļa deju kapella.

1970. gada jaunie modeļi
CHEVROLET CHEVELLE
CAMARO
OLDSMOBILE CHEVY II
APSKATĀMI MŪSU JAUNAJĀS SKATES TELPĀS.
Tagad izdevīgākais laiks iegādāties pagājušā gada automašīnas par pazeminātām cenām.
ROBERTSON MOTORS 1515 DANFORTH AVE., TORONTO
Sazinieties ar mūsu firmas latviešu pārstāvi Hans PLAUDE Tel. HO 6-1131

ET PASI SAVUS IPAŠUMUS!

Lawrence: Atsevišķs 5 istabu dubultkie- ar izbūvētu pagrabu. Ļoti labā stāvoklī.

ALVINIEKIEM UZ 6 GADIEM UZ AS LIELĀ IZVĒLE VISĀ PILSĒTĀ.

SARĪKOJUMU KALENDĀRS

TORONTO

17. oktobrī — pl. 8. vakarā DV namā — Pēteŗa Aigara vakars. Rakstnieka priekšlasījums un jaunākie darbi.

18. oktobrī pl. 7 vakarā DV namā bijušā 3. Jelgavas kājn. pulka 50 gadu dibināšanas atceres sarīkojums.

18. oktobrī — pl. 7 vakarā Latviešu namā — TLMM kluba sezonas atklāšanas balle.

19. oktobrī pl. 6 vakarā — DVTK izrādīs lugu „Spoku vilciens" Latviešu namā.

No 24. oktobŗa — 2. novembrim tēlnieka Kopmaņa mākslas darbu izklāstījums Sv. Jāņa draudzes baznīcas telpās.

24. oktobrī — TLB inženieŗu un techniķu kopas balle plkst. 8 vak. Inn on the Park.

25. un 26. oktobrī — Latviešu namā Kanadas latviešu teātŗa Toronto ansamblis izrādīs Māras Zaļāskalnes „Gandarījums" V. Pukata režijā.

26. oktobrī — pl. 3 pp. Walmer Road baznīcā Toronto baptistu draudzes 18. gadasvētki. Piedalīsies no ASV Bukskauntijas dr. koris un solisti un māc. Fr. Čukurs.

30. oktobrī — pl. 8 vakarā Latviešu namā pirmais Pārdomu vakaŗs par reliģiski-psiholoģisku tematu „Kā cilvēks var noturēties vesels neveselā pasaulē?" Māc. R. Ekšteins.

1. novembrī — plkst. 7 vak. Latviešu namā latviešu kaŗa veterānu-strēlnieku groziņu vakars ar priekšnesumiem un mantu izlozi.

1. nov. — pl. 7.30 DV namā DV Toronto nodaļas gadasvētki ar balli.

2. nov. — pl. 4 pp. DV namā kaŗavīru daudzinājums.

6. novembrī pl. 8.30 vakarā Toronto latviešu koncertapvienības koncerts: Uga Grants — klavieres, Unitarian church auditorijā, 175 St. Clair Ave. W.

8. novembrī pl. 7.30 vakarā — tradicionālā Preses balle Casa loma pilī, Austin Terrace.

9. novembrī pl. 12 dienā — LPB Kanadas kopas 20 gadu jubilejas akts un rakstnieku cēliens Latviešu namā.

No 16. novembŗa — 23. nov. Antona Zvidŗa gleznu un skulptūru izstāde DV namā.

9. novembrī — plkst. 4 pēcp. Latviešu namā Gaujas gaidu vienības Mārtiņu vakars.

22. novembrī Eaton auditorijā — Latvijas valstssvētku akts plkst. 7. vakarā.

6. decembrī — pl. 7 vakarā Parkdale Collegiate — Dainas koŗa 20 gadu pastāvēšanas koncerts.

15. janvārī pl. 8.30 vakarā Toronto latviešu koncertapvienības koncerts: Kārlis Bauers—Zemgalis — bass - baritons, pie klavierēm Edīte Timermane, Unitarian Church auditorijā, 175 St. Clair Ave. W.

26. februārī pl. 8.30 vakarā Toronto latviešu koncertapvienības koncerts: Uldis Baumanis — vijole, pie klavierēm Džana Bat tipaglia, Unitarian Church auditorijā, 175 St. Clair Ave. W.

2. aprīlī pl. 8.30 vakarā Toronto latviešu koncertapvienības koncerts: Irma Kurme — soprāns, pie klavierēm Vera Leinvēbere, Unitarian Church auditorijā, 175 St. Clair Ave. W.

KIČENERA — VOTERLO

DV Kičeneras - Voterlo nodaļas gada svētku sarīkojums, š. g. 11. oktobrī, plkst. 7 vak. Un gāru kluba telpās, 3 jūdzes ziemeļos no Hespelleras (pie Waterloo-Wellington aerodroma). Programmā priekšnesumi, spēlēs E. Zakuļa deju kapella.

ie modeļi
VELLE
O
EVY II
ES TELPĀS.
pagājušā gada
m cenām.
TH AVE., TORONTO
HO 6-1131

LATVISKAS ROTAS
DIMANTI — PULKSTEŅI
Zeltkales
Aldonas ĶIVLENIEKS
VEIKALĀ UN DARBNĪCA 964½ Bloor St. W. Toronto 4
Ont., tālr. 533-2837.

Kanadas DAUGAVAS VANAGU nams
125 Broadview Ave., Toronto 250. tel. 465-5225
Piedāvā banketzāli sarīkojumiem, iesvētībām, kristībām, dzimšanas dienu jubilejām par jaunām cenām.
Pieprasiet telefoniski 465-5225
„Jautrais Odis"
DAUGAVAS VANAGU KLUBS
JŪS GAIDA CIEMOS
Atvērts no pirmdienas līdz ceturtdienai
no plkst. 6 — 12 naktī. Piektdienās un sestdienās atvērts no plkst. 12 dienā.
Uz redzēšanos JAUTRAJĀ ODĀ!

ROSAR-MORRISON FUNERAL HOME LTD.
TELEPHONE 924-1408 • 467 SHERBOURNE STREET, TORONTO 5 ONTARIO
RŪPĪGA UN SMALKJŪTĪGA
APBEDĪŠANAS CEREMONIJU
IZKĀRTOŠANA

JAUNI, UZLABOTI — labāki nekā nauda
DĀVANU CERTIFIKĀTI UZ LATVIJU
OFICIĀLI — PILNĪGI GARANTĒTI
JAUNĀS PAZEMINĀTĀS CENAS

Vneshposyltorgs tagad drastiski samazinājis cenas visām precēm, — tās tagad ir spēkā. Tas nozīmē, ka piederīgie par dāvanu certifikātiem, un tikai par tiem, varēs iegādāties daudz vairāk preču kā jebkad. Jūsu piederīgie to jums apliecinās.

Sūtījumiem nākotnē jāpieskaita 25% komisija. Ar šo piederīgie SAŅEMS DAUDZ VAIRĀK PREČU KOPSUMMĀ NEKĀ IEPRIEKŠ.

Tādēļ šis ceļš ir izdevīgākais sūtot DĀVANU CERTIFIKĀTUS nevis naudu, par kuŗu nesaņem pilnu vērtību. Mazākā summa, ko varat sūtīt, ir US $50.00, bet neaizmirstiet pieskaitīt 25% izdevumiem un komisiām. PIE MUMS LĪDZ ŠIM VAIRĀKI TŪKSTOŠI JAU PASŪTINĀJUŠI DĀVANU CERTIFIKĀTUS saviem piederīgiem caur **INTERTRADE EXPRESS CORP.** un ar jauno izkārtojumu jūsu piederīgie būs vairāk apmierināti nekā iepriekš. Tāpēc sagādājiet saviem piederīgiem prieku un pasūtiniet DĀVANU CERTIFIKĀTUS.

Tāpat mēs turpinām pasūtinājumu pieņemšanu MOSKVITCH automašīnām līdz krājumi būs izbeigušies.

Pasūtiniet tagad un TIKAI CAUR

INTERTRADE EXPRESS CORP.
125 East 23rd. Street, New York, N. Y. 10010

Pieprasiet mūsu jauno cenrādi ar pilnīgu informāciju par DĀVANU CERTIFIKĀTIEM un sainīšu sūtīšanu.

KAS? KUR? KO? TORONTO

OLD COUNTRY DELICATESSEN
2800 Dundas St. West, pie Keele, tālr. 769-8640
Emilija un Georgs DUMPE

LABIETIS
Laikraksts latvietībai Nr. 37 iznācis.
Saturā: Dr. A. Spekkes, E. Brastiņa, A. Brastiņa un citu raksti.
Dabūjams Kanadā pie A. A. Kopmaņa, 19 Millbrook Cr.
Toronto 6, Ont.

UNO MANKIN REALTOR
KONST. KĀRKLIŅŠ
392 Danforth Ave., Toronto 6
Birojā HO 1-1114, mājās 691-3873

ALFRED
STIKUTS
REALTOR
A. STIKUTS, FRI.
Diplomēts Kanadas Realtoru Institūta biedrs
2889 Dufferin St., Toronto, 789-2611
1363 Wilson Ave., Downsview, 248-6161
1851 Lawrence Ave. E. Scarboro. 752-1770

BROADVIEW DELIKATEŠU VEIKALS
105 DANFORTH AVE. (pie Broadview).
Tel.: HO 5-9905. AUSMA MIĶELSONS.

Ādolfa Kristapsona gaļas
un desu veikals - darbnīca
1095 QUEEN ST. E. 466-5152

PAVASARA LE 1-7353
delikatešu veikals un konditoreja
361 RONCESVALLES AVE. Īpašnieks ST. ČUKULS

8
KRĀSU UN MELNBALTĀS FILMAS
■ attīstīšana ■ palielinājumi ■ dupliķāti ■
■ citi darbi ■ izcilas kvalitāte ■ atlaide ■
BENJAMIŅA FILMU LABORATORIJA
247 Richmond St. E., Toronto 2, Ont.
Tel. 363—6496

AUSTRA ŠMITS
DĀMU FRIZIERSALONS
737 Bloor St., W., pie Grace, Toronto. LE 5-6792

BB
apdrošināšana plus
VALD. BEBRIS
1658 Victoria Park Ave. Scarboro
Tel. 759-0266

ZIGFRĪDS ART POTTERY
ZIGFRĪDS JURŠEVSKIS
KERAMIKAS DARBNĪCA - SALONS
1425A BLOOR ST., W., TORONTO. TEL. LE 6-6133
Vienu bloku uz austrumiem no Dundas West pazemja pieturas
Piedāvā LATVISKU, MODERNU KERAMIKU un citas LIETIŠĶAS MĀKSLAS ZŅTRADĀJUMUS.
• Turpat dabūjami BILŽU LOGATI. •

Weston
IZĪRĒJAMS
2 istabas tautiešiem.
Zvanīt no pl. 5—9 vakarā
763-2578

NOTĀRS
OSKARS PERRO
pieņem klientus katrā laikā
iepriekš pieteicoties pa tālr.
LE 5-5555, Toronto

AUSEKLIS
JANSONS
Tālr. 481-8515
2110 Yonge St.,
Toronto 7
Mēbeles, aizkari, grīdsegas, mēbeļu pārvilkšana.

SPECIĀLI SVĒTKIEM uz LATVIJU

Ar samaksātu muitu un sūtīšanas izdevumiem. Saņēmējam nav nekas jāmaksā.

	US$
40 m. balto kviešu miltu	30.70
40 m. cukura	32.00
40 m. rīsu	35.60
20 m. tauku	32.50
10 m. bekona	26.00

SPECIAL Nr. 1 ..... 38.50
10 m. tauku, 10 m. balto kviešu miltu, 10 m. rīsu, 10 m. cukura.
GIFT BASKET 45.00
1,25 m. grauzdētas kafijas, 1,25 m. Holandes kakao, 1,25 m. piena pulvera, 2,25 m. žāvēta bekona, 1,25 m. žāv. šķiņķa, 1,25 m. šveices siera, 1,25 m. sviesta, 2,25 m. rīsu, 2,25 m. cukura, 1,25 m. medus, 1,25 m. marmelādes, 1,25 m. žāvētu augļu, 1,25 m. makaronu, 0,25 m. piparu un 10 paciņas pudiņa pulvera.
ITALIJAS NAILONA LIETUSMĒTEĻI
Kungu vai dāmu, visu lielumu. Tumši zili, tumši zaļi un tumši brūni. 2 gab. $39.30
ZĀBAKI ..... $ 46.00
2 pāri vislabākās kvalitātes kungu vai dāmu ielas zābaki, ļoti stipri, melni vai brūni.
DĀMU ZIEMAS
ZĀBACIŅI $31.00
Moderni, ar vai bez saitēm, labākās teļādas ar aitādas oderīti, ļoti izturīgi un silti. Melni vai brūni.
KUNGU ZIEMAS
ZĀBACIŅI $33.50
Saišu teļādas zābaki ar siltu aitādas oderi un starpzoli, ļoti silti un izturīgi. Melni vai brūni.
DĀMU NAILONA
KAŽOKS $99.00
Dāvana visam mūžam — luksa, ļoti silti, tumšbrūni vai pelēki.
PASŪTINIET TAGAD TIKAI CAUR
INTERTRADE EXPRESS CORP.
125 East 23rd. Street
NEW YORK, N. Y. 10010
Pieprasiet mūsu jaunāko cenrādi, kā arī pilnīgu informāciju un noteikumus par sainīšiem.

Jānis Lipiņš

dzimis 1903. gada 13. janvārī,
miris 1969. gada 28. septembrī, Toronto.

Sv. Jāņa ev.-lut. latviešu draudzes Toronto
PALĪDZĪBAS FONDS

Daugavas Vanagu Teātris Kanadā
izrādīs svētdien, 19. oktobrī, pl. 6 vakarā Latviešu nama teātŗa zālē
Arnolda Ridleja komēdiju 3 cēlienos

Spoku Vilciens

Režisors: Dzintars Pūpēdis. Dekorātors: Valdis Vase.
Speciālie efekti: Irena Kalniņa.
Biļetes iepriekšpārdošanā — DV Grāmatnīcā darba laikā.

Kas ir Baltijas pētījumu veicināšanas apvienība?

Baltijas pētījumu veicināšanas apvienība ir starptautiska bezpeļņas organizācija, radīta objektīvas zinātniskas informācijas iegūšanai Baltijas jautājumos. Tās darbībā paredzēta baltiešu zinātnieku vienošana, konferenču organizēšana, zinātnisku apspriežu izkārtošana domu izmaiņai, kā arī pētījumu rezultātu publicēšana un izplatīšana. Darbības mērķis ir veicināt pētniecības projektu uzsākšanu Baltijas jautājumos. Apvienība informēs sabiedrību par kultūru, zinātni un politiku Baltijas valstīs.

Apvienību nodibināja baltiešu zinātnieki pagājušā gada 1. decembrī Merilandes universitātē ASV, kuŗi tur bija ieradušies uz pirmo Baltijas pētījumu konferenci. Nākdami no daudzām ASV un Kanadas universitātēm, kolledžām un citām zinātniskām iestādēm, šai konferencē tikās panākumiem vainagoti speciālisti dažādās zinātnes nozarēs. Viņus vienoja kopīga interese par Igaunijas, Latvijas un Lietuvas jautājumiem. Pēc referātu noklausīšanās un apspriešanas, šī zinātnieku grupa nolēma, ka pētījumu apmēri Baltijas jautājumos paplašināmi, bet tam nepieciešams organizēts atbalsts. Tādēļ izveidoja organizācijas komiteju, kuŗa definētu radītās Baltijas pētījumu veicināšanas apvienības mērķus, izplānotu tās uzbūvi, izstrādātu statūtus un uzsāktu organizācijas darbību.

Šai organizācijas komitejā darbojās konferencē ievēlētie vēsturnieks Dr. Edgars Andersons (California State College, Sandžozē), filologs Dr. Ivars Ivasks (University of Oklahoma), tautsaimnieks Dr. Gundars Ķeniņš—Kings (Pacific Lutheran University, Takomā), Dr. Jāns Puhvels(University of Californija, Sanfrancisko), ģeoloģu ķīmiķis Dr. Herberts Valdsārs (E. I. Dupont de-Nemours Co.), lietuviešu tautsaimnieks Dr. Pranas Zunde (Georgia Institute of Technology, Atlantā), pilsētu plānotājs Dr. Sigurds Grava (Columbia University, Ņujorkā), lietuviešu vēsturnieks Dr. Bronis Kaslas (Wilkes College, Pensilvēnijā), sociologs Dr. Pēteris Lejiņš (University of Maryland),lietuviešu filologs Dr. F. R. Šilbajoris, Ohio State University) un lietuviešu politisko zinātņu lietpratējs Dr. Stenlejs Vardīss (University of Oklahoma). Komitejā par konsultātīvo locekli pieaicināja speciālistu Baltijas jautājumos Dr. Viljamu Šmalštīgu no Pensilvēnijas universitātes.

Organizācijas komiteja un tās administrātīvais vadītājs Jānis Gaigulis Ņujorkā tagad pabeigusi organizēšanas priekšdarbus. Inkorporācija, locekļu kvalifikācijas noteikšana un turpmākās darbības plānu publicēšana paredzēta vēl šogad. Zinātnieku reģistrācija jau sākusies. Darbības tālākai plānošanai, tāpat pētījumu darba sekmēšanai ar savstarpēju informācijas izmaiņu zinātnieki aicināti pieteikt jau pabeigtos un publicētos pētījumus, kā arī tos, kas vēl manuskriptā. Zinātnieki aicināti arī ziņot par pašreiz veicamajiem pētījumiem, kā arī par darbiem, kas vēl plānošanas stadijā, bet būtu nozīmīgi Baltijas jautājumu studijās.

Reizē ar organizēšanas darbu kārtota arī pirmajā Baltijas studiju konferencē nolasīto referātu publicēšana, kas tagad pabeigta, 50 referātu savilkumus izdodot grāmatā „First Conference On Baltic studies, Summary of Proceedings". Izdevumu rediģējis moderno valodu profesors Oklahomas universitātē un „Books Abroad" redaktors Dr. Ivars Ivasks. Apvienība paredzējusi šīs grāmatas plašu izplatīšanu universitātēm, institūtiem un pētījumu bibliotēkām, tādēļ baltiešu sabiedrība — organizācijas un privātpersonas — aicinātas atbalstīt šo nodomu gan ar tiešiem dāvinājumiem, gan ar norādījumiem, ieteikumiem vai pasūtinājumu pieprasījumiem attiecīgām amatpersonām vai darbiniekiem, piemēram, bibliotēkāriem, fakultāšu dekāniem universitātēs u. t. t. Izplatīšanu iespējams arī sekmēt, nopērkot vajadzīgo eksemplāru skaitu un uzdodot to izsūtīšanu kārtot apvienībai, kuŗa grāmatas nosūtīs norādītajiem adresātiem vai arī pēc apvienības rīcībā esošajiem universitāšu un bibliotēku sarakstiem. Izdevumam ir Kongresa bibliotēkas numurs — 70 - 84210, tā cena 3 dol. Grāmata pasūtināma apvienības birojā: The Association for the Advancement of Baltic Studies, 471 Bay Ridge Ave, Brooklyn, N. Y. 11220, U. S. A. Turpat iesūtāmas arī lūgtas ziņas par zinātniekiem un viņu zinātniskajiem darbiem, kā arī pieprasāmi informācijas materiāli.

Prof. Gundars Ķeniņš—Kings,
Organizācijas komitejas pr-dis

PASMAIDĪŠANAI

„Kas tad izdauzīja jūsu viesu istabas skaisto, lielo logu?" Almai jautā viešņa. „Mans vīrs, šis nožēlojamais glēvulis!" viņa atbild. „Un kā tas notika?" jautā atkal viešņa. „Kad es viņam metu ar puķu vāzi, viņš pieliecās..." sašutusi paskaidro Alma.

☆

Kāds jauns rakstnieks kopā ar sievu ierodas viesībās. Viņai mugurā visu apbrīnota Parīzes modeļkleita. Arī kāds labs paziņa rakstniekam glaimo: „Jūsu kundzes kleita patiešām ir dzejolis!" — Laimīgā apbrīnotās kleitas īpašniece starodama atsaucas: „Daudz vairāk! Desmit dzejoļu, divi romāni un vēl desmit īsstāstu!"

☆

Ināra mazliet apslimusi un iedomājusies, ka būs jāmirst, tādēļ piesauc pie gultas vīru un skumjā balsī saka: „Zvēri, ka mana pēctece nekad nevilks mugurā manas kleitas!" — „Nerunā taču tādas muļķības," mierina vīrs. „Pirmkārt, tu jau pēc dažām dienām būsi atkal vesela, un otrkārt — viņa augumā ir daudz mazāka par tevi."

Kādas muļķīgas sirds piezīmes

(Pārnesums no 6. lpp.)

pat telefona stabs nemet krusta ēnu? Sīka tautas daļa drīkst tos tikai pieminēt vārdos; tie, kas dzimtenē, pat to ne. Tie, kas neapgūlās viņiem blakus, tagad rūgti mētā šautras— gan pelnīti, gan nepelnīti. Vai man arī uzvilkt melnās drēbes un pazemībā pieņemt šodienu? Inkiem atņēma zeltu un pašus iznīcināja, vai tie lūdzās, vai ne.

Man, laikam, nevajadzēja braukt, bet palikt mājās pie savas ikdienas, jeb vismaz savu dumpīgo sirdi tur atstāt. Es tomēr mēģinu saprast, savā šaurajā sieviškīgajā prātā saprast. Mēs esam cita kaluma, spāņi un portugaļi cita. Mūsu zeme ir zaļāka un auglīgāka, mūsu upes un ezeri dzidri, meži lieli un vēsi, mums ir gaiši mati un rāmas sirdis, mēs nealkstam asiņu. Cūku kaujamā dienā vīri dara, kas darāms, bet saimniece ar sarkušām acīm skaļi runā ar meitām un tikpat skaļi darbojas ar traukiem, lai nebūtu jādzird.

Šeit zeme ir sausa, kalni pelēki, augsti un klinšaini. Upes vel sarkanus, zaļus un pelēkus ūdeņus. Tās guļ savās gultnēs kā slinkas, neauglīgas sievas, kas pat savus krastus nespēj zaļus padarīt. Ēnas neatrast olīvu dārzos! Karst zeme, karst asinis. Asinis. Četrus, piecus vēršus upurē pāris reižu nedēļā katrā lielākā pilsētā, lai redzētu asinis. Bērnus ņem līdz. Tie pierod ātri. Ko tādā zemē var darīt? Apjozt zobenu un iet meklēt, kur kas labāks! Varbūt es viņus saprotu. To pašu pauž viņu dejas un dziesmas — gruzdošu, apslēptu smeldzi, spēku un kaislību.

Latvietim nav ar tiem nekā kopīga. Mēs varam tikai skatīties platām acīm un pieņemt, ka tas tā ir.

Kādu dienu tvaikonis pāri zili - zaļiem ūdeņiem mūs pārved uz otru krastu — Maroku. Cits kontinents, cita pasaule. Daba līdzīga, cilvēki citi. Tos nemērīt ar mūsu mēriem! Sievas iet aizklājušās un vīri feskās, darba lops ir ēzelis un kamielis. Dažas labas pilsētas daļas vēsture sniedzas atpakaļ līdz pasaku vecumam, bet valsts ir jauna, vēl tikai nepilnus 15 gadus! Katrā pilsētā ir Brīvības iela un Muhameda V iela, — tas ir vārds, kas saistās ar brīvības iegūšanas laiku. Kaut kur gaisā ir tā pati elpa, kas kādreiz mūsu zemē. Gids stāsta par pagātni (atkal tie paši vārdi: romieši, arabi, spāņi, franči) un lepni rāda tagadni. Iekaŗotāji jau vairāk nēmuši nekā devuši. Tā tas visur. Arī zemē pie Baltijas jūras. Tagad marokieši pašl plāno, ceļ un bauda sava darba augļus. No Atlasa kalniem tiek novadīts ūdens, un milzīgi apgabali ir kļuvuši auglīgi. Jaunās pilsētu daļas ir ar skaistiem namiem, plašām ielām un ziedošiem krūmiem. Šai zemē man elpa ir brīvāka.

Apūdeņotos rīsa laukos staigā pa stārķam, kas nav paguvis tikt citiem līdz uz ziemeļiem. Gids saka, ka ziemās to te sot bariem, kur tie paliekot vasarās, viņš nezinot. Es zinu, es zinu! Tie laižas uz Mežingām un Aizpuriem, ja vēl to ligzdas turas uz veco saimnieku uzvilktajiem riteņiem. Vai, varbūt, pat savilkti jauni? Viņi vēl drīkst laisties uz savu dzimteni. Jocīgi ir ar to dzimteni. Tā tas putnam, tā cilvēkam. Starp Marakešu un Fezu ceļmalā gana savus lopus laudis no Sahāras, jo tur pašreiz nav barības, bet cik tur tās vispār? Tikko nāks ziema, tie dosies pāri kalniem atpakaļ, kur viņi jūt savu isto vietu.

Mūsu ceļā vistālāk uz dienvidiem un vistuvāk Sahāras tuksnesim ir sarkana pilsēta palmu oazes vidū — Marakeša. Sarkana, tāda pati kā Sahāras smilts, kuŗas samums tai šad tad nes pāri. Kāds karstgalvis te bija iedomājies meklēt Ziemeļzvaigzni. Velti. Tās te nav. Te ir cita — piķa melna debess un citas zvaigznes. Ziemeļzvaigzne ir aizgrimusi aiz vīna pagrabu un Zodomas un Gomoras mūriem un pašreiz mērcējas ziemeļu ezeros, ne šīs pilsētas viesnīcu peldbaseinas.

Vai citiem manas ceļotāju grupas biedriem ir līdzīgas asociācijas? Nezinu. Šad tad esmu samulsusi. Dauz runā par naudu, pirkumiem un vīnu šķirnēm. Mēs visi esam nākuši no Latvijas lauku sētām, zvejnieku ciemiem, mazpilsētām vai Rīgas trīsistabu dzīvoklīšiem, bet tagad Amerikas klimatā pārtapuši un ēdamtelpā ar dedzīgu centību dzenājam vienu vienīgu iekļūdušu mušu, jo tā var uz mūsu šķīvja atnest baciļus...

Ziemeļzvaigzne, velti tevi meklēt.

Es gribu mājās! Mājās? Kur...

Alma Zichmane

AG ROTAS
A. GUGĀNS
ZELTKALIS
Latviskas rotas bagātīgā krājumā sudrabā un zeltā.
Darbnīcā — 25 Moccasin Trail, Don Mills, Ont., tel. 444-4033

A. EGLĪTIS — TV RENTAL

17" — $ 8.- mēnesī
21" — $ 9.- mēnesī
23" — $10.- mēnesī

161A Roncesvalles Ave., Toronto, tel. LE7 -1401

SPORTS

NOSKAIDROTI MEISTARI VOLEJBOLĀ

Kanadas latviešu meistarsacīkstes volejbolā 27. septembrī Toronto piedalījās 2 sieviešu un 4 vīriešu vienības, pēdējām sacenšoties pēc divu zaudējumu sistēmas.

Ciņā par sieviešu meistartitulu tikās vecvecie pretinieki — Toronto LSK un Hamiltonas Sparta. TLSK sastāvā spēlēja Z. Endzeliņa, J. Dobele, V. Viškere, V. Ādmine, A. Alberta, J. Krūmiņa, B. Skujiņa un M. Grebže, bet Spartu pārstāvēja V. Šūlmane, M. Leja, E. Leja (māte un meita), L. Morusa, H. Richtere un M. Žulpa. Ja spēles sākums bija vienlīdzīgs, tālākajā gaitā torontietes izrādījās pārākas un uzvarēja 1. setu ar 15—11. Vēl lielāks TLSK pārākums paudās 2. setā, it īpaši sākumā, bet beigu daļā Hamiltona uz brīdi saņēmās un spēja savā kontā ierakstīt 11 punktus, taču tomēr zaudēja. 3. setā Spartas spēle pajuka, TLSK uzvarēja ar 15—5, iegūstot atkal Kanadas latviešu volejbola meistara godu.

Vīriešu sacensības ritēja saistošāk nekā varēja gaidīt. Arī zaudētāju vienības brīžiem parādīja labas kvalitātes volejbolu, bieži tikai mazām kļūmītēm pelnītā punkta vietā liekot to zaudēt. Atsevišķo sacensību rezultāti nebūt neraksturo spēles kvalitāti un cīņas garu.

Jāatzīst gan, ka pirmajā sacensībā Toronto LSK spēlēja pārāk nedroši un bija it kā nobijies no meistarvienības Spartas, smagi zaudējot pirmo setu, bet 2. seta sākumā torontiešiem gan izdevās uz brīdi panākt 6—4 vadību, taču tad atkal paudās noteikts Spartas pārākums, kura uzvarēja spēli ar 15—2, 15—6 rezultātu. Spartā spēlēja O. Šustiņš, M. Žulps, J. Vilmanis, A. Richters, L. Eichvalds, R. Priedītis, I. Leja un J. Ozols, bet TLSK — M. Siliņš, J. Krastiņš, V. Dreimanis, A. Alberts, V. Treiguts, J. Hausmanis un L. Hābs.

Otrā spēlē labi saliedētā Montrealas LSK vienība tikās ar Toronto YMCAs sešnieku, kura jaunie spēlētāji studiju dēļ izkaisīti pa vairākām pilsētām un bija pirmo reizi kopā tikai sacīkšu dienā. Spēle tomēr izvērtās spraiga, un Montrealai katrs punkts bija jāiegūst grūtā cīņā, lai panāktu 15—10, 15—7 uzvaru. Montrealas LSK kļuvusi par teicamu vienību, vienādi labu kā aizsardzībā, tā uzbrukumā; salīdzinot ar sniegumu pagājušajā gadā tā ievērojami progresējusi. YMCA spēlētāji individuāli brīžiem bija labi, bet trūka saprašanās. Reizēm ļoti teicams uzbrukumā bija slaikais Plampe.

Sevišķi saistoša bija Toronto LSK un YMCAs tikšanās. Abas vienības izrādījās spējās līdzvērtīgas. 1. setā YMCA likās nedaudz labāka un to uzvarēja, bet 2. setā notika „starpgadījums", YMCAi iedomājoties, ka ir 3 punktu vadībā, bet protokols rādīja 3 punktu „deficītu", kas sagrāva YMCAs nosvērto spēles veidu, liekot setu zaudēt. Pēdējā seta sākumā saskaņotāku spēles veidu parādīja TLSK. YMCA gan daudzreiz prata atņemt pretiniekam servi, bet sīku kļūmju dēļ nespēja iegūt punktus. Uzvarēja TLSK 13—15, 15—5, 15—7 rezultātu. TLSK sastāvā lieliski spēlēja „seniors" Alberts. Patīkami bija vērot, ka Treiguts darbojās bez kļūdām un šoreiz necentās būt efektīvs. Tas atmaksājās un palīdzēja vienībai gūt punktus. Dažas Treiguta gremdes nāca īstā reizē un vietā. Teicams spēks kļuvis Siliņš, arī pārējie spēlētāji deva labāko. YMCAs virknējumā spēlēja A. Rāva, A. Plonis, A. Korms, E. Pilskalnietis, V. Ziediņš, I Plampe, U. Lote un A. Ozoliņš.

Nākošajā spēlē Montrealas LSK sešniekam nācās cīnīties ar visu spēku, lai uzvarētu šai spēlē sevišķi teicamo Toronto LSK. Montrealieši spēli uzsāka mazliet pavirši, torontieši īsā laikā spēja atrauties un likās, ka Montrealai būs jāzaudē. Taču pie rezultāta 14—9 Toronto labā Montreala sāka spēlēt ārkārtīgi uzmanīgi un setu negaidīti vēl uzvarēja. Spēles turpinājums gan bija samērā izlīdzināts, bet ne vairs tik „drausdīgs" montrealiešiem, kas uzvarēja ar 17—15, 15—13 gala rezultātu. Montrealas sastāvā bija Kalniņš, Spurmanis, Caunītis, Kaniņš, Ribakovs, Klaiše un Miķelsons.

Saistoša izvērtās arī Montrealas LSK un Spartas spēkošanās. 1. setā labi spēlējošie montrealieši bija pāris reižu 3 punktu vadībā, taču Spartas rutīna nodrošināja tai uzvaru. 2. setā efektīvi sāka darboties Spartas uzbrukums, panākot 8—2 vadību, taču Montreala iedzina, izlīdzinot rezultātu uz 9—9. Spēles tālākajā gaitā dominēja atkal Sparta un uzvarēja ar 15—10, 15—11.

Finālā Hamiltonas Sparta ar Montrealas LSK spēkojās otrreiz. MLSK panāca 12—10 vadību, bet Sparta uzmanīgā spēlē setu tomēr nodrošināja sev. 2. setā Montrealai klājās daudz grūtāk, un Sparta ieguva meistartitulu ar 15—12, 15—9 uzvaru.

Ž. Zentiņš

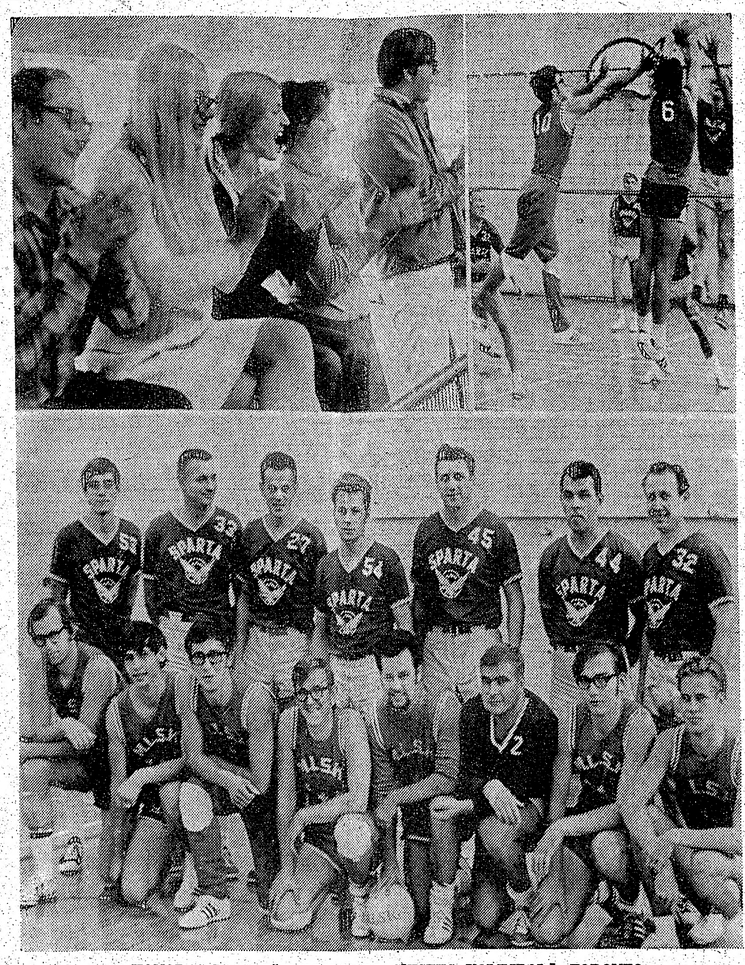

KANADAS LATVIEŠU MEISTARSACĪKSTES VOLEJBOLĀ TORONTO

Augšā pa kreisi: No Montrealas atbraukuši skatītāji aizrautīgi uzmudina savas vienības spēlētājus; no kreisās — Juris Agrums, Daina Lukstiņa, Lita Kochrēna, Izolde Spurmane un Jānis Mateuss — Augšā pa labi: Spēles moments no Montrealas un Hamiltonas spēkošanās; šaipus tīkla par bumbu cīnās montrealieši P. Miķelsons (Nr. 10) un J. Kaniņš (6), bet otrā pusē hamiltonietis M. Žulps. — Apakšā: Meistarsacīkšu sekmīgākās vīriešu vienības; priekšā Montrealas latviešu sporta kluba spēlētāji (no kreisās) J. Mazulis, G. Klaiše, P. Miķelsons, A. Caunītis, J. Surmanis, V. Kalniņš, J. Kaniņš un G. Ribakovs, kas ieguva 2. vietu, bet aizmugurē meistarvienība Hamiltonas Sparta — J. Ozols, A. Richters, J. Vilmanis, M. Žulps, L. Eichvalds, R. Priedītis un O. Šustiņš.

Foto: J. Liģers

Kizingers gatavs pāriet opozicijā

DOMSTARPĪBAS TOMĒR RADUŠĀS BRĪVAJOS DEMOKRATOS, KAS VAR IZJAUKT BRANTA CERĪBAS KĻŪT PAR KANCLERU

Rietumvācijā visu nedēļu pēc bundestāga vēlēšanām turpinājās „zirgu mīšana" starp sociāldemokrātiem un brīvajiem demokratiem par koalīciju jaunajā parlamentā un ministru portfeļiem. 3. oktobra naktī, tūlīt pēc vienošanās ar brīvajiem demokratiem, Brants paziņoja valsts prezidentam Heinemanam, ka sastādīs jauno valdību, par kuŗu bundestāgs nobalsos 20. oktobrī. Brants piedāvājis brīvo demokratu vadītājam Šēlam ārlietu ministra posteni un vicekanclera amatu. Bez tam brīvajiem demokratiem apsolīti vēl vismaz 3 citi ministru amati jaunajā kabinetā, kas mazajai 30 locekļu frakcijai, kuŗa vēlēšanās cietusi jūtamus zaudējumus, tiktikko iekļūstot parlamentā un tā izglābjoties no politiska bankrota, dos tās spēkam neatbilstošu varu jaunajā Rietumvācijas federālajā valdībā. Bet brīvie demokrati apzinās savu politisko svaru jaunajā bundestāgā spēku samērā starp 242 kristīgajiem demokratiem un 224 sociāldemokratiem, jo tur valdības atslēgu savās rokās. Tādēļ viņu prasības ir lielas.

Tomēr Branta un Šēla koalicijai vēl jāpārkož kāds ciets rieksts. Tas ir bijušais brīvo demokratu partijas vadītājs Mende, kuŗš 3. oktobrī kopā ar 3 citiem partijas biedriem atturējās, kad brīvo demokratu frakcija balsoja par koalīciju ar sociāldemokratiem, lai Brants kļūtu par kancleru nākošajiem 4 gadiem. Ja Mende savu nostāju nemainīs, koalicija gūs tikai vienas balss pārākumu pār opoziciju un turēsies „uz naža asmens", kas var viegli pārgriezt tievo diedziņu, kuŗš saista Brantu ar Šēlu. Ļoti viegli iespējams, ka tādā gadījumā Kīzingers spēj atvilināt no brīvajiem demokratiem vai pat sociāldemokratiem kādu „šaubīgo", lai koalicija izjuktu, kaut jau apzīmējis sevi par opozicionāru un kādā televīzijas raidījumā izteicies: „Es nebīstos būt opozicijā." Brīvo demokratu vadītājs Šēls tomēr pārliecināts, ka Mende savu nostāju mainīs un ar savu „frakciju frakcijā" pievienosies koalicijai, tā dodot tai 5 deputātu vairākumu, jo Mende vienmēr esot balsojis kopā ar vairākumu, bieži mainot domas pēdējā minūtē. „Skriešanās ar kavēkļiem" tomēr sākusies, un neviens nav drošs, ka ceļā negadīsies kāds klupšanas akmens, no kuŗa izraisīta kritiena Brants var arī nepiecelties. Kristīgie demokrati Rietumvācijā valdījuši nepārtraukti 20 gadu, tādēļ vācu tautai, kuŗas gribu, kā to rāda vēlēšanu iznākums, neizteic jaunā Branta-Šēla koalicija, grūti saprast kristīgo demokratu aizspiešana opozicijā. Vāciešu absolūtais vairākums nesolidārizējas ar brīvajiem demokratiem, kuŗi, pateicoties parlamentārās iekārtas nepilnībām, pašreizējo spēku samēru jaunajā bundestāgā izmanto savām politiskajām interesēm kā vismazākā tautas pārstāvētāja grupa.

Kāda ir paredzamā Rietumvācijas jaunā kanclera Branta privātā un politiskā seja? Politiskās dzīves analizētāji saka: „Ja Vilijs Brants nebūtu sociālists, viņš sen jau būtu bijis Rietumvācijas kanclers, bet — tad viņš nesauktos Vilijs Brants, ja nebūtu sociālists."

Jewry delegācija Gromiko vizītes pirmajā dienā griezās pie Kanadas ārlietu ministra ar lūgumu apellēt pie Pad. savienības valdības atļauj žīdiem atstāt savas dzīvesvietas un apvienoties ar saviem ģimenēm ārpus Pad. savienības, iesniedzot Šarpam petīciju ar 10.000 žīdu studentu parakstiem, kas iestājās par žīdu tiesībām Pad. savienībā.

Piezīmējams, ka Brants savu pašreizējo vārdu pieņēmis vēlāk, jo piedzimis 1913. gadā kā Herberts Kārlis Frāms, veikala kalpotājas ārlaulības dēls. Viņš pieslējās komūnistiem, Hitlera laikā meklēja patvērumu Norvēģijā, kļuva sociāldemokrats, mainīja vārdu un pēc otra pasaules kara atgriezās Vācijā.

Viņa dzīves un darbības posmus apskatot tuvāk, atzīmējams, ka grūto bērnību Brants pavadīja Baltijas jūras ostas pilsētā Libekā, jau padsmitnieka gados kaudamies ielās ar vācu nacionālajiem jauniešiem, bet 19 gadu vecumā rakstot sociālistiskajos laikrakstos asus rakstus pret nacionālsociālistu kustības pieaugšanu Vācijā. Kad Hitlers pārņēma varu, Brants zvejas laivā pārbēga uz Norvēģiju, pieņēma tās pavalstniecību un pelnījās kā žurnālists, bet pēc 3 gadiem „ieslīdēja" atpakaļ Vācijā, cīnoties pret hitleriešiem un kādu laiku slepeni sadarbojoties arī ar sociālistu Līberu, kuŗu vēlāk notiesāja. Brants no nāves izglābās tikai par mata tiesu, aizbēgot atpakaļ uz Norvēģiju. Skandinavijas laikrakstu uzdevumā viņš kā korespondents devās uz Spāniju rakstīt par turienes pilsoņu karu. Īsi pēc viņa atgriešanās jaunajā „tēvzemē" Vācija okupēja Norvēģiju un meklēja Brantu, bet viņš jau bija „pārvērties' par norvēģu karavīru un iekļuvis gūstekņu nometnē, no kuŗas viņu atbrīvoja kā „nekaitīgu". Tagad Brants aizbēga uz karā neitrālo Zviedriju.

Pēc kapitulācijas Brants atkal atgriezās Vācijā, vispirms kā norvēģu reportieris Nirnbergas starptautiskajā kara tribūnālā, kur par kara noziegumiem tiesāja vācu nacionālsociālistus, bet vēlāk bija preses atašejs Norvēģijas militārajā misijā Berlīnē. Še Brants izšķīrās par palikšanu Vācijā, atzīdams, ka „labāk būt vienīgajam īstajam demokratam Vācijā nekā vienam no daudzajiem Norvēģijā, kur katrs pazīst demokratiju". Skandinavijā aizvadītie 12 gadi bija remdinājuši Branta kraso sociālismu, viņš atguva Vācijas pavalstniecību, kļuva par mēreno sociāldemokratu vaditāju, izvirzījās avien vairāk sociāldemokratu partijā un 1957. gadā kļuva Rietumberlīnes lielvecākais, „stāvot un krītot" par pilsētas brīvību un bieži bez sazināšanās ar Vašingtonu, Parīzi un Londonu aizstāvot Rietumberlīnes tiesības pret Pad. savienības uzmācību. „Mēs neļausim sevi cepināt uz lēnas uguns." viņš uzsvēra un nonāca asā personīgā konfliktā ar Austrumberlīnes sociāldemokratu Fridrichu Ebertu, kuŗš pazobojās par viņa izcelsmi. „Labi, es esmu dzimis bastards, bet tu esi sevi par tādu pataisījis!" atcirta Brants Ebertam. Kad Erhards zaudēja kanclera amatu un viņa pēcnieks Kīzingers izveidoja koaliciju ar sociāldemokrātiem, Brants kļuva Rietumvācijas vicekanclers un ārlietu ministrs šīs koalicijas valdībā, izvērsdamies par mērenu viduscļa sociālistu, apmeklējot arī protestantu baznīcu. Viņš divas reizes devies laulībā. Pirmā laulība šķirta 1946. gadā, bet 2 gadus vēlāk Brants apprecēja norvēģu žurnālisti Rutu Hansenu. Viņš ir 3 dēlu tēvs, no kuŗiem viens izveidojies par kreiso studentu radikālistu. Kad šis dēls nonāca nepatikšanās ar policiju, kuŗa to arestēja, Brants tikai noteica: „Lai viņš pats izmēģina, kas labs un kas ļauns."

Olafs Palme kļūst Zviedrijas ministru prezidents

Kā jau ziņots, pēc 23 gadu darbības parlamentā no amata atteicies Zviedrijas ministru prezidents Tage Erlanders, aizejot pensijā. Par jauno valdošās sociāldemokratu partijas vadītāju tagad izraudzīts, kā bija paredzams, līdzšinējais izglītības ministrs Olafs Palme, kas reizē ar to kļuvis arī Erlandera aizstāja jējs ministru prezidenta amatā. Viņš ir gados visjaunākais ministru prezidents Zviedrijas vēsturē, ar tikai 42 dzīves gadiem ieņemot šo augsto posteni. Palmes karjera nostiprinājās, kad Erlanders viņu 1963. gadā iecēla par savu personīgo asistentu. Tikko Palme kļuva par izglītības ministru, viņš kopīgi ar Ziemeļvietnamas sūtni Maskavā marsēja pa Stokholmas ielām pretamerikāniskā demonstrācijā.

Palme guvis izglītību ASV, studējot ekonomiju un politiskās zinātnes Kenjonas kolledžā Ohio un pelnījis iztiku, strādājot par 60 centiem stundā. Pēc akadēmiskā grada iegūšanas 1948. gadā Palme „ar ikšķi" apceļoja 34 ASV pavalstis, tad atgriezās Zviedrijā studēt tieslietas. Palme noliedz, ka būtu pretamerikāniski noskaņots bet tādi gan esot pasi amerikāņi... Viņam nebūtu iebildumu, ja Vašingtona to aicinātu viesoties. Attieksmē uz ASV un Pad. savienību Zviedrijas politika nemainīsoties. ASV apceļošana studiju laikā viņu no „buržuāziskās" izcelsmes pārvērtusi sociālistā. Palme iestājies sociāldemokratu partijā 1952. gadā, bet Zviedrijas valdībā iegāja 1963. gadā.

Līdzšinējais ministru prezidents Tage Erlanders savas amata pilnvaras noliek 14. oktobrī.

Kanadas 200 milj. dolaru kviešu darījums

Sarunas ar Gromiko centrējās viņa apmeklējuma laikā Otavā galvenokārt tirdzniecības jautājumos, ar uzsvaru uz Kanadas kviešu pārdošanu. Gromiko apstiprināja, ka Pad. savienība iepirks vēl 133 milj. bušeļu Kanadas kviešu par apm. 200 milj. dolaru, saskaņā ar 1966. gada līgumu, kuŗa termiņš notecēja šāgada jūlijā. Apspriede starp Kanadas kviešu tirdzniecības pārvaldi un Pad. savienības iepirkšanas aģentūru „Eksporthļeb" paredzēta oktobŗa beigās, kad izlīdzinās līdzšinējos kviešu darījumus un pārrunās turpmākos iepirkumus. Saimnieciskajās sarunās ar padomju delegāciju piedalījās Kanadas tirdzniecības ministra aizstājējs un ministrs bez portfeļa Lengs, kuŗš ievēlēts parlamentā Saskačevanas kviešu audzētāju provincē un piedalās Otavas valdības kviešu tirdzniecības jautājumu kārtošanā, lai paceltu to pārdošanu. Otavas „Country Club" telpās 2. oktobrī padomju ārlietu ministram arī bija rīkota pieņemšana, lai sāktu otru cēlienu sarunās par Kanadas kviešu pārdošanu. Kāds uzņēmums, kuŗš nākošajā dienā bija publicēts kanadiešu presē, rādīja abu ārlietu ministru sirsnīgo sasmaidīšanos šai Otavas klubā, kuŗā bija redzama arī Gromiko dzīvesbiedre punktainā tērpā ar elkoni iekārtu rokas somiņu. Kopš bijušais Kremļa valdnieks Hruščovs iesāka ceļojumos pa kapitālistiskajām valstīm vadāt līdz savu sievu, viņa piemēram sekojuši arī pārējie Maskavas varasvīri.

Gromiko vizītes laikā, jau sākot ar viņa ierašanos, rosīga rīkošanās notikusi arī ārpus oficiālo apspriežu telpām un pieņemšanām kluboss, daļai Otavas parādot Maskavas viesim arī citādas izjūtas. Pie parlamenta ēkas rīta cēlienā bija sapulcējies demonstrantu bars, kas kaitināja Gromiko ar Maocetunga bildi, un nesa plakātus ar pretpadomju saukļiem. Kāds plakāts apzīmēja Gromiko par „padomju imperiālistu aģentu". Šai sakarā kāds demonstrants, Roberts Kruize no Torontō, žurnālistiem paskaidroja: „Gromiko nav komūnists, bet padomju imperijas pārstāvis." Pusdienu laikā grupa demonstrantu savukārt sapulcējās pie „Chateau Laurier" restorāna, kuŗā senātors Martins rīkoja pateicības dineju padomju ministram par parādīto viesmīlību 1966. gadā Maskavā, kad Martins bija Gromiko viesis. Organizācija The Canadian Student Struggle for Soviet

AKTUĀLAIS KANADĀ

☆ RCMP komisārs Viljams L. Higits, kuŗš, sākot ar 1. janvāri, pārņems jātnieku policijas vadību Kanadā, preses konferencē izteicies, ka vēlams ierobežot paredzamās sarkanās Ķīnas sūtniecības Otavā apmērus, jo tās nodibināšanās gadījumā gaidāma pastiprināta komūnistu spiegu aktīvitāte Ziemeļamerikā. Viņš norādīja arī uz organizēta gangsterisma pieņemšanos un nevēlamību legālizēt marihuānas pārdošanu, tādēļ ka visu narkotiku tirdzniecību kontrolē noziedznieku organizācijas.

☆ Kanadas un ASV apvienotā komisija ūdens piesārņošanas studijām pēc daudz gadu bēdīgas pieredzes izvērtēšanas beidzot atzinusi, ka nevarēs izvairīties sagādāt nepatikamo triecienu veļas ziepju pulveŗu ražotājiem, 1972. gadā izbeidzot tiem pievienot fosfātu. Arī Ontario dabas bagātību ministrs Džordžs Kārs atzinis, ka šai provincei kā komisijas loceklei „būs laikam jādara, ko tā ieteic", kaut, protams, tās atzinumi neuzliekot nekādas saistības, tomēr „mēs cenšamies sadarboties, kad vien iespējams". Vai šai gadījumā sadarbība „iespējama", to, liekas, tomēr noteiks attiecīgie rūpniecības sindikāti, kas jau pasteigušies paust, ka „neviens vēl nav atradis nekaitīgu fosfāta aizstājēju, kas mazgātu tikpat balti". Ministrs Kārs šai sakarā iztapīgi domā, ka valdība varētu arī aprobežoties ar noteikumiem, kas piespiestu ražotājus uz iesaiņojuma norādīt produkta fosfāta saturu un tad atstāt namamāšu ziņā izvēlēties nekaitīgāko... Bet līdz 1972. gadam vēl ir daudz laika, tā ka rūpniecības un iedzīvotāju veselības interesēm droši vien izdosies atrast kompromisu.

☆ Toronto civilās darbības partija (Civic Action Party) savā vēlēšanu platformā deklarējusi trīs noteikumus: nopietnu vēršanos pret jebkāda veida apkārtnes piesārņošanu, jaunu auto ekspresceļu aizliegumu un policijas rīcības brīvības ierobežošanu, t.i., neatļaut policijai lietot ķīmikāliju „mace" nemiernieku savaldīšanai un aizliegt lietot telefona sarunu noklausīšanās ierīces. — Ja līdz 1971. gadam Toronto netiks efektīvi iedzīvināta automašīnu izdedžu gāzes kontrole, civilās darbības partija rīkosies, lai „padzītu" automašīnas no dažiem pilsētas centra distriktiem. Partija sola arī kopīgi ar skolu administrāciju, skolotājiem un skolēniem gādāt par to, lai uzlabotu skolotāju un administrātoru darba standartu, kas daudz gadījumos neatbilst viņu atalgojumam. — ns

SĪKĀS ZIŅAS

Ⓞ Zviedrijas iekšlietu ministrs Holmkvists nule oficiāli paskaidrojis, ka Zviedrija uzņēmusi ASV armijas dezertierus un personas, kuŗas izvairījušās no karadienesta savā zemē, „cilvēcīgu iemeslu dēļ", tādēļ valdības rīcība nav uzskatāma par nedraudzīgu žestu pret ASV. Sociāldemokratu partijas kongresā Holmkvists uzsvēra, ka Zviedrijas valdība nepieškiŗ amerikāņiem politisko bēgļu aziltiesības, jo tas nozīmētu „politisko bēgļu jēdziena paplašināšanu, ko varētu saskatīt citās līdzīgās situācijās". Zviedrija nesen piešķīrusi vēl 8 amerikāņiem patvēruma tiesības, tā palielinot kopīgo ASV armijas dezertieru skaitu Zviedrijā uz 200.

Ⓞ Rietumvācijas aizsardzības ministrija pasūtinājusi vēl 50 amerikāņu Starfighter tipa iznīcinātājus. Pašreiz Rietumvācijas bruņotajos spēkos lietošanā jau ir 760 ASV ražotas lidmašīnas. Kopš 1961. gada no tām avarējušas 99 mašīnas, ejot bojā 54 pilotiem.

Ⓞ Apvienoto nāciju referents 4. oktobrī apstiprinājis, ka organizācijas Maskavas birojs atteicies pieņemt padomju intelektuāļu grupas petīciju, kuŗā Apvienotās nācijas lūgtas apturēt cilvēku tiesību pārkāpšanu Pad. savienībā. Referents žurnālistiem paskaidroja, ka AN informācijas centru Maskavā 26. un 27. septembrī apmeklējuši vairāki padomju intelektuāļi, lūdzot viņu petīciju nosūtīt organizācijas galvenajai mītnei Ņujorkā. Maskavas biroja vadītāja asistents Četkins, kuŗš pats ir Pad. savienības pavalstnieks, viņiem atbildējis, ka nav „kompetents" šādu petīciju pieņemt, bet ieteicis to nosūtīt pa pastu kā vēstuli. Apvienoto nāciju biroji citās valstīs šādus sūtījumus pieņem.

Ⓞ ASV un Pad. savienība 7. oktobrī atbruņošanas konferencē Ženēvā iepazīstināja 25 valstis ar likumprojektu, kas aizliedz turēt atomierocīus jūras dibenā. Šo abu lielvalstu projekts ir daudzu mēnešu aizkulišu sarunu auglis. Tas it kā atdzīvina šo nevarīgo starptautisko iestādījumu Ženēvā, kuŗā reti kāds domājis par nopietnu atbruņošanos. Pēc dažu nedēļu diskusijām Ženēvā šo projektu nosūtīs Apvienoto nāciju ģenerālsapulcei.

Ⓞ Pad. savienības un ASV ārlietu ministri pārtraukuši sarunas par Vidējo austrumu krīzes atrisināšanu, atstājot to turpināšanu „kādeiz" saviem vietniekiem — asistentiem Sisko no ASV puses un Pad. savienības sūtnim ASV Dobriņinam.

Ⓞ Kādas nozagtas mašīnas bagāžas nodalījumā Londonā atrasti Anglijas karaliskās flotes slepenie plāni, kuŗi bija pazuduši kopš divām dienām. Tas atklājies tikai tad, kad policija nozagto automašīnu uzgājusi, kuŗa pieder tehnoloģijas ministrijai. Plāni nav aiztikti.

Ⓞ Floridā nolaidusies kāda Pad. savienībā būvētā Mig - tipa lidmašīna ar sirpja un vesera nozīmi. Pilots atlidojis no Kubas, lūdzis patvēruma tiesības, kuŗas viņam nav liegtas. Migs nolaidies blakus ASV prezidenta lidmašīnai, kuŗa gaidījusi prezidentu atpakaļlidojumam uz Vašingtonu. Par notikumu informēta Čechoslovakijas sūtniecība Vašingtonā, kuŗa pārstāv arī Kastro režīmu.

Ⓞ Taizeme un ASV kopīgā komunikē paziņojušas, ka no Taizemes izvāks 6000 amerikāņu karavīru, agrāk paredzēto 1500 vietā no pavisam 49.000 lielā militārā personāla, kas tur stacionēts.

Ⓞ Pēc stratēģisko ziņu pētīšanas institūta Londonā jaunākās informācijas, ASV, Pad. savienībai, Anglijai un Francijai pašreiz ir šādi zemūdeņu spēki: ASV — 41 atomenerģijas dzītā zemūdene un 62 citas, Pad. savienībai — 43 un 263, Anglijai 3 un 22, Francijai — nevienas atomzemūdenes, bet 19 parastās. Bez tam Pad. savienībai ir 50 ar atomieročiem apbruņotas parastās zemūdenes, kamēr pārējām valstīm tādas nav atzīmētas. Ar atomenerģiju dzītās zemūdenes arī apbruņotas ar atomieročiem.

Ⓞ Sidnejas daiļavām Austrālijā būs visīsākie minisvārcini pasaulē, tikai 13 collu gari, divas collas īsāki nekā Ņujorkā un par trīs collām vairāk saīsinājušies nekā Londonā.

Ⓞ Toronto laikraksts „Daily Star" ziņojis, ka katru nedēļu uz Montrealu aizbrauc ap 10 Torontō meitenu, lai tur izdarītu abortus, kas Toronto nav iespējami. Starp „palīdzības" meklētājām lielāko daļa esot studentes, kuŗas piedaloties organizētos braucienos uz francisko Montrealu. Šos braucienus organizējot sieviešu liberālizācijas kustībnieki. Katra Montrealas vizīte maksājot 300 — 350 dol., bet jāpieteicoties vismaz 6 nedēļas iepriekš lielā „pacienšu" skaita dēļ.

Tikai komerciālisms?

(Pārnesums no 1. lpp.)

laik neviens nepiedomāja pie tā, vai šie izdevumi atmaksāsies un ienesīs peļņu izdevējam. Tagad mums atkal noderētu šī bēgļa sirds un mentālitāte.

Presei jābūt nomodā par nacionālo kultūru, valodu, vēsturi un visu to, kas nodrošina mūsu etniskos vaibstus. Bet tai pašā laikā tai jābūt saucējai, aicinātājai un iedvēsmotājai visām tām norisēm, ar kuŗām saistās mūsu nacionālpolitiskā cīņa un darbs to mērķu virzienā, kuŗus jutām savās dvēselēs brīdī, kad atstājām savu tēvzemi un kuŗi vēl joprojām var skubināt mūs uz jebkuŗu aktīvitāti Latvijas brīvības labā.

Latviešu preses izdevumiem ir savs īpats raksturs; katrā ziņā tie nedrīkstētu pamatoties vienīgu uz komerciālām aplēsēm, jo mēs esam citādās pozicijās nekā tie, kas ap mums svešumā.